DAS TARGUM SCHENI

ZUM BUCHE ESTHER

nach Handschriften herausgegeben und mit einer Einleitung versehen.

Inaugural-Dissertation

zur Erlangung der Doktorwürde

der hohen philosophischen Fakultät

der

FRIEDRICH-ALEXANDERS-UNIVERSITÄT ERLANGEN

vorgelegt von

MORITZ DAVID

aus Gimbsheim (Rheinhessen).

Tag der mündlichen Prüfung: **22. Februar 1897.**

KRAKAU.

Buchdruckerei von Josef Fischer.

1898.

DAS TARGUM SCHENI

ZUM BUCHE ESTHER

nach Handschriften herausgegeben und mit einer Einleitung versehen.

Inaugural-Dissertation

zur Erlangung der Doktorwürde

der hohen philosophischen Fakultät

der

FRIEDRICH-ALEXANDERS-UNIVERSITÄT ERLANGEN

vorgelegt von

MORITZ DAVID

aus Gimbsheim (Rheinhessen).

Tag der mündlichen Prüfung: 22. Februar 1897.

KRAKAU.

Buchdruckerei von Josef Fischer.

1898.

Seinen teuren Eltern

in kindlicher Liebe und Dankbarkeit

zugeeignet

vom

Verfasser.

EINLEITUNG.

Unter Targum[1]) versteht man die aramäische Uebersetzung der heil. Schrift. Dieselbe ist auf folgende Weise entstanden.

Etwa am Ende des 3-ten vorchristl. Jahrhunderts[2]) war die hebr. Sprache als Umgangssprache durch das Aramäische zurückgedrängt worden. Infolgedessen mussten die Vorlesungen aus der heiligen Schrift beim Gottesdienste der Mehrheit des Volkes unverständlich bleiben. So sah man sich denn genötigt, einen Uebersetzer anzustellen, der den im Urtext verlesenen Vers sofort in die aramäische Sprache übertrug. Eine solche Uebersetzung nannte man Targum[3]) und den Uebersetzer Meturgeman.

Ursprünglich sollte das Targum nicht niedergeschrieben werden[4]), jedenfalls um zu verhüten, dass diese Uebersetzungen kanonische Autorität erlangen. Doch ist man später hiervon abgekommen, ebenso wie dies ja auch bezüglich der schriftlichen Niederlegung des Talmud der Fall war. Schon zur Zeit des Tempelbestandes hören wir von einer aramäischen Uebersetzung eines Buches der heiligen Schrift und zwar des Buches Hiob[5]). Mit Hiob wird man aber wohl nicht den Anfang gemacht haben, sondern jedenfalls mit den Teilen der heil. Schrift, welche beim

[1]) Vergl. Zunz, Gottesdienstl. Vorträge 2-te Aufl. Frankfurt a. M. 1892. S. 65 ff.

[2]) So Kautzsch, Grammatik d. Bibl. Aram. Leipz. 1884, S. 4. Anders Nöldeke, „die sem. Sprachen" S. 21. Nach ihm ist erst in der Makkabäerzeit das Aramäische die herrschende Sprache.

[3]) Ueber den Ursprung des Wortes Targum siehe Berliner, das Targum Onkelos, Berlin 1881, S. 78.

[4]) Jeruschalmi Megilla Cp. IV. ר' שמואל בר יצחק חמא חד ספר מושיט תרגומא מן גו ספרא, אמר ליה, אסור לך, דכרים שנאמרו בפה בפה, בכתב בכתב:

[5]) Sophrim 5, 15. מעשה ברבן גמליאל, שהיה עומד על הבנין בהר הבית והביאו לו ספר איוב כתוב תרגום.

Gottesdienst zur Verlesung kamen, also vor allem mit dem Pentateuch u. den Haftaroth (Prophetenabschnitten).

In der That besitzen wir auch zwei solcher Uebersetzungen aus dem ersten Jahrhundert und zwar eine Pentateuchübersetzung von dem Proselyten Onkelos und ein Prophetentargum von Jonathan ben Usiel.

Aus viel späterer Zeit stammen die Hagiographentargume, von denen manche erst nach Abschluss des Talmud entstanden sind[1]).

Ausser diesen genannten besitzen wir noch zum Pentateuch zwei palästinensische Targumim, das Targum jeruschalmi I.[2]) u. II.[3]) Aber auch zu den Propheten und Hagiographen hat ein solches existirt. Das Targum zu den Propheten ist uns zwar verloren gegangen, wird aber von älteren Autoren citiert. Vom Hagiographentargum besitzen wir noch das Targum zur Chronik und das zu Esther, das sogenannte Targum scheni oder das zweite Targum[4]).

Schon eine oberflächliche Betrachtung zeigt uns, dass das Targum scheni in seiner ganzen Anlage von den anderen Targumim verschieden ist. Onkelos hatte noch eine ziemlich wörtliche Uebersetzung gegeben. Später nahm das Targum mehr und mehr die Gestalt einer auslegenden Paraphrase an. Bald knüpft der Targumist eine zeitgemässe Bemerkung an, bald verwendet er einen Midrasch, um den Schriftvers zu erklären. Doch das Targum scheni bildet geradezu einen Complex von Textübersetzungen, Paraphrasen, Legenden und Midraschim[5]). Aus dieser Compilation scheint auf den Zweck des T. sch. geschlossen werden zu können. Es ist nämlich nicht anzunehmen, dass der Methurgeman beim Vorlesen der Estherrolle am Purimfeste sich dieses durch und

[1]) Die meisten waren Raschi noch unbekannt und werden erst von R. Nathan im Aruch bestimmt erwähnt.

[2]) Irrtümlich wurde die Abfassung desselben dem Verfasser des Prophetentargums Jonathan b. Usiel zugeschrieben, deshalb wird es auch Targum Jonathan oder Pseudojonathan genannt.

[3]) Das jerusal. Fragmententargum.

[4]) Als Targ. jeruschalmi wird es auch von Raschi in seinem Pentateuchcommentar zu 5 Mos. 3, 4 bezeichnet: וראיתי תרגום ירושלמי במגלת אסתר קודאו לפלטין טרכינין: Das Wort טרכונא findet sich im Targum scheni zu 1, 3 und 1, 10.

[5]) So ist es auch erklärlich, dass das T. sch. einmal von Raschi zu 1, Kön. 10, 19 אגדות מגלת אסתר und von Tosaphoth Megillah 13[b] מדרש genannt wird, denn dem Inhalte nach ähnelt es vielmehr einem Midrasch als einem Targum.

durch midraschischen Targums zur Verdolmetschung bedient habe, zumal sich darin sehr lange Erzählungen finden, die in sehr losem Zusammenhange mit dem vorgetragenen Schriftverse stehen. Es scheint vielmehr als häusliche Erbauungslektüre am Purimfest benützt worden zu sein.

Den mannigfaltigen Stoff des Buches hat Paulus Cassel [1]) geschickt in folgende 11 Paragraphen eingetheilt.

§ 1. Die Einleitung über Achaschwerosch.
§ 2. Das Akrostich über Salomo.
§ 3. Die Beschreibung des Thrones Salomo.
§ 4. Salomo u. die Königin v. Saba.
§ 5. Die Jeremiassage.
§ 6. Der Beginn der Auslegung u. der Tod der Waschti.
§ 7. Die Erwählung Esthers zur Königin.
§ 8. Die Erhebung und Anklage Hamans.
§ 9. Die Busse d. Mordechai.
§ 10. Der Sturz Hamans.
§ 11. Die Rettung des Volkes.

Wann dieses Werk verfasst worden ist, wird sich nicht leicht genau bestimmen lassen. Zunz [2]) teilt es als jerusalemisches Targum der zweiten Hälfte des 7. Jahrhunderts zu. Jedenfalls ist es nicht früher verfasst [3]).

---

[1]) Zweites Targum zum Buche Esther, Leipzig u. Berlin 1885 Einl. S. 4.

[2]) Gottesdienstl. Vorträge 2. Aufl. S. 83.

[3]) Gegen Gelbhaus, (die Targumliteratur, Heft I, Frankfurt a. M., 1893, S, 11 ff.) der neuerdings den Versuch gemacht, die Abfassungszeit d. T. sch. in den Anfang d. 4-ten Jahrhunderts zu verlegen. Gelbh. weist zunächst darauf hin, dass bereits im Tract. Sophrim das T. sch. citiert wird: תרגום ר' יוסף בתר פתגמא האלן רבי מלכא אחשורוש ית המן בר המדתא בר ביוא בר אפליטום בר דיום וכו' Es ist dies die Paraphrase d. T. sch. zu Cp. III. V. 1. Doch jene Stelle im Tractat Sophrim ist eine Glosse, die von späterer Hand hinzugefügt ist. (Vergl. Joel Müller, Masechet Soferim Leipz. 1876. S. 34 u. S. 176). Ebensowenig aber wird G. seinen zweiten Beweis, T. sch. habe den Sprachcharakter, der dem 2-ten Jahrhundert angehörenden Peschita aufrecht erhalten können. Zur Erhärtung seiner Behauptung stellt G. die Stellen nebeneinander, wo T. sch. und Peschita den ihnen vorliegenden Grundtext gleich respektive ähnlich übersetzen. Aber es ist doch ganz natürlich, dass zwei aramäische Uebersetzungen selbst aus ganz verschiedenen Zeiten, den ihnen vorliegenden Text an manchen Stellen ähnlich oder gleich wiedergeben. Beweis: Das erste Targum, das auch G. in viel späterer Zeit verfasst sein lässt, übersetzt ebenfalls den grössten Teil der

Soviel zur Einführung. Was nun die vorliegende Arbeit betrifft, so soll sie einen auf drei alte Handschriften des Targum scheni basierten Texte geben. Es hatte zwar Munk vor ungefähr 20 Jahren Varianten einiger Codices mitgetheilt, doch diese Edition — darüber herrscht eine Stimme — ist nicht genügend. Wir legten unserer Arbeit zu Grunde: 1) den Codex Kissingensis, im Besitze des Herrn Distriktsrabbiners Bamberger in Kissingen, der uns gestattete in seiner Behausung dies wertvolle Manuscript zu benützen, wofür ihm an dieser Stelle unser herzlichster Dank ausgesprochen sei. Dieser Codex, wohl der älteste in Deutschland, ist im Jahre 1189 vollendet. Er ist bei Berliner (d. Targum Onkelos) näher beschrieben, weshalb es sich hier erübrigt. Damit verglichen wir 2) den Codex Vratislaviensis. Derselbe befindet sich auf der Stadtbibliothek zu Breslau und stammt aus dem Jahre 1238. Näher beschrieben bei Levy, chald. Wb. 2-ter Bd. Vorw. S. IV. 3) Den Codex Hamburgensis. Derselbe befindet sich auf der Stadtbibliothek zu Hamburg, und stammt aus dem Jahre 1339. Näher beschrieben bei Steinschneider, Catalog, S. 2 oben.

Bei der Herstellung unserer Edition haben uns die Verwaltungen der Stadtbibliotheken zu Breslau und Hamburg sowie der kgl. Universitätsbibliothek in Erlangen wichtige Dienste geleistet. Ihnen hierfür an dieser Stelle bestens zu danken, ist uns eine angenehme Pflicht.

---

angeführten Stellen gleich oder sehr ähnlich. — Ebensowenig wird die Ansicht Cassels zu billigen sein, der in seiner Einleitung sagt: „Vor d. 7. Jahrhundert ist das Werk in den jüd. Gemeinden gebraucht und verschieden glossiert worden". Cassel will gewaltsam das T. sch. in die Zeit Justinians hineininterpretiren und kommt so nothwendig zu falschen Annahmen. Ausführlicher hat das Posner (das Targum rischon, Breslau, 1896, S. 19, Anm. 1) dargethan. Posner nimmt als Abfassungszeit die Zeit nach dem Jahre 800 an. Doch da er uns keinen strikten Beweis für die Abhängigkeit des T. sch. von den Pirke de R. Elieser gebracht hat, so müssen wir an der von Zunz angegebenen Zeit festhalten.

K = *Cod. Kissingensis* | H = *Cod. Hamburgensis.*
V = *Cod. Vratislaviensis* | < = fehlt

Der Text ist der des ältesten der 3 *Codices* K; in Fällen, wo eine Abweichung von K geboten erscheint, ist die Lesart von K in den Varianten angegeben: *Scriptio plena* u. *defectiva* blieben grösstenteils unberücksichtigt.

I.

1) חמשא כתיב בהון [1] לישנא דוי בויהי ביומי, ואלין אינון, ויהי ביומי אמרפל, ומן ווי הוה [2] ביומי אמרפל, דאיתכנשו מלכין, ולא הוה [3] ריבא [4] ותרבה בעלמא עד דאתא אמרפל, ויהי ביומי שפוט השפטים, וכל [5] יי הוד ביומוהן, [6] ומאן [7] ווי הוה, מטול דהוה כפנא בארעא, דכתיב ויהי רעב בארץ, ויהי ביומי אחז, [8] ווי הוה ביומוי, [9] ומאן [10] ווי הוה, דכתיב עלה רצין מלך ארם, [11] ומה כתיב בתריה, נעלה ביהודה, מיכן את למד, [12] בולהון דכתיב ויהי [13] ביומי לישנא [14] דווי [15] הוא, והוה מן יומי עלמא מן שנין קדמייתא, כד [16] הוון [17] עקתא אתין על [18] עמא בית ישראל [19] הוון מצלין קדם [20] אבוהן דבשמיא יעני [21] יתהון, דכתיב [22] ויהא עד לא יקרון [23] אנא עני עד [24] לא ימללון אנא אשמע; ויהי ביומי אחשוריש הוא אחשוריש, דד מן עשרא מלכין [25] דמלכין [26] ועתידין בעלמא, יאלין אינון עשר מלכין, מלכותא [27] קדמאה דמלכי יי צבאות דבעזלא תתגלי [28] עלן מלכותיה, תיניא דנמרוד, [29] תליתאה דפרעה [30] מלכא, [31] רביעיתא דישראל, [32] חמישיתא דנבוכדנצר מלכא דבבל, שתיתאה דאחשורוש, [33] שביעיתא [34] דיוון, [35] תמיניתא דיוני, [36] תשיעיתא דבן דיוד [37] משיחא, [38] עשיריתא דעיד מלכי מלכיא [39] יי צבאית די בעזלא תתגלי מלכותיה על כל [40] דוכי ארעא, כד יתמי מלכית בבל למיעבד מן ארעא [41] ישלטנא יתעדין מנה, לא [42] ידעין [43] בני אנשא [44] מאן יתיהן עלמין מלכא, וכד מית נבוכדנצר מלכא דבבל ובקם אויל מרודך בריה [45] באתריה, ילא הוו צבן אנשי [46] מדינתיה, מתיבין ואמרין ליה נבוכדנצר אבוך לא הוה מדוריה עם בני אנשא, ואיך מקימין אנחנא יתך מלכא עלינן, כבר מתפני אבוך נבוכדנצר ואתי [47] עלינן [48] יוקטל [49] יתן, וכד שמע אויל מרודך ית [50] פיתגמיא דין דאנשי מדינתיה אמרין ליה, מתיב ואמר להון, [51] נבוכדנצר מית ומריד מן עלמא, ועד כען

1) H V ויהי לישנא וי. — 2) V בויהי. — 3) H ריבה. — 4) V יהרבא. — 5) V ווי H < וי. — 6) H זמאי. — 7) V וויא K וי. — 8) V ווי H בימי אחז וי הוה 9) H עלה bis fehlt. — 10) V ווי. — 11) H מה. — 12) V כולהום. — 13) H V < בימי. — 14) H V דווי. — 15) K הוה. — 16) H הוו. — 17) V עקתן. — 18) H V < עמא. — 19) H הוו. — 20) H V אבוהון. — 21) V יתהום. — 22) H V יהי. — 23) H אני. — 24) K דלא. — 25) H V די מלכין. — 26) K ועתירן. — 27) V קדמיא. — 28) H V < עלן, 29) V תליתא H תלותא. — 30) K מלכותא רביעיתא. — 31) V רביעתא. — 32) V חמישתא. — 33) V שביעתא H שביעאה. — 34) H V דיון. — 35) H תמינאתא. — 36) V תשיעתא H תשיעאתא. — 37) K משיחתא. — 38) V עשירותא. — 39) H די. — 40) H דארי. — 41) H V ישולטנא. — 42) H V הוו ידעין. — 43) H V < בני. — 44) H V מה — 45) K מרורך. — 46) H V בתריה. — 47) H מדינתא. — 48) H עלנא. — 49) H V וקטיל. — 50) V K זתן. — 51) H V פיתגמא. — 52) H V נבוכדנצר אבא.

[1] ליה אתון מדומטין. מתיבין ואמרין, נבוכדנצר אבוך ארגיש ית ארעא בולא וית מלכיא בולהון, דעלוהי כתבא מפרש. הוה האיש מרגיז הארץ מרעיש ממלכות. [2] מה עבד אויל מרודך בהחיא שעתא, על לבי [3] גנזי מלכא ואפיק מתמן [4] שלשלון דבזהל ודנחש וירמא בעקבי דנבוכדנצר אבוי וגנד ונפק ואפיק יתיה [5] מן קבריה. דהכדין מפרש עלוהי כתבא, יאתה השלכת מקברך כנצר נתעב, וכד חזון אנשי מדינתיה דעבד אויל [6] מרודך רעות אבוהי דבשמיא, קמי בולהון בחדוא רבא ואלבישו ית אויל [7] מרודך [8] ארגונא טבא דמלכותא [9] ויהבו ליה יקר סגיא ורבו יתיא, מתיב דניאל נבייא דתחמרתא ואמר ליה, אויל [10] מרודך הא כל יומוהי דנבוכדנצר אבוך לא נפיק אסירא מן בייתיה לעלם, דהכדין כתבא מפרש עליה, אסריי לא פתח ביתה. כי איתחייבי [11] שגאיהון דיהוראי. אינגבר יסליק [12] עליהון נבוכדנצר אבוך החריב ית ארעא דישראל וכוי ית קרתא דירושלם ואוקיד ית מוקדשא בנורא ואגלי ית עמא דבית ישראל ואייתי [13] יתהון לבבל ואגלי עמהון יהויכין מלכא דבית יהודה ואסיר יתיה בבית אסורי תלתין ושבע שנין מן קדם דלא שם עלוהי רעות אבוהי דבשמיא. יאף נבוכדנצר אינגבר בליביה ואמר, ליה מלך ושליט אלא אנא. [14] דהכדין כתבא מפרש עלוהי ואמר, אעלה על במתי עב אדמה לעליון. בה שעתא עבד אויל [15] מרודך רעות אבוהי דבשמיא. יעל לבית אסורי ואפיק מתמן [16] ית יהויכין בר יאשיהו מלך שבטא דבית יהודה. יעפקי עמיה כל אסורייא. מה עבד אויל [17] מרודך בהחיא שעתא, על לבי גנזי מלכא ואפיק מתמן כל משהנין טבין וכל מני בוסמני ואסחי יתיה ימשח יתיה ואלבש יתיה לבישין דמלכותא, ואכל לחם תדירא קדמוהי כל יומי חייהי, וירויש מדאה קבל מלכותא, הוא אחשורוש בר כורש מלכא פרסאה בר דריוש מלכא מדאה. הוא אחשוריש ואמר לטייתי חמרא מן מאה [18] ועשרין מדנן למאה עשרין [19] ושבעא מלכין [20] דגניין קדמוהי [21] דישתי כל גבר וגבר מן תמר מדינתיה ולא [22] יתנוק, הוא אחשורוש דמתקלקלן עצתיה ולא [23] מתקנן גזרתיה. הוא אחשוריש מלכא מעיתנא. הוא אחשוריש דאמר לאעלא ית ושתי מלכתא עירטליתא [24] קדמוי ולא עלת. הוא אחשוריש מלכא [25] טפשאה זידנא דאמר תבטל מלכותי ולא תבטל גזירתי. הוא אחשוריש [26] דביומוהי [27] אייתבני בני ישראל מגן בלא כסת, דהכדין כתבא מפרש, הגם נעברתם. הוא אחשוריש דאמר למייתי אדין מן לבנון ידהבא מאפיי ולא אייתי. הוא אחשוריש דביומוהי אשתדרן [28] אפוהי דבית ישראל בשולי קדרה. הוא אחשוריש דביומוהי אתקיים על בית ישראל מה דכתיב בספר אייתא דמשה, בבקר תאמר מי יתן ערב: הוא אחשוריש. חמשה כתיב בהון הוא [29] דאתקריין ישעין וחמשה כתיב בהון הוא [30] דאתקריין צדיקין. אברם הוא אברהם. הוא אהרן ומשה הוא מישה יאברן. [31] ודוד הוא הקטון. הוא עזיה. אילין [32] חמשה צדיקין. [32] יחמשה

---

[1] H ליה אתון מדומטין.— [2] K על fehlt bis.— [3] H גנזאי דמלכא.— [4] H V שלשלון.— [5] H מקבריה.— [6] K מדורך.— [7] K מדורך.— [8] H V ארגוונא.— [9] H V יהבין.— [10] K מדורך.— [11] H סנאיהון V שנאיהון.— [12] H עליהון V עליהום.— [13] V יתהום.— [14] H והכדין.— [15] K מדורך.— [16] H V < ית.— [17] K מדורך.— [18] K ועשרום.— [19] K ושבע H ושבעה.— [20] H דגנויא.— [21] K דישת.— [22] H איתנזק.— [23] H V תקנן.— [24] H V קדמוהי.— [25] V טפשא H טפשנא.— [26] H די ביומוהי.— [27] H איורבנן.— [28] H V אפיהון.— [29] H ואיתקריין.— [30] H ואיתקריין.— [31] K V < ודוד הוא הקטן.— [32] H חמשא.—

רשיעין קדמאה נמרוד, דכתיב ביה, הוא החל גבור ציד. הוא עשו אבי אדום. הוא
דתן ואבירם. הוא המלך אחז: הוא אחשורוש. ועל דאמר ועל דעבד איתקצי
ימוי. ברם מלך מהודו ועד כוש מהודו דמערבא ועד כוש דמדינחא על מאה ועשרין
ושבע מדינן. הוא אחשירוש דקטל איתתיה משול ימוי. הוא אחשורוש דקטל [1] ימוי
משול אתתי: הוא אחשורוש המולך מהודו ועד כוש והלא הודו וכוש [2] קריבן
חדא לחדא, אלא היך דהוה שליט על הודו וכוש דהוין קריבן ליה, הכי הוה
שליט על מאה ועשרין ישבע מדינן [3] ואיפרכיא דידהון. [4] דכותה את משכח
דשלמה מלכא. הוה שליט [5] בכל עיבר נהרא מתפסח ועד עזה. והא תפסח
ועזה קריבן הווין חדא לחדא אלא [6] היך [7] דהוה שליט על תפסח ועזה [8] דהוין
קריבן [9] הכין הוה שליט על [10] כל עלמא: ארבעה אינון [11] דשלטון מסוף [12] עלמא
ועד סופיה תרין מן [13] אומיא יתרין מישראל. שלמה ואחאב מישראל. באחאב כתיב,
אם יש גוי ומלכה. ונבוכדנצר ואחשורוש. אלא אחשורוש איתקצית מלכותיה ולא
הוה שליט אלא על מאה ועשרין ישבע מדינן. אלא אמר הקדוש בריך הוא עתיד
הוא למיתבה לאסתר דהיא מן בנת [1] בנתא דשרה דחיית מאה [15] ועשרים ושבע
שנין ותמלוך על מאה ועשרין ושבע מדינן:

[16] בימים ההם בשבת המלך אחשורוש על כסא מלכותו אשר בשושן הבירה.
הדא היא דכתיב, [17] מהעדא מלכין ומהקם מלכין מן [18] שירויא דעלמא. בוכרין
[19] אינון הוי שקלין רבותא ויקרא והכדין את משכח, דכד קטל קין [20] ית הבל אחוי
לא אתבני עלמא מן חד מנהון לא מן קין ולא מן הבל אלא מן שת ואיתיהבת
רבותא לשת, דהכדין כתיב כי שת לי אלהים, והוא הוה תליתאה. ושת מסר יתיה
לאנוש, ואנוש לקינן, עד דמטא לנח, ונח מסר יתיה [21] לשם, ושם הוה ליה חמשה
בנין, ולא יהב רבותא לקדמאה ולא לתנינא אלא לארפכשד, [22] דכתיב בני שם עילם
ואשור וארפכשד. ולארפכשד אתיהבת רבותא מטול [23] דהוה עתיד דקאים מניה
אברהם. ואברהם יהבה ליצחק, ויצחק ליעקב, ויעקב ליהודה, ויהודה לפרץ, ופרץ לחצרון,
עד דמטת לצדקיהו, וכד גלה צדקיהו נסבה נבוכדנצר מניה. איתחשב קודשא בריך הוא
בלביה ואמר, בולהין [24] יומתא דהות מלכותא [25] מסירא ביד בני הות מתגלגלת עמהון,
חד קאים ישיעא והד צדיקא, [26] חד יתיב וחד [27] פרע, והשתא דאיתנסיבת מלכותא
מן בני תעטף [28] מלכותא [29] לבי נשא לעילם דהוא [30] בן בריה דשם, דמטול ישראל
איתיהבת מלכותא לארפכשד, דמניה קמו ישראל. והשתא דהטון ישראל [31] תעטף
מלכותא לעילם, דכתיב, ואני בשושן הבירה אשר בעילם המדינה ושמתי כסאי בעילם,
[32] אוף ביומוי [33] דאחשורוש הוון [34] בני ישראל דמיין [35] ליונתא דהוות קיימא על
פום [36] קינתה, ולא הות [37] יכילא למיעל [38] לקינתא [39] ממול חויא [40] דהוא יתיב

[1]) V רחמיה המן. — [2]) fehlt bis הדון jedoch vom Punktator von V rich- H V K
tig ergänzt. — [3]) H ואיכרכיא די חזון. — [4]) H K דכיתא. — [5]) H V בכולה. — [6]) V איך
H אוירי. — [7]) K הוה. — [8]) K דהווין. — [9]) H חנך. — [10]) V > H כולה. — [11]) H דשלטין. —
[12]) K העולם. — [13]) V אומיא עלמא H דעלמא. — [14]) H בנתיה. — [15]) H V ועשרין. —
[16]) H הבירה fehlt bis. — [17]) V מהעדה. — [18]) V H שירויה. — [19]) K > אינון. — [20]) H
להבל. — [21]) H לבניה. — [22]) V כתיב. — [23]) V > דהוה. — [24]) K יומאתא H יומיא. —
[25]) H מסירה. — [26]) H וחד. — [27]) V פריעא. — [28]) V > מלכותא. — [29]) V לבית. —
[30]) H מן. — [31]) H יתעטף. — [32]) H > אוף. — [33]) V דאח׳ מלכא. — [34]) V דבית H
> בני. — [35]) H V ליונה. — [36]) H V קנה. — [37]) H V יכלה. — [38]) H V לקנה. —
[39]) H V מן קדם. — [40]) H דהות. —

[1] בקונתא, ולבדא לא הות משכחא דתפיסה [2] מן נצא דהוא בעי למחטף יתה, כדון היך [3] בני ישראל אמרין, ניהול למהי הא המן תמן [4] יקטל יתן, יאין ניתיב בשושן בירתא הא אנן מסירין בידוי, למקיימא מה [5] דכתיב, ופחדת לילה ויומם ולא תאמין בחייך, יקדישא בריך הוא מדבר להון וזבינתא [6] דאברהם דכתיב, וזכרתי את בריתי [7] אברהם, ותוב כתיב ואף גם זאת בהיותם, מכן [8] את ידע קודשא בריך הוא מתענד על בית ישראל יהוא נשי להון באדבע [9] גלויתהון דכתיב, בכל צרתם לי צר. היא אחשדרפניא דאמי למעבי בית מיקדשא ולא סגיק ית בירתה ולא [10] בנא יתיה, הוא אחשורוש דבזמוהי בטילת עבידת בית אלהנא דבא והות [11] בטילת עד שנת תרתין לדריוש מלכא, ועל דעבד בן איתקצרו יומוהי ולא מלך על עלמא כוליה, בגין דמיהי דמעלבא יהי ביש דעתיה על מאה ועשרין ושבע מדנין:

2) ביומיא האינון כד הוה יתיב מלכא אחשורוש על כורסיה [12] יקר מלכותיה דהוה מזומן ליה בשושן בירתא, [13] הוא כורסיא [14] לא דידיה ולא [15] דאבהתיה אלא [16] בירתיה דמלכא שלמה [17] דאתקין יתיה קדם מלכא דציר [18] בחכמתא רבא, היא שלמה מלכא רבא דאמליך יתיה קודשא בריך הוא מסוף עלמא ועד סופיה, בחר ביה [19] עד [20] דלא [21] אתיהיב כמעי דאמיה דהים יתיה, גלא ליה דין מצרין ואדמי ליה כיתרין עמיקין, דעתא וחכמתא יהב ליה ובינות ליבא [22] מן בראשית, הוא הוה מסתכל בבעלי דינא, כד [23] הוו אתיין למידן קדמותי ועד אינון לא יכלין [24] למללא קדמותי מילין דשיקרא מן קדם דהוה ידע בין זכאה ובין חייבא, ויוא והדרא אשתפיך עלותי ובתרא דמלכותא איתיהב ברישיה, חינא וחסדא אלביש יתיה כמה דאלביש לדוד אבוי כל יומין [25] עבד תלת [26] עשרה שנין [27] יומא קדמאה דקביל [28] מלכותא, ידידיה [29] הוון [30] קרין ליה משום דהוה רחים למלך מלכיא יי צבאות, דהכדין כתבא [31] מפרש, וישלח ביד נתן הנביא ויקרא [32] שמו ידידיה, שלמה הוו [33] קרין ליה מעמיה שלמא דהוה מיתמי, דהכדין כתבא [34] מפרש, וישב יהודה וישראל לבטח, כן היו קרין ליה משום דהוא [35] בנא בית [36] מיקדשא יי צבאות, [37] דהכן כתיב, בנה בניתי בית זבול לך, איזיל הוו קרין ליה, משום דמימר אלהא [38] הוא בסעדיה, דכן כתיב, ויחכם מכל האדם, יקא הוו קרין ליה, דהוא רב ושליט על כל בני מדינחא [39] ומערבא, [40] דהכן כתיב, ושלמה ישב על כסא דוד אבוי, כל מלכיא דחולי מיניה, בחדא אומיא ולישניא ליה [41] ישתמעון, שידין ופוגעין חין בישין ויחין איתמסרו בידיה, מיסין הוו מסקין ליה כל נוני ימא [42] ועופי שמיא, כחדא בעידא ידעית בא בלקין יאתין לבי טבריא למיתנסבא ניתין לשושית שלמה, עתי ויתקף וקנא נכסין כספא ודהבא [43] סגין לחדא, פישר מתלין ומחי טמירין ומחודע

1) V H לקונה, — 2) K בן, — 3) V H דכית, — 4) V H קטיל, — 5) V H דכתיב באורייתא דמשה, — 6) V H דאבהתהון, — 7) V H יעקב. — 8) H איתידע. — 9) V גלוי הום, — 10) V בנה. — 11) V H בטלה. — 12) V H יקר מלכותיה, — 13) H היא כורסא, — 14) K לאו, — 15) V דאבהתוהי. — 16) V H כורסיא, — 17) V H אתקן, — 18) V H בחכמה, — 19) V H לא. — 20) H איתי ליה. — 21) K מן בראשית, — 22) K הוו, — 23) H למללא שידרא, — 24) V H עבד בבר. — H עשרין. — V H בייתא. — V ית מיבריתא. — V H הוו, — 29) V H קריין. — 30) V מפרש ואמר, — 31) H את. — 32) V H קריין, — V מפרש ואמר. — 34) V H בנה, — 35) V H מקדשא, — 36) V H דכן, — 37) V H הום, — 38) K ומערבא, — 39) V H דהכדין. — 40) H משתמעין, — 41) V H ועופא, — 42) H סגיא. —

רזין [1] דלית לחון סוף. בגאי יבעלי דבבוי [2] חזון רחמי. וכל מלכותא [3] ישתמעון ליה. קמי כולהון לניחני אפוי ומתחמדין למשמע ממלל דעתיה. ימא ומגטלא יעמ יתיה בדיל [4] עובדוי דוד אבוי. שמיה מהלך [5] בגו מלכותא וגבורתיה בגו חכימין. תמים וקשוט וסטי מן ביש. ידע ברוי שמיא [6] וחכים. תקפת מלכותיה מן כל מלכותא וסכלתנותיה מן כל בני מחול. שמעו שמעיה וממלל דעתיה בחדא כולהון [7] אתין למשאל בשלמיה. רחמי יתיה כל מלכיא אתיעדן מניה כל [8] שלטניא. [9] קריבו ליה בניהון ובנתהון למהוי [10] עבדין [11] רחטין קדמוהי. צבין למיתב קדמוהי ומתחמדין למשמע מילי חכמתיה. פומיה פתיה למללא ביעין קדמיהי. עתידין אינון [12] דיצדיון [13] דיעלין [14] קדמוי [15] ופקדן יכסדין כל ביניתהון. סנאין אינון אתידין ימדינתהון ואתין למשמע מילי חכמתא ונעימת פומיה איך [16] מוי דיחוב תישבחתא למי מלבין. מפתח פומיה בחצוצרתא מרומם ומשבח למלכא [17] רבא. ליה [18] איתיהיב מפתיחא רבא דפתיחין ביה כל תרעי חכמתא ובינות ליבא. ידע ישמע מילי [19] עופא כחדא בעידא וחות בר. טבין ואילן רחטין קדמוהי אריין [20] ונמירין [21] וזנא. חכים בלישנין [22] מן כל אומיא כחדא. סבר כל מתיבתא. [23] זעין מניה כל [24] מלכותא וכל מלכיא. רתיתא אחדי כל שולטניא ולית איתיהיב בליל ביש הנצחנין דרמא שיעבוד על כל אינשא. הוא הוה ריש כל מלכיא ימלכיתא לקבל חבירתא לא נשא [25] זינא. כל מלכיא איתרעדו מיניה וכל מדינן. [26] גלי רזין וידיע כל רוי בני אינשא. בנין דעבד [27] ויהב צדתקא ועבד גמילות חסדא מן בראשית. הוא [28] וכא בעלמא [29] הדין די יהוי מלכא ואף הוא [30] זכי לעלמא דאתי:

הוא שלמה מלכא רבא דעבד כורסיא רבא דמלכותא. חפי דהבא טבא דאופיר מקובע באבני בורלא [31] ומשקע באבני שישא [32] ומקבעין [33] ומגזין [34] ומרבדין בירולין ומרגליון וכל [35] מנין טבין. לכל מלך לא איתעבד כוותיה וכל מלכיא לא יכלין לתקנא [36] כורסיה דדמי ליה. ודין הוא [37] עובדא דכורסיה. קיימין עלוהי [38] תרין עשר [39] אריון דדהבא ולקבליהון [40] תרין עשר נשרין דדהבא [41] אריא לקבל נשרא ונשרא לקבל אריא. מיכוונין אילין לקביל אילין. ידיה דאריא [42] דדהבא [43] דימנא [44] לקביל נפי דנשרא די דהבא דשמאליה. ונפי דנשרא דהבא דשמאליה לקביל ידא דאריא די דהבא די ימנא. וסכום אריתא שבעין [45] ותרין [46] ותרתין שבעין [47] ותרין. ויש סגלגל [48] לכורסיה מלעיל אתר בית מותביה דמלכא וליה שיתא דרגין. [49] דהכדין כתיב. ויעש המלך כסא שן גדול וישש מעלות לכסא. כן על דרגא

1) K ולית. — 2) V הוו H הזווין. — 3) H אישתמעון. — 4) H V עבדיה. — 5) V H בגוא. — 6) V וחכים אלהיה. — 7) V אתון. — 8) V שולטניא H שילטוניא. — 9) H קריבין. — 10) K > עבדין. — 11) H רחיטין. — 12) H V > דיצדון. — 13) H דעלין. — 14) V קדמוהי. — 15) H V ופקדו. — 16) K מורן H מודי. — 17) H V רמא. — 18) V איתיהיבת. — 19) H עופיא. — 20) H ונמירא. — 21) H דיבא. — 22) H על. — 23) H זעא. — 24) H מלכוותא. — 25) K דינא H זיונין. — 26) V גלי ליה רזין יגלא ליה רזין. — 27) K > ויהב צדתקא. — 28) V זכה. — 29) K > הדין. — 30) K > זכי. — 31) H משוקע. — 32) H ומקובעין ביה. — 33) H איתמרגדין. — 34) V וכורכרנין H וקורקרנין. — 35) H מולין. — 36) H V כורסיא. — 37) H כך עובדא. — 38) H V תרי. — 39) H V אריון. — 40) V תרי. — 41) V אריה 42) V H די דהבא. — 43) H מימינא. — 44) K ימינא in V später ergänzt, fehlt bis 45) H V ותרתין — 46) V ונשרא H ונשרא. — 47) H V ותרתין. — 48) H V לכורסיא. — 49) V דהכדין.

קדמיתא רביע תורא דדהבא ולקבליה אריא די דהבא. ועל דרגא תניינא רביע דיבא דדהבא ולקבליה רביע תלה דדהבא. ועל דרגא תליתאה רביע נמרא די דהבא ולקבליה [1]רביע [2]אינקה דדהבא. ועל דרגא [3]רביעאה רביע נשרא דדהבא ולקבליה טווסא דדהבא. ועל דרגא חמישיתא רביע שוגיא דדהבא ולקבליה [4]תרנגולא דדהבא. ועל דרגא שתיתאה רביע בר נצא דדהבא ולקבליה ציפי דדהבא. ועל ריש כורסיא קיימא [5]יגה דדהבא אחדא בר נצא [6]בידה. [7]ואף [8]כדין עתידין כל אומיא ולישניא דאיתמסרו [9]בידא דישראל. ועל [10]מרישי כורסיא קיימא מנרתא דדהבא מתקנא בתקוניה ובבוציניה ובחוריה ובצביתיה ובמחתיתיה ובכלידיה ובשושיניה. וקיימין לקבל סטרא דמנרתא שבעין קנין דדהבא [11]דציירין עליהון [12]שבעת אבהת עלמא, יאלין שמהתהין. אדם קדמאה [13]ונח וישם רבה [14]ואברהם [15]יצחק [16]ויעקב יאיב בעיהון. ולקבל סיטרא תניינא דמנרתא קיימין קנין [17]אחרנין דציירין עליהון שבעא חסידי עלמא. [19]יאלין שמהתהין, לוי קהת עמרם [20]משה ואהרן יאלהד ימידד [21]יחני [22]נביא [23]בעיהון. ועל [24]יאשי מנרתא קביעא [25]בויכא [26]דמליא מישחא דיתא דביא דמינה מדלקא דלקא דבית מקדשא. ותחות מניה מישחא קביעא אגנתא רבתא דדהבא דמליא [27]מישחא דיתא דביא דמקרבין מניה מישחא [28]לבוציניתא דמנרתא יצייר עלה [29]עלי כהנא [30]רבא. [31]ותרתין שובלין דדהבא [32]נפקן מן [33]אגנתא רבתא דציירין עלה תרין בנוי דעלי חפני ופנחס. ובגו שובלין דדהבא [34]נפקן מן אגנתא רבתא דציירין עלה תרין בנוי דאהרן נדב ואביהוא. [35]ותרתין מותבנין דדהבא חד לכהנא רבא וחד לסגן כהניא. [36]ועל [37]מריש כורסיא קביעין שבעין כורסוון דדהבא [38]דעליהון יתבין שבעין סנהדרין [39]דיינין דיגא קדם מלכא שלמה. יתרתין בנת ימא יתבן מן תרתין [40]אודנין [41]דמלכא שלמה דלא [42]יתיעוץ. ועל מרישיה [43]כורסיא [44]קבעין ביה עשרין [45]ותרע [46]ופנין דדהבא דעברין טיללא למלכא שלמה. יכד בעי [47]מלכא שלמה למיזל לכל אתר דהוא צבי כורסיא במכונוי אזיל [48]תחותוהי, ומשים ית ריגלא על דרגא [49]קדמיתא תורא [50]דדהבא פשיט [51]ידיה על דרגא תיניינא ומן תיניינא לתליתאה ומן תליתאה [52]לרביעיתא ימן רביעיתא לחמישיתא ומן חמישיתא [53]לשתיתאה ומן [54]שתיתאה נחתין נשרין וחטפין יתיה ומסקין ומותבין יתיה על ריש [55]כורסייה, יתניא דכספא [56]זד במכונוי: ויכד שמעי מלכיא ית [57]שומעיה דכורסיא דמלכא

1) H V > רביע. — 2) V אינקא H אגריא. — 3) V רביעתא. — 4) H V תרנוגלא, — 5) V יונא, — 6) H V בידא, — 7) H V דאף. — 8) V כן. — 9) H V בית, — 10) H מרוש, — 11) H ציירון, — 12) H V שבעא, — 13) K נח, — 14) K אברהם, — 15) H ויצחק, — 16) V יעקב. — 17) V איחרנין H אחראין. — 18) H ציירין. — 19) H יאילין אינון שמיהתהון, — 20) H ומשה, — 21) H V וחור, — 22) H V נביא, — 23) H בצדהון, — 24) K רשי, — 25) V ברנא: Hu. Punktator v. V קרנא, — 26) K מליא. — 27) H מישקא, — 28) H V לבוציגא, — 29) H V > עלי, — 30) H V > רבא, — 31) H V ותרין, — 32) H נפקו. — 33) H V גנתא, — 34) H V נפקין תרין (H תרתין) צנתרין דדהבא דציירין עליהון, — 35) V זתרין, — 36) V ויעל. — 37) H > מרוש, — 38) H V כורסיא, — 39) H דדיינין, — 40) H V אודנוי. — 41) K מלכא, — 42) K יזדערע, — 43) V דכורסוא H כורסיה. — 44) V קביעין H קביעין, — 45) H וארבעה, — 46) H גופנין. — 47) K > מלכא. — 48) H V תחותו, — 49) H תיניגא fehlt bis. — 50) K דכספא. — 51) V יתיה, — 52) K לרביעתא, — 53) H V לישתיתיתא, — 54) H V שתיתיתא, — 55) H V כורסיא, — 56) K > חד. — 57) H שומעיא, —

[1] שלמה, איתכנשון [2] ואתון כולהון כחדא ואישתטחו ונפלו קדמוי ואמרין, לכל מלך לא איתעבד [3] הך כורסיא הדין, וכל אומא ואומא לא יכלין [4] לאתקנא [5] כוותיה, וכד חזו מלכיא שבחיה דכורסיא [6] דמלכא יהבו [7] יקר למאן דבני עלמא כוליה, וכד [8] הוה סליק מלכא ייתיב על כורסיא דמלכותא הוה [9] הדר נישרא רבא ונסיב [10] כורסיא דמלכותא ויהיב ית כורסיא בריישיה דמלכא שלמה, [11] ומבתר כן הוה תנינא רבא מפקע [12] במנגנון, [13] והוון [14] אריון ונשרין סלקין במנגנון [15] ומטללין על [16] ריש מלכא שלמה, [17] ויונא דדהבא הוה נחתא מן עמודא ופתחא ארונא ונסבא סיפרא דאורייתא ויהבה ליה בידוי דמלכא שלמה [18] למקיימא מה דאמר משה, ותהי עימיה [19] ויהא קרי ביה [20] כל יומי חיוהי בדיל דיסגון [21] יומי חיוהי על מלכותיה הוא ובנוהי בגו ישראל, וכד [22] אתא כהנא רבא למישאל [23] בשלמא דמלכא [24] שלמה, וכל סביא [25] הוו יתבין מן ימינא [26] דכורסיא ומן [27] סמאליה ודיינין דינא [28] דעמא, וכד [29] הוון [30] עלין סהדיא [31] דיסהדון קדם מלכא [32] שלמה הוו מנגניא פקעין [33] גלגילא חדין תורין נעיין אריותא נהמין דיבין חטפין אימרין בעדן יונקן בכיין [34] שוגרין טייסן טווסין [35] מיללין תרנגולין מקרקרין בני נצין מחטפין [36] ציפרין מיללין למחטף לבהון דסהדיא דלא יסהדון סהדותא דשיקרא, [37] והוון סהדיא אמרין בלבהון, נסהד סהדות דקושטא, ואי לא, בנינן עלמא מתעקר, [38] והוון אריותא זחלין [39] בוסמנין [40] במסקיה [41] מלכא שלמה למיתב על כורסיה, ואיך [42] כורסיה דמלכא לא [43] הוה לכל מלכיא: וכד איתחייבו [44] שונאיהון דישראל איתגבר וסליק עליהון נבוכדנצר רשיעא מלכא דבבל [45] אחריב ית ארעא דישראל [46] בז ית קרתא דירושלם ואקלי ית בית [47] מקדשא בנורא ואגלי ית עמא דבית ישראל ואיתי יתהון [48] לבבלה דבארע חמת ואגלי עמהון ית כורסיא דמלכא שלמה, וכד [49] בעא גבוכדנצר [50] רשיעא דיסק ייתיב [51] עלוי, לא הוה ידע [52] דמנגנין הוו סלקין ליה, [53] אפריס [54] ית ריגליה על דרגא קדמאה, ואריא דדהבא פשיט [55] ידיה ימינא ומחא יתיה אטמא דשמאלא, והוה מחגר מיניה עד יום מותיה: ומבתר גבוכדנצר מלכא דבבל אתא אלכסנדרוס [56] מוקדון ושבא ית כורסיא דשלמה מלכא ואוביל יתיה למצרים, וכד הוא שישק מלכא דמצרים ית שבחיה דכורסיא דהוה משבח מן כל [57] כרסיא דמלכיא [58] והוה מתחמד דיסק ייתיב [59] עלוהי ולא הוה ידע [60] דמנגנין סלקין ליה [61] אפריס ית ריגליה על דרגא

1) K > שלמה.— 2) H ואתו.— 3) H V איך,— 4) V למתקנא H למתקנה.— 5) H V כוותיה.— 6) H V > דמלכא.— 7) H V שבח.— 8) V > הוה.— 9) V חזר H חזה.— 10) V מלכותא.— 11) H V ומן בתר,— 12) H במנגנון.— 13) H והוו,— 14) H V ארוין,— 15) H ומטללא,— 16) H V רישיה דמלכא.— 17) H ויונה,— 18) H למקיומה,— 19) V ויהי H ותהי,— 20) H וגו',— 21) V יומוי,— 22) H V אתי,— 23) H V בשלמיה,— 24) K > שלמה,— 25) H הון,— 26) H V דכורסיא,— 27) H V שמאליה,— 28) K דעמיה,— 29) H V הוו,— 30) H עיילין.— 31) H V די יסהדון,— 32) K > שלמה,— 33) V גלילא H גלגלא,— 34) H שוורים טייכן,— 35) H ממללין,— 36) H V ציפורין,— 37) V והוו.— 38) H כד הוו,— 39) V בוסמין,— 40) H במסקים,— 41) H דמלכא,— 42) H כורסא,— 43) V הות,— 44) H שנאיהון,— 45) H ואחריב,— 46) V ואייתי fehlt bis,— 47) H מקדשא,— 48) V לרבלא די בארע,— 49) H כעה,— 50) H > רשיעא,— 51) V עלוהי,— 52) H דבמגנין,— 53) H אפריש,— 54) H רישיה.— 55) V אטמיה דימינא H על אטמיה דימינא.— 56) K > מוקדון.— 57) H V כורסי,— 58) V דהוה H דהוא,— 59) H עלוי,— 60) V דמנגנון H דבמגנין,— 61) אפריש.—

קדמאי אריא דדהבא בשית אמתיה דינרא [1] ומאה יתיה [2] אטמיה דישמאלא והוה מתקרי פרעה חגירא עד יום מותיה: וכד אתא [3] אנפרנים בר [4] אנטיוכס מלכא יסליק על ארעא דמצרים ואהדיר יתה. שבא ית כורסיא דמלכא שלמה ואייתי יתה בספינן יאשתמעת בדעת דכורסיא בשושילתא דדהבא. ואתיין כל אומני עלמא יכל קנוניא למיתקנא ית בריעת ולא כהלין למיתקנא יתיה עד יומא הדין: וכד בטלת מלכיותיה יקם בריש בדאבה בתריה [5] ובזכות דאיתעסק בבית מקדשא [6] וכא ייתב עלוהי. היא בדכותא דמלכא שלמה דכותיה [לא] [7] הות לכלהין מלכין:

בשנת תלת [8] למלכותיה דנבוכדנצר הוון בית ישראל בכין ומתמהין ואמרין [9] ייי לן איתגבר עלנא [10] סנאב [11] בז ית ארעאן. אחריב ית מדיתן. בגלותא [12] אגלי יתן, ילא בשי עבד בן. [13] שבעין בשושילתא [14] אבי רבבנין בגלותא אגלי [15] עולימין בחרבא קטיל [16] ושפלין איכיל [17] בשיביא בלילי [18] דתשבחן נסיב [19] מיננא: וכד קמו מלכיא חבית דוד דאשין מלכי על עלמא בגלות. ומן בתי דוד קם שלמה בריה דאמליך יתיר קודשא בריך היא על חוית ברא [20] ועל עופי [21] שמיא ועל [22] כל ארעא ועל שידון ועל רוחין שעל לילין ושיצ [23] ידע ממלל [24] כולהין ואשון ידען בממלליה [25] דהכין כתיב. ויודבר [26] אל העצים: וכד שפיר ליביה דמלכא שלמה [27] בחמרא [28] שדר ימין לכל מלכי מדינחא ומערבא דהוי סמיכין ליה לארעא דישראל ואגני [29] יתהון בני מדבחא [30] דבית מלכיותיה: יתוב בד שפיר [31] לביה דמלכא שלמה [32] בשגיא אמי למיעבד בבלין ובצלאן ותפתן וכיורין דהוה מומר בהון דוד אבוי: ותוב כד שפיר [33] לביה דמלכא שלמה [34] בחמרא אמר [35] לאתויי חיות ברא ועוף שמיא ויחשא דארעא ישתדון ויהוון לילין [36] למיקרא קדמותי [37] ולמיחוי רבותיה לכל מלכיא חנפין קדמיתי, ופפרין [38] דמלכיא קדמין יתהון בשמהתהון וכולהון מתכנשין ואתיין [39] ליתיה בידא [40] אמרין ובידא נקיקין ובידא איגש [41] דבר יתהון: בה שעתא איתבעי [42] תנעמל בריה בעי [43] עיצא ולא אשתכח ובקיר עלוי מלכא דאייתי [44] יתיה בזוזא ובעא למיזבלא יתיה. מתוב תנעמל בריה דמלכא שלמה ואמר ליה. שמע מילי מרי מלכא אצית [45] באודני ושמע פתגמי הלא תלתא דיתבית עיצה ומלכין קישטין [46] מילהון. מרי לא אכלית יומי לא שתיתי מקדם [47] דחואית ישיסית בעלמא בילוה יאמית איי [48] דא מרי מיתתא [49] דשלמנא לא משתמעא [50] למרי מלכא. איסתכלית אנא יחזית מדעתא דא בארע מיגחא בריא דקושטי שמיה. [51] עשרה [52] יקיר מן דהבא, וכספא [53] כוכיל בשוקין, ואילנין מן בראשית תמן [54] נציבין,

---

1) H ומיהה,— 2) H V על אטמיה,— 3) V אניפוגיס.— 4) V אנטיוכוס.— 5) K > ובזכות.— 6) H וכה,— 7) V הוות H הוה,— 8) V דמלכא נבוכדנצר,— 9) H V ווי,— 10) H V שנאה.— 11) K כוית,— 12) K דאגלי,— 13) H סבינן V שבינן,— 14) K > אבי.— 15) V עילוימין H עולימין,— 16) V יטפלין H יכלין,— 17) H בשיביה — 18) H V דתושבחן.— 19) H V טינן,— 20) H ועופי,— 21) V דשמוא,— 22) H > כל.— 23) K > יתי,— 24) V דבילה.— 25) H והכי V דהכדין — 26) V על.— 27) H > בחמרא,— 28) H V הוא שלח.— 29) V יתהום 30) H V בבית,— 31) H V לבא,— 32) H V בחמריה,— 33) H V לבא,— 34) H V בחמריה,— 35) K לאיתוי,— 36) H למקרא,— 37) V למחוי.— 38) H למלכיא,— 39) V לוותיה,— 40) H V אסורן.— 41) H דדבר.— 42) V תרנגולא,— 43) H V עיפיא.— 44) K > יתיה,— 45) K אדנך,— 46) H V עם מליתי,— 47) H דחויית,— 48) V > הוא,— 49) H ושולטנא דלא,— 50) H V ליה למרי.— 51) K עפרא,— 52) K מאן יקיר ודהבא.— 53) H טביל,— 54) H נסיבין,—

מן נגרא דעדן [1] אנון שתין מיא. [2] את תמן אוכלוסין סגיאין כלילן בישׁתהון מתמן [3] נציבין [4] מן נגרא דעדן, למקום בקרבא ליתיהון ידעין, למומחי בקשתא לא וכלין, ברם בקשטא חמית, איתתא חדא שליטא בכולהון ושמה מלכת שבא, בעו מן שפי עלך מרי [5] אייסר חיצי דך נברא יאקום ואזיל לכרכא דקיטור למדינת שבא, מלכיהון בישׁישלתא [6] אייסר [7] וישלטניהון [8] בכבלין [9] דכיזל ואייתי יתהון לית מרי מלכא: [10] ישפר פתגמא קדם מלכא ואיתקיין ספרי דמלכא וכתבו אגרתא יקטרין ית אגרתא בגפי דתרנגול ברא וקם וסלק [11] בשמי מרומא [12] ונצנ צניפא והוה [13] נצח ופרח בגי עופא ופרחו [14] בתריה [15] ואזלון לכרכא דקיטור למדינת שבא. [16] והית לעידן צפרא נפקת [17] מלכת [18] שבא למסגד ליומא. ואחשיכו עופיא ית שמשא [19] ימא [20] דה על [21] לבישה ובועת יתהון והות תמהא ומתמהא, וכד [22] חית תמהא ומתמהא נחת [23] תרנגול ברא ליתה, [24] והות והא אגרתא קטירא בגפיה, שרת וקרת יתה ומה [25] חוה כתיב בגוה. [26] מני מלכתא שלמה שלם ליכי שלם לרברבנייך האת ידעת דאמליך יתי קדשא בריך הוא על חוית ברא ועל עוף [27] דשמיא [28] ועל שידין [29] ועל ריחין ועל לילין, וכל [30] מלכיא דמדינחא [31] ומערבא דרומא וציפונא אתיין [32] וישיילין בשלמי. בעו אם תצביין יתיתין ותשאלין בשלמי יקר סגי אנא עביד לך [33] מן כל דגני קדמי, ואין לא [34] תצבין ולא תיתין ולא תשאלין בשלמי אשדר עלוכי מלכין [35] וליגיונין ופרישין [36] דאית ליה למלכא שלמה. חיית ברא אנון מלכין ועופי שמיא אנון פרישין חילי אנון ריחין [37] וישידין לילין אינון ליגיונין. תקוף יתכון על [38] עיסכון בני בתיכון חיית ברא קטלין יתכון בחקלא [39] עופי שמיא אכלין ית בשריכון מנכון: יכד שמעת מלכת שבא פיתגמי אגרתא תבת רמת [40] ידה על לבושה ובועת יתהון [41] שלחת יקרת לסביא לרברבניא ואמרת לחון, לא ידעתון מה שלח לי מלכא שלמה, מתיבין ואמרין [42] לה לית אנחנא ידעין [43] למלכא שלמה ולא חשבין ית מלכותיה: והיא [44] לא איתרחצת ולא שמעת מילוהון ושלחת ובעית לכל ספני ימא ואטעינת יתהון אשכרין וזיתלין [45] ואבנין טבין ישדרת ליה שיתא [46] אלפי טליין [47] וישלית כולהון בני [48] שעה חדא יכולהון בני [49] קומה חדא וכולהון בני [50] קציצה חדא וכולהון לבישין לבישא [51] דארגוא וכתבת אגרתא ישדרת ליה למלכא שלמה בירושלם, מן בגא קיטור לארעא דישׂראל מהלך שבע שנין, כען בצלותך יבבעיתך דאכעי מן קדמך אייתי [52] ליתיך לסוף תלת שנין. והוה לסוף תלת שנין אתת מלכת שבא לות מלכא שלמה. [53] ואיתאמר למלכא

---

[1] V > אינון. [2] K H את. [3] H נציבין. — [4] H נגינתא. — [5] H חייסר קרציי. — [6] H אייסר. — [7] H לשולטניהון. — [8] H בכולין. — [9] K דפרזל. — [10] K מלכא fehlt bis só Vu. Punktator v. K (— [11] H V לשמי. — [12] V וציף H וצנף. — [13] H K נצא. — [14] H אבתריה. — [15] H V ואזלון. — [16] H V והוה. — [17] H מלכתא. — [18] H > שבא. — [19] V ורמת. — [20] H V ידא. — [21] H V לבושא. — [22] H הוה. — [23] H V לותה תרנגול ברא. — [24] H V וחויה. — [25] V הוא. — [26] H V ומני מלכותא דשלמה. — [27] H V שמיא. — [28] H V על. — [29] K יעד ריחין. — [30] H מלכא. — [31] H V ודמערבא. — [32] H V שאלין. — [33] K בין. — [34] H V > תצבין. — [35] H לגיונין. — [36] V אית K > דאית. — [37] H V שידין. — [38] H ערעכון. — [39] H ועופי. — [40] H ידא. — [41] H ושלחת. — [42] K > לה. — [43] K מלכא. — [44] H לאו. — [45] K ואבנין. — [46] H V ארפין. — [47] H V K וטלין. — [48] V שעא חד. — [49] H V קומא. — [50] H V קציצא. — [51] H V ארגוונא. — [52] K קרמך. — [53] H V וכד שמע מלכא.

שלמה, דאתת מלכת שבא, אפיק [1] לותה [2] ית בניהו בר יהוידע דהמי לשבריבא דנפיק בעידן צפרא [3] ודמי [4] לכוכב [5] נוגהא דמוהיר וקאי בעי בוכביא [6] ודמי לישושנא דקאי על [7] פרצודי דמיא. וכד [8] חזת מלכת שבא ית בניהו בר יהוידע איתרבינת מן רכוביה, [9] מתיב [10] בניהו ואמי [11] למלכת שבא [12] למא [13] איתרבינת מן רכוביך, [14] מתיבת [15] ואמרת ליה את מלכא שלמה, מתיב ואמי לית אנא מלכא [16] שלמה אלא חד [17] מן שמשתי דקיומין קדמוי, ומיד [18] אהדרא [19] ומתלא [20] מתלין לדיבדנא, אי לא [21] חזית לכון אריא אתון חזין לכון [22] מרבעותיה ואין לא חזיתון מלכא שלמה אתון חזין שפר דנכר דקאי [23] קדמוי. ואיתי יתה בניהו בר יהוידע קדם מלכא [24] שלמה. [25] וכד שמע מלכא שלמה דאתת לותיה קם מלכא שלמה [26] ואזל ויתיב בבית זוגיתא, יתיב [27] מחשבא בליבה דמלכא במיא. יתיב וחליות [28] חילותה [29] דתיעבר בהוא [30] ליה סעיא ברגלה. מתיב מלכא שלמה ואמי שופיך שופיא דנשי. [31] וסעיך [32] סעיא [33] דנברא [34] וסעי לנברא שפיי [35] ולאינתתא [36] גני. מתיבא מלכת שבא ואמרת ליה, מרי מלכא אמתיל לך [37] תלתא מתלין דאין [38] תפשי יתהון לי יעא אנא דנברא חכים את, ואין לא כשאר בני אינשא. מתיבא ואמרה ליה מהו נגרין דאע והולין [39] די פרזל דדלו אבנא ומשקו מיא [40] מתיב ואמר לה גובתא [41] דכיחלא. [42] מתיבא ואמרה מהי עפי מן הארמה יצא ומאכלו עפי [43] מן הארין נשפך כמים ומביש [44] לבית. מתיב ואמר לה נפטא. מתיבא ואמרה ליה [45] מהו ארקלין אזל בריש כולהון יצוחה עיתא רבא ומריא ישיה באנמין שבח לחורין [46] גנאי [47] למסכינין שבח למתים [48] גנאי לחיים חדיי לציפדין [49] נסים [50] לנונין. מתיב ואמי לה ביתנא. מתיבא ואמרה ליה לא האמנתי לדברים אישרי אנשך יאשרי עבדיך אלה: יאעיל יתה בגו טרטונא בבית מלכותא. [51] וכד חזת מלכת שבא רבותה ויקריה דמלכא שלמה [52] יהבת שבחא למאן דבריא יתיה [53] ואמרת, יהי ייי אלהיך בריך דאיתרעי בך [54] למיתבניך על כורסי מלכותיה למעבד צדקתא ודינא. ויהבת למלכא דהבא טבא סגיא לחדא ויהב לה [55] מלכא כל דצבת, ומלכי מדינחא ומערבא [56] ציפונא ודרומא כד שמעי [57] שימעיה בולהון בחדא [58] אייתעוי [59] ואתין מן [60] אתריהון ביקר רב ובדבי רבא [61] ובדהב [62] ובכסף ובאבנין טבין ומרגלין:

---

1) V H לויתה, — K ית. — 3) V יהדמי. — 4) K לכוכבא. — 5) K ניגהא. — 6) H V ודרמי. — 7) V פירצורי. — 8) H V חזאת. — 9) H V בניהו. — 10) V למלכא. — 11) V רמיה. — 12) H V ארכינת. — 13) H V מיתיבא. — 14) H V ואמרת. — 15) H V שלמה. — 16) K מן. — 17) H V אהדרה. — 18) V ומיתלת. — 19) H V מתלא. — 20) H חזי. — 21) K מרבעוהיה. — 22) H קדמוהי. — 23) V שלמה — H V ואזל fehlt bis, — 25) H ואתא ואולת ויתוכת בבית חגויתא יתוכת מחשבת — 26) V מחשבה. — 27) H חילותא. — 28) H V דתעביה. — 29) H V לה — 30) H ויעיתך. — 31) V סער H טער. — 32) H V דגבר. — 33) H ויעיר. — 34) H V יאתתא — 35) H גנאי. — 36) K ג'. — 37) H מפשרי. — 38) H V דפרזל. — 39) H מיתיב מרבא יאמר לה K לה. — 40) H רכחלא V רדהלא. — 41) H V מיתיבה יאמרה ליה. — 42) V — מן הארץ. — 43) H לאתין. — 44) V — מהו. — 45) V גניי. — 46) H למישקנין. — 47) V גניי — 48) V נסים. — 49) H לכופים. — 50) K וחזה. — 51) K יהבת. — 52) H V יאמרת. — 53) H מברך. — 54) H V למיתב יתך. — 55) V מלכא שלמה — 56) V ויציפונא. — 57) H שיטעיה. — 58) K אוזדעעו H אוזדעעו. — 59) H V ואתין. — 60) V אדריהון. — 61) H V ובזהב. — 62) H V וכסף.

יכד אתחייבו [1]) שנאיהון דישראל חזה ירמיה נביא [2]) מתנבא [3]) להון נבואן סגיאן עליהון ולא מקבלין מניה אלאהן [4]) שבישת ריחא דקודשא ואובילת יתיה [5]) לארע בנימין [6]) דהכין כתיב ויצא [7]) ירמיהו מירושלים ללכת אל ארץ בנימין, [8]) והך דחזה [9]) ירמיהו נביא בני ירושלם הוה בעי יחמון [10]) מן קדם אבוהי דבשמיא [11]) דלא [12]) איתמסרת קרתא דירושלם בידהון [13]) דכסדאי ולא אחריבו יתה, אלא איך דהוה ירמיה [14]) נביא בארע שבט בנימין איתגבי וסליק עליהון [15]) מלכא דבבל [16]) אחריב ית ארעא דישראל כו קרתא ירושלם וקלי ית בית מקדשא בנורא, ועד [17]) נבוכדנצר ישתעא יתיב באנטוכיא [18]) רבלתה [19]) ושלח על ירושלם [20]) נבוזראדן רב קטוליא [21]) ותרעי ית שורי קרתא ירושלם, [22]) וכד אתא [23]) ירמיהו נביא וחזא ית קרתא ירושלם דאיתחרב יהולוותא [24]) דכסדאי מקפין לה הוה ירמיה נביא צווח ציוחא בקלא [25]) רבא [26]) וכבי בכיא רבא ימרייא מיתב ואמר פתיחני " ואפת שבשתני " ואשתבשית תקפתא [27]) יתי ויבילתא; וכד שמע [28]) נבוכדנצר מלכא דבבל דאיתבבישת קרתא [29]) ירושלם [30]) כניש כל חילוותא [31]) דכסדאי ואתא [32]) וקם על בית מוקדשא מניד [33]) ברישיה ומייתי בידיה מן קדם דהוה ידע מה [34]) חיא בסוף משרייתיה דסנחריב כד אישתלח [35]) מלאכא עליהון [36]) מן מיומא יקטל בהון [37]) תמני סרי רבבין [38]) וחמשא אלפין פישין ולא אישתייר במשרייתיה דסנחריב אלא חוא בלחודוי, ונפקת תוב [39]) ברת קלא [40]) ואמרה ליה נבוכדנצר מלכא דבבל קום אזיל ותיב [41]) ברבלה בארץ חמת, קלקל בחצים שאל בתרפים שדא נייא למעיבא יהדי ונפל לגו ירושלם, [42]) ושדא נייא למדינחא יהדי ונפל לגו ירושלם, ושדא לירומי חייבתא דתתעקר בעגלא מן עלמא ויהדי [43]) ונפל לגו ירושלם, וקם ושדי רברבנוהי על ירושלם ומה שמהתהון נרגל שראצר שמגר [44]) נבו [45]) רב סכים רב מג, וקם יאול בתר רברבנוהי יעל לבית [46]) מוקדשא, מתיב ימן אמר אנת הוא אלהא דבא דארגשתון ואיתיתון [47]) על קרתך ועל היכלך; וכד חזא ביתחא דבית [48]) מוקדשא דעמא מסאבא קיימין לקבליה סתם נפשיה ולא צבא למפתחא [49]) ואתין [50]) חילוותא [51]) דכסדאי ואייתין עמהון תלת מאה שיתין נמלין דטעינין [52]) נרגין [53]) דבזיל יבלעת אינון [54]) בורטתא בריתא דבית מוקדשא ועד כען לא יהבין [55]) נפשהון [56]) למפתחא עד דאתא פרנסום וגבס חזיא חדק [57]) דמיה

---

1) V שוז', — 2) H מתנבי, — 3) H ≺ להון, — 4) V שבישת יתיה, — 5) V בארע, — 6) V דהכדין. — 7) H V ירמיה. — 8) H V ואין, — 9) H V ירמיה, — 10) V מקדם. — 11) H V יהא, — 12) V איתומסר, — 13) H V דכשדאי, — 14) K נביא. — 15) H V נבוכדנצר מלכא. — 16) H ואחריב, — 17) K דנבוכדנצר. — 18) H רבלתא, — 19) H V שלח. — 20) V ביד נבוז', — 21) H ותרעי, — 22) H כד. — 23) H V ירמיה, — 24) H דכשדאי, — 25) V רמא, — 26) K ובביא. — 27) H יתיה, — 28) H V נבוכדנ' רשיע. — 29) K ≺ נבוכדנצר. — 30) H כניס. — 31) H דכשדאי. — 32) K וקם, — 33) K רשיעה, — 34) Punkt. v. K היא; H V ≺ מלאכא. — 35) H V תמניסר, — 36) H מניומא, — 37) H V תמניסר, — 38) V וחמשה. — 39) K בת. — 40) H V ואמרת. — 41) H בריבלא V לרבלה, — 42) K ירושלם fehlt bis. — 43) K נפל, — 44) K נבוש, — 45) V שר סכים רב סרים רב מג' H שר סכים רב סריס (סרים spr. סוריס) נרגל שראצר רב מג'. — 46) H V מקדשא. — 47) K יעי. — 48) H V נקדשא, — 49) H יאתי, — 50) H V בר חילוותא. — 51) H דכשדאי. — 52) H נרגול. — 53) H V די פרזל, — 54) V בזדמא, — 55) H V נפשתהון, — 56) V למפתח. — 57) H V ית דמיה.

על בית מיקדשא יסאיב יתיה. ומן בתר דאיסתאב בתה נפשיה יעל נבוכדנצר רשיעא
לבית מקדשא [1] ואזל [2] ויתיב על עזרתא דוכריה בר יהוידע כהנא רבא, והמא
נבוכדנצר [3] רשיעא לדמוה דמתרתע בארעא ישראל לסבי ישראל ואמר להון, דמא
דין דמאן גברא הוא. מתיבין ואמרין ליה נביא חד הוה בינגא והוה מוכח לן ולא
קבילנא מיניה וקטלנא יתיה בבית מקדשא. יכד שמע [4] נבוכדנצר [5] ית
פתגמא הדין [6] אמר להון, וילו [7] אייתו לי ד' אלפין [8] כהנין [9] בחדי, [10] וגפם
[10] עלוהי דההוא דמא ועל כן [11] לא איתבלע בארבעא עד [12] דנקי [13] נבוכדנצר
[14] בית יאמר כל אומתך תחריב עלך ובתי כן איתבלע. וכד חזא כהנא רבא דאיתקטלי
כהניא לבש ית מעיליה ואיתקן [15] באיפודיה וגסב ית מפתחי [16] בית מקדשא בידיה
יסליק וקם על אינגא דהיכלא עני וכן אמר, יחיב ביתא ימשלם למריי [17] ונטריא
לא נהוי ביה ורמא נפשיה לגו נורא ויקיד, וכד [18] חזו שאר כהניא דכהנא רבא
סליק בנייא את אינון נסיבי ינשיהון וכעיהון [19] וכל מאני ומרוהון ונפלי לגי
[20] נורא ויקידו: וכד בעא נבוכדנצר רשיעא למיעל לבית [21] קדשי הקדשים איסתימו
תרעי היכלא ירא פתחון נפשתון עד דנפק בת קלא משמי מרומא ואמרת ליה, פתר
לבנון דלתיך ובתי כן פתח נפשיה ועל נבוכדנצר רשיעא מסאבא לבית [22] קדשי
הקדשים והוא שבחיה [23] דמלך כל עלמיא יי צבאות והוא מאני קדישיא [24] דאישתמשון
בהון כהניא ומלכיא דבית דוד דאיתבלעו מן קדמוי, יגו רגוא רבא ונפק מתמן מבהל
ויקטל [25] קטלא ישבא שביא רבא [26] יאפיק ית עמא דישראל בד אסירין בשלשלין
[27] דפזיל ואוביל יתהון עד טילאן כד [28] אינון [29] טעינין על צואריהון [30] דחלא:
[31] ירמיה נביא [31] איל עמהון עד [32] דמטא קבריי [33] אבהתא יצווה [34] יכבא
[35] עני וכן אמר. אבהתנא מרחמני אברהם יצחק ויעקב קומו [36] מקבריכון וחזו ית
עמא [37] דבית ישראל דאזלין בשביא ומהלכין בגלותא. מתיבא רוחא דקודשא וכן
אמר ליה, כבר אמרית לך ירמיה [38] נביא כי אספתי את שלומי, וקם מקבריי אבהתא
יאול ונפל על קבריי [39] אמהתא [40] עני וכן אמר [41] אמהתנא [42] מרחמניתנא
[43] שרה רבקה רחל ולאה קומו מקבריכון וחזון בניכון [44] ובנתכון דאזלין בשביא
ומהלכין בגלותא דלא מסאנא. מתיבא רוחא דקודשא וכן אמרת, [45] כבר אמרית,
קיל בירמה נשמע. קם מקבריי אמהתא ואזל ונפל על קבריי נביא, [46] עני וכן אמר,
נבייא מרחמני משה [47] אהרן ושמואל קומו [48] מגו קבריכון וחזון ית עמא דישראל
דכבריתון יתדין בקישתא דאזלין בשביא ומהלכין בגולותא דלא [49] מסאנא. מתיבא

---

[1] V יאתא. — K [2] יתיב. — H V [3] רשועא. [4] V H נבוכדנצר רשיעא.
[5] ה. [6] H ואמר. [7] H V ואייתי. [8] V כהני. [9] בחוריא. [10] V H עלוי.
[11] K V > לא. — [12] V דוק H דנקי. — [13] H V נבוכדנצר רשיעא. — [14] V > ביה. —
[15] V באיפודיא. [16] H V בוכי. [17] V ונטריה. [18] V חזא. [19] H אף.
[20] H אתון נידא. [21] H V קדשי. [22] H V דאישתמשיו.
[23] V H קבלא רבא. [24] K לסליק. [25] H V אינון.
[26] H טעינין טעינן. — [27] H חלא. — [28] H אזיל. — [29] K מטא. — [30] V אבהתה.
[31] H ירמיה נביא. [32] K עני > וענו. — [33] H V מגו קבריכון. — [34] K יבכי. —
[35] K urspr̈gl. [36] K später
[37] K נביא. [38] V אמהתי. [39] H עני. [40] V אמהתא.
[41] V H מרחמניתא. — [42] V שרה ורבקה רחל ולאה H שרה ורבקה ורחל ולאה. —
[43] V יבנותיכון. [44] V > כבר אמרית. [45] H > ענו. — [46] V H אהרין. — [47] V H
מקבריכון. — [48] K מסאנא.

ריחא דקודשא בן אמרית. כבר אמרית [1] לך ירמיה [2] נביא. אם יעמד משה [3] אחרן ישמיאל לפני. קם מקבלי נביא [4] יאול נפל על קבלי מסדריא. עני כן אמר. אזכילי יתי [5] לחם אבילין יאשקאי יתי כוס דתנחומין יאנא מתאבל על עמא ביתי ישראל יאולין בשביא ימהלכין בגלותא. מתיבא ריחא דקודשא [6] כן אמרית. אל תבא [7] בית [8] מרזח. והוה ירמיה [9] נביא ספיד ובכי ומייליל על בית ישראל יאולין בשביא [10] ימהלכין בגלותא עשילאין ושעינן חלא על צואריהן אינין ימלכיהן יבבניהון ישולטניהון עד דמטו לאתרא דשמיה בית [11] כיתי ואפיקו לבישיהון יאלבישי יתהון. עני ירמיה יאמר לנבוכדנצר ישיעא ילכל זיולויתהון דכסדאי יאתין עמיה. דלמי תיזלון בתר טעוותכון יתשבהון יתהון [12] יתימין עמא קטילא אנהגא קטלין [13] יעמא שביא [14] אנהגא שביין. והוי מדברין יאולין עד דמטו [15] דור הוא מדנתא, והוה ירמיה נביא בכי [16] ומתנח [17] ונתרן [18] מן עטי [19] תרתן דמעין [20] והוי תמן [21] תיתין מבעוין דמיין עד יומא הדין, כד אתון ימטין לנהרייתא דבבל עני נבוכדנצר [22] יכן אמר להון [23] לישראל. אילין ימריא דחייתין מוסרין קדם מרוכון רבא [24] דירושלם ייתון ויזמרון קדמוי. וכד שמעו ליואי נטלין ית בניהון בערבתא דקיימין על נהרוותא דבבל [25] דחכין בתוב. על נהרות בבל וגו׳ [26] על ערבים. ענין ליואי ואמרין לנבוכדנצר אין הוינן עבדין רעות אבונן דבשמיא [27] יהוין משבחין קדמוי בירושלם בידא יחיד לא [28] אתמסר יתן. השתא [29] היך נשבח קדמך שבחא דמרינן. דכן כתבא מפיש איך נשוי את שוי ׳׳. כד שמע נבוכדנצר ית פיתגמא הדין עני וכן אמר. [30] קטילו יתהון על דעברו על גזרת מלכא. עני [31] פלטיא בר יהודע [32] ואמי ליה ענא דמסרה מרה ביד רעיא [33] ואתא דיבא נסיב מן [34] רעיא ענא מן מאן מתבעא. עני יאמי ליה מן רעיא הוה מתבעיא. עני יאמי ליה [35] מן פומך ישבעון אודנך. ופקיד מלכא [36] ואייתי לצדקיה מלכא יאעבדי מניה ית שלשלוון דפיזל ונחש ושני [37] ית לבישיה ויסוריה ׃

3). בשתא דתלת [38] למלכותא דאחשורוש עבד משקיא, ומטול מאן [39] עבד משקיא, אית דאמרין [40] דמרדין עלוי [41] איפרכוי ואול ובבשימן [42] ובתי דבבשימן אתא ועבד [43] משקיא, ואית דאמרין [44] יומא דאידא [45] הות ליה וישדור איניתא לבולחון מדינתא [46] למיתי למעבד [47] קדמוי חדוותא, שלה וומן לבל רבבני מדינתא. דיתון ויחדון עמיה. [48] יאייתי [49] קדמוי מאר יעשרין [50] ישבעה [51] בולבין יבולבין

---

1) V H ׳ לך. — K 2) נביא. — H V 3) אהרן. — H V 4) יאול. — K 5) לחים H לחמא. — 6) H V ואמרת. — 7) K אל בית. — 8) K חמרזח. — 9) K נביא. — 10) H ≻ ומהלכין בגלותא. — 11) V בורו. — 12) H ≻ ותימרון. — 13) H עמא. — 14) V ≻ שבין. — 15) V דיוהוא H דו הוא. — 16) H ומתאנח. — 17) H ונחתן. — 18) K בן. — 19) K תרוגין. — 20) H V והוה. — 21) H V תרין. — 22) H V ואמר. — 23) H V לבית ישראל. — 24) V די בירושלם. — 25) V דהכרין. — 26) H על ער׳ בתוכו תלינו. — 27) H V בירושלם וחונן משבחין קדם אבונן דבשמיא בורושלם. — 28) H V איהמסרונן. — 29) V איך. — 30) H V קטולו. — 31) H פלטוה. — 32) H V חד מן ישראל ואמר. — 33) H V אתא. — 34) H V ≻ רעיא. — 35) H V מאן דאמר פומך ישמעון אודנך. — 36) H V ואייתי. — 37) H יסוריה bis, fehlt. — 38) H למלכיותיה. — 39) K העבה. — 40) H דמרדון. — 41) V איפרכין H איפרכון. — 42) K דבבשינן fehlt bis — 43) H משתיא. — 44) K המא. — 45) V H הוה. — 46) H למתן. — 47) V H קדמוהי. — 48) V H ואיהון. — 49) V קדמיהי. — 50) V ושבע H ושבעא. — 51) K H מדינן.

קטרי [1]) דאני דמלכותא בישיתון יהוי סמיכין על גני [2]) מלכא יאכלין ישתון וחדיין קדם מלכא יהוי [3]) בידתנאי יכבבני מדינתא קדמוי ימין דכבבני ישראל הוי תמן עטוליל דחזון תמן [4]) מאני דבית מקדשא הוי בכוין ימספדן תמן:

4. [5]) לא כתיב דאחוי ית־עותיה אלא כתיב בהראתו את [6]) עשר [7]) דאחוי ית עיתרא. ידיע [8]) עיתרא דאחוי דבית מקדשא הוה. ילבישיא ידמא [9]) לא את עיתרא. כולה עיתרא דקודשא בידך הוא, דכן כתיב, לי הכסף ולי הזהב. דידי כספא [10]) ודידי דהבא אמר י מרי חילותא. שיתא בי גגוי הוה [11]) מחוי להון בכל יומא מאה ותמנין [12]) יומין. [13]) ומהיך משכחנין דשיתא בי גגוי הוה [14]) מחוי להון [15]) כל יומא, דכתיב עשר כבוד [16]) מלכותו יקר תפארת גדולתו הא שיתא. וכד חמון תמן דבית ישראל מאני דבית [17]) מוקדשא לא [18]) הוון [19]) צבין למגני קדמוי. ואמרו ליה למלכא. לא צבין יהוי למגני עטוליל דחזון מאני [20]) דבית מקדשא. יאמר [21]) מלכא עבידו להון סמכא [22]) אחריתי לגרמיהון:

5. יבשלם יומיא דאלין [23]) אמר מלכא השתא אעביד משקיא לבני [24]) אתרי [25]) ואעילנין [26]) לדרת גנא [27]) דנציבא אילני דפירי ודבוסמני. מה עבד בר אילנא לאילנא יעבד בייתין ותכר אילניא דביסמני יאיתיבונון [28]) יאשדי קדמיהון אבנין [29]) טבתא ומרגליתא ואילנין משללין:

6. [30]) V וכין אילנא לאילנא הוו פריסן יהיון דבוץ גוון חור כספירין יבריתנין ותיכלא אחידן באשלין מתכסין בארגונא דלין עילוי אונקלוון ודשרין סגלגלין די כסף נפישין עילוי עמודי מרמירין סמקין ירקין וכרקין ומרוקין יחוורין ואותיב עלוהון עיסן דמילתין די מחתן על דהגשין דנקליסון (דנקטילון Punkt.) דדהב טב וכרעיהון דכסף שרין על סטא כבישין קרוסטלינן ומרמרין יהויא דכרבי ימא רבא יאינין מצדדין מקפן לחזן חור חזור:

7. ישתיין במאני [31]) דדהבא [32]) ובמאני דכספא. [33]) דחזה ישתי בכספא לא הוה [34]) שני ושתי בית תוב אלא [35]) מעיילין ליה לחדוא בספא [36]) ומפקין אחרינא חדתא. יהוי תמן מרוקם. יכבי לא [37]) יהוי דמיין להדדי. מטול כן כתיב יכלים מכלים שונים. מאני מן מאני משניין. אלא כד הוון מפקין להני מאני דבית מקדשא ומוגו בהון [38]) אינון אומי עלמא הוה משתני ווידהון ומטול כן כתיב וכלים מכלים שונים: יהמיא דמלכא [39]) היה רב מן [40]) מן דשתידי ימטול מאן דהוה שתוי

1) H V תגו. — 2) H V מילתא. — 3) V פרתנואי H פרתנואי. — 4) K מני. 5) V בהראותו לא, 6) H עשר כבוד מלכותו; — 7) H K יאחוז, — 8) K עותריה, — 9) so Punkt. K ≻ H V לא, — 10) K דודי, — 11) K ≺ מחוי, — 12) K ≻ יומין, — 13) H ומנן כתום דמשכחנן, — 14) H מחוי, — 15) V בבל, — 16) H מלכות. — 17) H V מקדשא, — 18) H V הוו, — 19) H יצבין, — 20) K בית, — 21) K רחמנא, — 22) H V אחרינא, — 23) H עבר. H אתרוה. H יאציין. H דהרא. H וגעובא. K יאשוי.

24) H V טבאתא, 30) K ומן אולא ואלא הוו פרוסין ורועאן H, fehlt Targum zu V 6 יבין גוון חור בספירי יבני תנין יהויא אחדין באשלי מטכסי צביאן בארגוון אילליין עולי אעמודין ישמיי בגלגדין אשיגין בפיקי עיטי עמיא יחמירגון סגדקין ירקין יבקון ומיוקין יחוור איכוב יחמי עירבא דמוחמיי לעיתקן על דיגשין הנקטם לחזן דהב טב יכרעהין בסף שרא עד סטנו כביש קרדום גוי גוגן ומוסרין ודוד הכברבי ימא רבא ואשונין דמעיירין לחזן בחור סחור. 31) K דהבא. 32) H ובמאני V ובכי דדהבא, — 33) H עד דהוה, — 34) H V תני. 35) H V מעיילי, — 36) H V ≺ ומפקין, — 37) H V הוו. — 38) H V הוון, — 39) H V רב הוה. — 40) H V מאן.

.משל [1] מה דהוה משאיל [2] ליה לגברא, בי כמה שנין את והוא אמי בי ארבעין שנין, והבוותיה לכל גברא ומשול כן כתיב ויין מלכות רב ביד המלך:

8. [3] ושתין בניסוסא ולית דמתנוק, ולמה לא הוה מתנוק משול [4] מכסא [5] דאנשי בישאי כדין [6] הוין אתין להון נסא רבא דהוה [7] לציד [8] ארבעה ימשד [9] דומעון יהוה מתקרי שמיה בתקא יתני משקעין ביה לכל גברא יד ולא [10] הוו שבקין ליה עד דשתיאו ביה חד: ומזוגא דהוה מזג להון לפרסאי עיתיא רבא הוה עתיר [11] ואיך הוה עתיר, הוה מזג [12] לגברא יעל דלא הוה משכר גברא דשתי [13] רמזון ליה למזוגא [14] עביד מיני ולך זפלן וזון משול דלא הוה משכה דשתי אלא [15] אחשורוש לא יעילון הני כסי לשתוי אלא [16] הך דצבי כל גברא וגברא ישתי משול כן כתיב והשתיה כדת:

9. [17] ולחוד ושתי מלכתא [18] עבדת משקיא לנשי והות מזגא [19] להון חמרא איכמא יאותיבת יתהן בגו פלטין משול [20] תחוי להון עיתיא דמלכא. [21] ולמה אותיבת יתהן משול דתחוי להון עותיא דמלכא. [22] והוו משאלין לה הוך דמיך מלכא. ויהות [23] מחווא להון למה נשי [24] בעין ליעזון כל [25] מילי. יהות [26] אמרה להון מגניא דמלכא לבא אביל לבא שתי ולבא דמיך משול כן כתיב בית המלכות:

10. ביומא שביעאה כד שפיר ליביה [27] דמלכא ודמאה ועשרין ושבעא מלכין דהוו קטרין בלילא דמלכותא הוה תוגרא [28] ומצו ביניהון, בטעים חמריהון הוו מתעסקין בוגותא. מלכי מערבא [29] הוו אמרין נשי דילן שפירן [30] וכולהון הוו אמרין דילן שפירן, ואף מלכא אחשורוש בטעם [31] חמיתי ניתיב ואמי ליהון ליה נשי בעלמא דשפירן אלא בבליתא. ואם ליה אתין מיומנין לי [32] בבליתא חדא [33] מיתבא בני טרגונא דמלכותא דילן, אשלח ואיקרי יתה לקדמי ולקדמיכון ותחזון יתה דהיא [34] שפירא [35] מן כל, בה שעתא שליח [36] לותה מלכא אחשורוש שבעא סריסיא:

11. מתיב ואמי להון זילו ואמירו [37] למלכתא ישתי, קומי [38] מן כורסי מלכותך ישלחי עישתלאי ימי תגא [39] בישתי יכסא דחבא ביה ימינך יכוא דחבא [40] ביד שמאלך [41] ועילי לקדמי ולקדם מאה ועשרין [42] ישבעא מלכין קטירי תגא די יחזון יתך דאנת שפירא מכל נשיא:

12. מתיבא ישתי מלכתא יאמרת להון לשבעא סריסיא, גואי איזילי יאמרי ליה למריכון, שטיא דאף אתין שטירין ביתיה אנא היא [43] ישתי מלכתא בת מלכיא דמלכי בבל מן שירותא אבא לקבילו אלפא חמרא ישתי ולא אטעי יתיה חמרא למומי מילין דלא כשרין בוותך, בה שעתא [44] אזלו ואמרין ליה למלכא מה דישלחת ליה

---

1) V H > מה. — 2) K > ליה. — 3) H ושתיאו. — 4) H ניכסא K > מכסא. — 5) K מאנשי. — 6) V H הוה — K רגיל. — 7) V H ארבעא יהמשא. — 8) V הומינין. — 9) V חמין H היה. — 10) K יאין. — 11) V H היה רגברא. — 12) V H רמי. — 13) V H עברין. — 14) H אחשירוש אמר. — 15) V H איך. — 16) V להוי. — 17) H עבדא. — 18) K רחמן גברא. — 19) H דתחוי. — 20) H דמלכא fehlt bis 22) V והייאן H יחוין. — 23) V H מחויא. — 24) V בעי H בעו. — 25) V מידי. — 26) H אמרה. — 27) H דמלכה V דמלכא בחמרא. — 28) V ומצו. — 29) V > הוו. — 30) V H וכולן. — 31) K חמריהון. — 32) V אות בבליתא. — 33) V H מותבא לי. — 34) H שפירן. — 35) H מנשי דלכון. — 36) V H עלה. — 37) H V לה לוישתו מלכתא. — 38) V מגו. — 39) H בראשיך. — 40) V H בשמאלוך. — 41) V ועולי H ועלי. — 42) V H ושבעין. — 43) K > ושתי. — 44) H אזלי.

ישתי מלכתא, וכד שמע מלכא ית פתגמיא האילין רגז [1] לגוא לבא [2] ודגוזוהי [3] דליק ביה: ותוב שלח עלה ביד [4] שבעתי סריסיא דמלכותא דיתבן [5] קדמוי במלכותא, בעין אזילו ואימרו לה לישתי מלכתא אין לא תשמעין מילוי ותעילון לקדמיי [6] ילקדמיהון דמלכיא דאלין, קטילנא ית שיפרך מינך, וכד אזלו [7] סרכני [8] מלכא יאמרו לה, [9] ילא [10] ספנת יתהון, אלא מתיבא יאמרת לחון אזילו [11] ואמרו למלכא טפשא דמקלקלן עצתיה ולא יקבלן גזירתיה, הלא אנא [12] ישתי מלכתא [13] בת אויל [14] מיודך ביתיה [15] דביה דנבוכדנצר מלכא דבבל, [16] ומה דבריתי [17] עד כאן לא חוא אינש גופי אלא את מלכא בלחודך, [18] בעין אין אנא עיילא [19] לקדמך ולקדמיהון דמאה ועשרין ושבע מלכין [20] קישרי תגא קטלין יתך ונסבין יתי [21] לאנתא: מתיבא רבתא דפרסייתא ואמרת לה לישתי מלכתא, אין קטיל יתיך מלכא ומוביד ית שופיך מינך ולא תפרסים ית שמא דילך ית שמא דאבהתך, ולא תהוין גופיך לכל בר נש אלא למלכא בלחודוי, בה שעתא בד אמרי [22] סרכני מלכא למלכא דסרכת ישתי מלכתא למיעל [23] היכמה דאמר מלכא [24] ביד סריסיא ורגז מלכא לחדא וחימתיה תקיפת [25] עלוי:

13. ואמר מלכא לחכימיא ידעי זמניא ארום כן [26] פתגמי דמלכא קדם כל ידעי גזירין ודינין:

14. ויקריבין ליה בעיתא דחיקין ודקריבין כרשנא מן אפרקוי שתר מן הנדקו אדמתא מן אדום תרשיש מן [27] מצרים מרס מן מרס מרסנא ממוכן מן ישלם שבעתי [28] סרכני פרסאי ומדאי אינון [29] דחזין אפוי דמלכא הינון דיתבין במלכיותא:

15. ואמר לחון מלכא סכון עיתא מה נעבד לישתי מלכתא על דלא עבדת פיקדני דמלכא אחשורוש [30] דשלח ביד סריסיא:

16. ואמר ממוכן קדם מלכא ושרי, ולמה [31] מיתקרי שמיה ממוכן משול [32] דכד [33] שבעתא דיתבין לבבל נלון עמהון ענני מישאל יעזיה יהוה דניאל בגלותא ואיתעבד על ידוי ניסן וגבורן, ותוב על [34] ידי דדניאל איתגזר [35] מן מרומא דתתמטי ישתי מלכתא בכו איתקרי שמיה ממוכן, מיתקן יאמר ממוכן קדם מלכא [36] ישלטניא דכתן היא ניירת מלכא בניסנא דהוי יתיבן עיבד היו שלישתי ועיבד [37] עיצתן קדמי יאין [38] שפירת עצתא עבדי יתך יאין לא שפירת עיצתא [39] דרברבן, ומנהון [40] היו יעידא [41] כשלחוי ויהוב [42] עיצתא קדמיא קדם מלכא, ויהוה ממוכן שקיד [43] אינתא [44] פרסייתא [45] דעתירא מעיד ילא היו צביא [46] דתתמלל

---

(1) V H רוגזא,— (2) K ⊃ ורוגזוהי, — (3) V H דלק,— (4) H שבעא,— (5) V דיתבין, — (6) K יקדם מרכיא, — (7) K יעיבוי, — (8) K רבני, — (9) H ימלכא, — (10) V לא, — (11) H סכנת, — (12) V ואמרו ליה למלכא, — (13) K מלכתא ישתי, — (14) V כרת,— (15) K מדורך,— (16) K ברוה, — (17) V ומימה דבריתי, — (18) H V יעד כען,— (19) K ⊃ כען, — (20) H קדמך,— (21) V קטירו, — (22) H לאותתא,— (23) H רברבי,— (24) V היכנא,— (25) H V די שלח ביד,— (26) H עלוהי,— (27) H פתגמא,— (28) H מכרום, — (29) V H רברבניא,— (30) V H דחזין,— (31) H די שרת, — (32) V H איתקרי,— (33) K דגלוון,— (34) V שבטוא,— (35) V H ידוי,— (36) H מטרומא,— (37) V H ישולטניא,— (38) K ערוצי,— (39) K שפירן,— (40) H V דרברבין מנהון, — (41) V הוא.— (42) H מן כילחון,— (43) K ⊃ עיצתא,— (44) V H איתתא,— (45) V פרסואתא.— (46) V H דהית (H דהוא) עתירא,— (47) V דתתמלל.

עמיה [1] אלא [2] בלישנה ואמי ממכן לנרמיה [3] כדי אשתכחת עיליתא למיכבש
על [4] נשיא הניחנן מוקרן גבריהון. בכן אמי ממכן קדם אומיא ושלטוניא לא על
מלכא [5] בלחודי [6] אסשת [7] ושתי מלכתא אלא על [8] כל עממיא [9] ושלישא
דאית בכל מדינתא דמלכא אחשורוש:

17). ארום יפוק פתגמא [10] דמלכתא על כל נשיא כולהון למהוי [11] שיטין
בעליהון בעיניהון יתהי כל [12] אינתא אמיה לבעלה הילמא את [13] יקר מן מלכא
אחשורוש דאמי [14] ושתי מלכתא תיתי [15] קדמוי ולא צבת למיתי:

18). וייא הדין אמרין [16] שילטונתא דפרס ומדי דשמעין ית מילא דמלכתא
[17] לכל שילטוניא דמלכא כמסת [18] דיהוי [19] ביסתא למרגז עלוי: [20] ובזמן דנזר ממכן
גזירא [21] הדא דהול מן נפשיה ואמר [22] דילמא לא יעבד מלכא גזירתא וכד תיעול
ושתי [23] יתשמע גזירתא [24] הדא דגדית עלה [25] ותדין יתי דינין בישין יתקשל יתי
אלא אתוי דמילי [26] מלכא אחשורוש [27] דלא תיעול ושתי קדמוי [28] ואנוי יתה
במומתא דפרסאי [29] דהנון דחלין מנהון:

19). לכן אמר ממכן אין על מלכא שפיר יפוק פתגמא [30] דין ויכתוב ויימי
בגזירת פרסאי ומדאי ולא יבטל דילא תיעול ושתי קדמוי דמלכא אחשורוש
ומלכותיה יתן מלכא לריעותה דשבת מינה:

20). [31] וישתמע פתגמא [32] דמלכא דיעביד בכל מלכותיה [33] ארי
[34] סגיאה [35] היא וכל נשיא יהבון יקרא לבעליהון לזעין [36] עתירא ועד מסכינא
[37] למן רבריבניא ועד [38] זעירא. ושפר פתגמא קדם מלכא ושילטוניא ועבד מלכא
[39] כמלוי [40] דממכן:

21). ושדר מלכא אגרתא על כולהון מדינתא דמלכא על מדינתא ומדינתא
היך [41] כתבה ועל עמא ועמא היך לישניה למיהוי כל גבר מתיקר בביתיה. ומטול
[42] דלא הוה [43] אינתתיה דממכן ממללא עימיה איכתב באגרתא הדא [44] דיהי כל
גבר יקור בביתיה ומתמליל עמיה היך לישניה:

II

1). בתר פתגמיא האילין כד נח רגזיה דבא דמלכא אחשורוש שדר ויקרא לכל
רברבנוי ואמר להון לא על ושתי [45] מלכתא אנא רגיז אלא עליכון אנא רגיז מטול
דאין אנא אמרית מלתא בחמרא אתון למה נזרתון [46] עלי למקטל ושתי מלכתא
ואעבר שמה מן מלכותא אוף לכון אנא קטיל ומעבר שמכון מן מלכותא:

1) H אלא, — 2) K בלישנא. — 3) H כדוי. — 4) V > נשיא, — 5) H בלחידוי, —
6) H אשיטת. — 7) K מלכתא ושתי. — 8) V אומיא. — 9) V H ושילטוניא. — 10) H דמלכיתא. —
11) H V שיטין. — 12) H V איתתא. — 13) K > יקר. — 14) H לושתי. — 15) V קדמוי. —
16) H שולטנתא. — 17) H K > לכל. — 18) K דתיהוי. — 19) H בישתא. — 20) H בזמן. —
21) K הוא. — 22) K > דילמא. — 23) K דתשמע. — 24) K הוא. — 25) V ותידון H ותידין. —
26) H V אחשורוש מלכא. — 27) K לא. — 28) H ואימי. — 29) H דאינון. — 30) H די מלכותא. —
31) H ואישתמע. — 32) H מלכא. — 33) H V ארום. — 34) H סגיא. — 35) H הוא. —
36) H עתירא ועד מסכינא. — 37) H מן. — 38) H זעירא. — 39) H V מלוי. — 40) H דמלכא. —
41) H K כתבא. — 42) K דהוה. — 43) H V איתתיה. — 44) H V דהוי. — 45) H V >
מלכתא. — 46) V > עלי. —

2). ואמרו [1] עולימין דמלכא ומשמשנוי בגין דקטלית חכימיא אדכר ית ושתי וית מה דעבדית ית [2] מה דגזרת עלה [3] דלא הות שויא לנוריתא דנינא דקטלא אלא מן מיומא הוה [4] דיסוף ורעיה דנבוכדנצר מלכא דבבל: ואמרין עולימי דמלכא ושלטוני ומשמשנוי יבעון למלכא עולימן בתולן יאין [5] ושפירן בחזון.

3). וימני מלכא שלטונין [6] מהימנין על כל מדינתיה [7] דמלכא [8] ויכנשון ית כל עולימן בתולן דשפירן בחזוא לשושן בירתא אל בית נשיא על ידי [9] דשעשגז סריסיה דמלכא נטיר נשיא [10] ויתיהבו תיקוניהון:

4) ועולימתא די תשפר באפי דמלכא תמלוך חלף ושתי ושפר פתגמא באפי דמלכא ועבד כן:

5). גברא יהודאה הוה בשושן בירתא ושמיה מרדכי [11] ולמה [12] אתקרי שמיה גברא יהודאה אלא דהוה דחיל מן חטאה דעלוי איתנבי דוד ואמר [13] היומא הדין ישית גברא בישראל, ומאן הוה גברא דין, הוא מרדכי בר יאיר בר שמעי בר [14] שמידע בר [15] בענה בר [16] אלה בר [17] מיכה בר מפיבושת בר יהונתן בר שאול בר קיש בר אביאל בר צרור בר בכורת בר אפיח בר שחרית בר עוזיה בר שישק בר מיכאל בר אליאל בר עמיהוד בר שפטיה בר פתואל בר פיתון בר מלוך בר ירובעל בר ירוחם בר הגניה בר זבדי בר אליפעל בר שמרי בר [18] זבדיה בר מרימות בר חושים בר שחורה בר גזה בר בלע בר בנימין בריה דיעקב בוכרא דאתקרי שמיה ישראל, ומה [19] המא מרדכי דאתקרי בר שמעי, אקיל שמעי [20] לדוד מלכא דישראל ואמר [21] לדוד מלכא, פיק לך גברא ישיעא וגברא דחייב קטול, אתעני אבישי בר צרויה ואמר לדוד אויל איסב רישיה דשמעי מיניה, איסתכל דוד מלכא בנבואתיה וחמה דמרדכי עתיד דקאים [22] מיניה, וכד חמא דוד מלכא פקיד לשלמה בריה ואמר לשלמה [23] בריה תא בשעתא דיפסוק שמעי מן בניא קטול יתיה דזכי ויתי לעלמא דאתי ומטיל דקאים [24] מיניה ברא צדיקא דעל ידוי [25] איתעבידו ניסין וגבורן לישראל באורבע [26] גלותהון והוא מרדכי מיא דכיא בר יאיר בר שמעי בר קיש מן [27] שבטא דבנימין, ושמעי הוה חייב [28] דיתקטיל בדינא כמה דכתיב באוריתא דמשה, דינא [29] דקשטא לא תצער וכא דבעמך לא תלוט, והוא אקיל לדוד מלכא דישראל, [30] וחס עלוי דוד [31] דלא למקטול יתיה, דחמא דקיימין מיניה הני [32] תרין צדיקיא ומתפרקן על ידיהון דבית ישראל:

6). ומרדכי ואסתר [33] הוו מן ירושלם בגלותא דגלת עם יכניה מלך שבטא דבית יהודה, והוו יסלק מרדכי עם עמא דיתנדבון דיסקון ויבנון בית מקדשא [34] תניינות ויתוב אגלי יתיה נבוכדנצר מלכא [35] דבבל ומנין תרתין יתוב [36] בארע בני גלוותיה לא נחת נפשיה מן ניסן וגבורן:

---

1) K עולימא.— 2) H > מה.— 3) H ולא.— 4) H דסוף— 5) H V שפירן.— 6) H V ומהימנין.— 7) K דמלכא אחשורוש.— 8) K > ויכנשון ית כל (H כולהון) עולימן.— 9) H דהגא.— 10) H ויתיהבון.— 11) K ולמא.— 12) H יתקרי.— 13) H V יומא.— 14) H שמידעי.— 15) H בענא.— 16) H אלא.— 17) K > בר מיכה.— 18) H זכריה.— 19) H חמרא.— 20) H למלכא דישראל לדוד.— 21) K V שניעי לדוד.— 22) H V קאים.— 23) H V > כריה.— 24) K > מיניה H ברא צדיקא מיניה.— 25) H איתעביד.— 26) V גלותהום.— 27) V שבטיה.— 28) V דנתקטל H קטיל דניתקטיל— 29) H דקשוט.— 30) H זקם.— 31) H ולא צבי.— 32) H תרי.— 33) V הוון.— 34) H תנינא.— 35) H > דבבל.— 36) H בארעא דגלותיה.

7). והוה [1] מרבי ית הדסה היא אסתר. [2] והות הדסה שמה, כמה דאסא, משום דאף הכשים ריחה דאסא. [3] בגין עלמא אף היא אסתר בהין [4] הות עבדא עיבדין מבין בני עלמא. [5] היא אסתר [6] דהיך [7] שמה [8] כדין הוו עיבדאה, יאיתקי שמה הדסה בלישנא [9] עיבראה. [10] ולמה איתקרי [11] שמה הדסה משום דצדיקיא [12] מתילין [13] בהדסה. דעלה איתנבי ישעיה נבייא ואמר, תחת הנעציץ יעלה ברוש יתחת הסרפד יעלה הדס. מהו הנעצוץ, חטתא היא, וחלף הוחא [14] תיסק ברושא, [15] וחלף מדכי צדיקא יסק המן ישיעא [16] לזקיפא. וסרפד [17] היא ארבניא, [18] יחלף ארבניא יסק אסא, וחלף ושתי תמלוך אסתר: ובגין [19] אסתר [20] גלא מדכי דאמר, [21] מישב אייל יאכי לאסתר דמן דאיהי בארעא דישראל: איתקרי שמה בשם מוכב נוגה יום אסתיראי. והדסה אתקריא בשם [22] צדיקיא, דכן אמר על חנניה מישאל ועזריה, דהוא קאים בין הדסה די בגלותא. וצולה היא בבבל. דכתיב האומר לצולה דרכי. יאסתר איתקרי שמה הדסה בשם אסא, דאיך דלא אסא יכש קיטא [23] יסתויא [24] ואיה צדיקא בדין אית לדין חולקא בעלמא דדין [25] יבעלמא דאתי: והוא אסתר הות בת אחוי דאבוי דמרדכי. היא אסתר [26] בטלייתא והוא [27] בסיביתא. ולא פסקת מן עיבדין טבין. ולא הוה לה אבא ואמא. וטלייתא הות יאייא [28] ברייא ושפירא וחסודא בחיזוא. וכד מית אבוהא ואמה נסבה מרדכי ליה לברתא:

8). יהוי כד [29] אשתמעו [30] פתגמי דמלכא וגזירתיה וכד [31] אתכנשון עלימתא סגיאתא לשושן בירתא על ידי הדגי סריסא דמלכא נטר נשיא וכד שמע מרדכי דבתולתא מתבעיין, שקל [32] ושבא לאסתר מן כרכנוי דמלכא אחשוריש דנפקן למיבעי בתולתא, דלא ייתון [33] וידבריגה, [34] ושבה קיטון [35] בגו קיטון דלא יחמון יתה שליחי דמלכא. וכנת עמניא כד חיין [36] שליחי עבדין חנין מרקדן ומחוין שופריהון מן כויתא [37] ינפקן [38] שליחי דמלכא ואיתיאי בתולתא סגיאתא [39] מבדנאתא. [40] ושליחי דמלכא הוי ידעין לה לאסתר, וכד חמון דלית אסתר עם [41] הנין בתולתא אמרין חד לחד, מן לעינן במדינתא אית הכא [42] במדינתין טליתא חדא יאיא כרייא וישפריא [43] וחסידא בחיזוא יתיר מן [44] כולהון [45] בתולתא [46] דאייתינן. כד איתבעית אסתר ולא אישתכחת. אידיעינן למלכא אחשוריש, וכד שמע מלכא, כתב [47] בדגניסים דכל בתולתא דתישתי מן קדם שליחוי חדא היא נוריתיה דתתקטיל. וכד שמע מרדכי פוקדנא דחל [48] ואפיק לאסתר בת אחוי דאחוי לישוקא, ואידבית אסתר [49] מלכא על ידי דהגי [50] נטר נשיא:

1) H מר דבי אמן.— 2) H V והדסה הוה (H היה) שמה.— 3) V בגין,— 4) H הוה.— 5) K היך.— 6) K והיך.— 7) H שמא.— 8) H כדון,— 9) H V עיבראי.— 10) K ולמא.— 11) K שמא.— 12) H מתולין,— 13) H V בהדסה.— 14) H תיסוק.— 15) H חלף,— 16) H V לזקיפה.— 17) H הוא אורבניא.— 18) H תיסק אסא וחלף אורבניא ושתי תמלך אסתר.— 19) K כן.— 20) H גלה,— 21) H V בגלותא איזיל.— 22) V צדיקא.— 23) V וסיתויא H וסיתוא.— 24) H ואף.— 25) H V ולעלמא.— 26) V H בטלייתה.— 27) H בסיבותה.— 28) H בחדוא ושפירא בריוא וחסודא בריוא.— 29) H משתמעי.— 30) V פתגמוי.— 31) H V אתכנשין.— 32) V וכושה.— 33) H וידברונה.— 34) V וכושה H וטסא.— 35) V בתוך.— 36) V שליחוי דמלכא.— 37) H ונפקין.— 38) H שליחוי.— 39) H V מן מדינאתא.— 40) H ושלוחוי.— 41) K הכין H הדין.— 42) V במדינתן H במדינתא.— 43) H וחסודאה בחיזוא.— 44) V כולהום.— 45) H < בתולתא.— 46) V דאיתין.— 47) K V כר גניסין H נגריסים.— 48) H ומפוק.— 49) K מלכותא.— 50) H נטיר.

9). [1] ושפרת טליתא [2] בעינוהי [3] ונטלת [4] חסד [5] קדמוהי [6] ואוחי ית צבתא וית מניתא למיתן לה וית [7] שבעתי עולימתא דחזיין למיתן לה מן [8] ביתא דמלכא, ומנוהא דהוו יהבין לה לאסתר הוה [9] יהבת [10] להון בפום עולימתא עממתא, משול דלא חות [11] בעמא אסתר מיין ביתוה דמלכא ושני יתה וית עולימתהא לטב [12] בית נשיא:

10). ולא חויאת אסתר ית עמה [13] וית תלדותה משול דמרדכי פקדה דלא תחוי: משול [14] דמפקדה דלא [15] מחוי עמה, חשיב מרדכי [16] בליביה ואמר ושתי העברת יקרא לנפשה ולא צבת [17] דייתי [18] למחמיא [19] שופרא [20] למלכא ולשושלמניא דן יתה דינין בישין וקטל יתה, ולמה לא חויאת אסתר [21] תלדותה, דלמא רגיז עלה מלכא [22] יקטל לה ומשיצי לעמא דהוא מיניה, לכן בקד יתה דלא תחוי עמה [23] ותלדותה.

11). ובכל יומא ויומא מרדכי מהלך קדם דיתא דבית נשיא למידע ית שלמא דאסתר [24] ומה ניסן [25] איתעבידו על ידהא:

12). וכד מטא יומא דריביתא וריביתא למיעל [26] לות מלכא אחשורוש משול [27] דהות לה [28] בגוירת נשיא [29] תרי עסר ירחין אינון [30] כדין ישלמון [31] יומאתא דציביתהון משול דאיבעית שיתא ירחין במשחא דמירא ושיתא ירחין בבוסמניא ובתקני נשיא:

13). [32] וכדין רביתא [33] עלה קדם מלכא [34] לבית אחשורוש וכל מה דהות אמרה הוה מיתיהב לה מבית נשיא ועד בית מלכא:

14). ברמשא הות עיילא ובצפרא הות תייבא [35] לבית נשיא תנינית על ידוי דשעשגז סריסיה דמלכא [36] נטר נשיא ושמה מתכתב ולא הות עלת עוד לוותיה למלכא אלא אין איתרעי בה [37] מלכא [38] וקרייה בשמה:

15). וכד מטא [39] יומא דאסתר בת אביחיל [40] בת אחוי דאבוי דמרדכי [41] דאדבר יתה ליה והוה מרבי לה מן קושטא חיך ברתוה למיעל לות מלכא [42] אחשורוש ולא [43] בעת כל מידעם אלא [44] מידן דחגי בעי סריסיה דמלכא נטר נשיא וחות אסתר [45] גמילא חינא וחסדא קדם כל [46] חזייהא:

16). ואיתבית אסתר [47] לות מלכא אחשורוש לבית מלכותיה [48] לפלטון בירחא עשרייאה [49] היא ירח טבת בשנת שבע למלכותיה:

17). [50] ורחים מלכא ית אסתר מכלהון נשיא ואתנמלת חינא וחסדא קדמוי [51] מכולהון בתולתא ויהב תגא דמלכותא בריישה ואמליך יתה חלף ושתי:

---

1) H ושפירת. — 2) V בעינוי. — 3) K > ונטלת. — 4) V חסדא. — 5) V קדמוי. — 6) H ואחדי. — 7) H שבעת. — 8) V בייתיה. — 9) H V יהבה. — 10) K לה V להום. — 11) H טעמת. — 12) V מבר H נן כד. — 13) V > יית. — 14) V דמה פקדה H דמתפקדה. — 15) H V תחוי מחוה. — 16) H K בליבניה. — 17) K > דייתי Punkt v. V. — 18) V למחמי H למחמא. — 19) H K שופרא. — 20) V למלכה. — 21) K > תלדותה H תלדותא. — 22) H וקטלה. — 23) H ותולדתה. — 24) H כמא. — 25) H V דאיתעבידו. — 26) K לבית. — 27) V דהוה. — 28) H בגוירת. — 29) H V תרין עשר. — 30) V כדון. — 31) K יומתהא. — 32) V והכדה. — 33) H V עלת. — 34) H > אחשורוש. — 35) H לבי. — 36) V נטיר. — 37) K > נילכא. — 38) K יקרת. — 39) H V ומטה. — 40) K בר. — 41) H V דיהבר. — 42) H > אחשורוש. — 43) H בעאת. — 44) V מידען H מידוי. — 45) V גמילת. — 46) V חוייאה H חואה. — 47) K לבית. — 48) V > לפלטון H לפלטין. — 49) V דהוא H והוא. — 50) V ורחם. — 51) V מכל.

18). יעבד מלכא שיזיתא רבתא לכל [1] שולטנוי ועבדוי ית [2] מישתיא דאסתר
ומתנן למדינתא יהב ואמר לה [3] מה מי לי חזין [4] עמין יהודאין [5] היא [6] תולדותיך
ואמרת ליה לית אנא חכימא לא עמי ולא [7] תולדתי דמטול דכד אנא טליתא מית
אבא ואימא ישבקון יתי, וכד שמע אחשורוש ית מילהא חד ושבק שיזיקון [8] לכל
עלמא ומתנן למדינתא יהב מטול דחשיב בליביה ואמר בגרמיה הא אנא [9] מיטב
לכולהון אינשא שלטניתא מטול דעמא [10] דאסתר בעיקרן [11] איתין:

19). וכד [12] איתכנשו בתולן תניינות, ולמה אתכנשו תניינות מטול אסתר
[1] דיתבא בפלטרן דמלכא ומלכא רחים יתה מכל נשיא ושוי תגא דמלכותא [2] ברישה,
ובתולתא חלקין [3] למה איתכנשו תניינות מטול דאמרו שולטנוי דמלכא דאין בעית
תגלי לך אסתר עמה ותולדתה קנייתה בנשי אחדנייתא והוא גליא לך עמה [4] ותולדתה
מטול [5] דהי בידוב תניינות, [6] ומתכנשות בתולן תניינות ומרדכי יתיב בתרע בית מלכא:

20). [19] לית היא אסתר מחויא [20] עמה ותלדותה [21] הוך דפקיד יתה מרדכי
[22] ואף כד אתכנשון בתולתא לא גלת [23] אלא [24] הוך [25] דפקדה מרדכי אסתר
עבדת, היא אסתר בשלימא מיכתא דית יכד עלת לשלטניתא במכוכיתא עלת מטול
בגן אמר כתבא, וית מימריה דמרדכי אסתר עבדת הוך כמה [26] דהוות [27] מתרביא עימיה;

21). ביומיא האינון ומרדכי יתיב בתרע בית מלכא רגז בגוגא ותרש תרין
סריסי דמלכא מנטרי מלכא [28] ובעו לשיצטא ליידין דקטלון למלכא אחשורוש
ויהבון עצה ביניהון [29] ויהבון חויא חרמנא בכווא דדהבא דהוה שתי [30] בית
אחשורוש דכד בעי מלכא נשתי בית נתלון ליה ונמחין חויא [31] ויקטליה:

22). בכן איתחזי פתגמא ברוח קודשא ואזל מרדכי ותני לאסתר מלכתא
ואמרת אסתר למלכא בשמיה דמרדכי:

23). ואיתבעי פתגמא [1] ואשתכח ייתלין תריהין על קיבא ואיכתב בספר
הזכרן יומתא קדם מלכא:

III.

1). בתר פתגמיא האלין רבי מלכא אחשורוש ית המן בר המדתא [33] אגגיא
בר [34] סדא בר כוזא בר [35] אליפלוט בר דיום בר דיוסיס בר [36] פרום בר [37] מעדן
בר [38] בלעקן בר [39] אנתימירום בר הדרום בר שגר בר נגר בר פרשתא בר ויזתא
בר עמלק בר דלחינתיה דאליפז בוכריה דעשו ורבי יתיה ונטיל יתיה ושוי ית [40] כרסייה
לעיל [41] מכל רברבנוי ועבדוי:

[1]) V H שולטנוי.— [2]) V נשתותא.— [3]) V H הא.— [4]) H V עניך.— [5]) V
H הוא.— [6]) V תלדותך.— [7]) H V תלדותי.— [8]) H V לכוליה.— [9]) V < מיטב
H מטיב.— [10]) K אסתר.— [11]) K איתוי.— [12]) V איתכנשון.— [13]) H דיתבה.— [14]) K
בריש.— [15]) K לסוא.— [16]) H V ותלדותה.— [17]) H V הכין.— [18]) V ובהתכנשון H
ובההכנש.— [19]) V ולית היא H ולא הוה.— [20]) H תלדותה ועמא.— [21]) H V הוך מה.—
[22]) H V ואוף.— [23]) V < אלא.— [24]) H V איך.— [25]) V דפקדהא H דפקדא.— [26]) V
H דהוה — [27]) H מתרביהא.— [28]) H ובעי לאושטא.— [29]) H V ויהבון.— [30]) V בה.—
[31]) H ויקטלוניה.— [32]) V ואישתכח.— [33]) H האגגי.— [34]) H V סדה.— [35]) V אליפילוט.—
[36]) V פרוס H > פרוס.— [37]) H מעון.— [38]) H ובלעקן.— [39]) V אניתימודום H אבתימרוס.—
[40]) V H כורסיה.— [41]) V מן כל.—

2). וכל עבדוי דמלכא דבתרע בית מלכא נרעין וסגדין להמן [1] אדום כן בקוד עלוי מלכא ומרדכי לא הוה בריע [2] קדמוי ולא הוה שאיל בשלמיה:

3). יאמרי עבדי דמלכא דיתבין בתרע בית [3] מלכא למרדכי מה רבותא את לך ייתי עלוין דיתנין נרעין וסגדין קדם המן יאת לא בריע קדמוי משול מה [4] דאת מעבר על פוקדנא דמלכא. עני מרדכי ואמר [5] להון, טפישא חסרי ליבא [6] שמעו מני [7] מלתא [8] ואמרין לי [9] פחימא מן איתוי בר נשא דהוא מתגאה ומתרברב היא ילוד [10] מן [11] אינתא [12] ייתמי יעירין [13] יבתילהותיה [14] ביניה [15] יאילוד ועקרא יתנדתא יכל ייתמי מלי [16] דומיתא [17] וסופיה חזר לעפרא יאנא אסגוד קדמוי:

4). [18] לא אנא סגיד אלא לאלהא חייא וקיימא דהוא חד בשמיא והוא נור [19] אכלא [20] ברא דלא ארעא באדעיה מתיך יקיעא בגבורתיה בציניניה מחשך שמשא [21] בחיתיה מנדר ישיבא בדמתיה עבד ימא [22] סגיתא [23] בחלא במוציתיה שוי טעם מוי [24] כמלחא ויחא דגלגלוי כחמרא אסר יתיה חיך זיקין סבריה [25] באוצרי תהומא בגין דלא יסק לארע [26] יתבא רעיש ולא [27] עביר [28] תחומא [29] במימרא ברא ירקיעא מתיתיה איר עננא באוירא פרים איך היא עיפילא על [30] עננא מגין דיך משבנא על אפי דארעא טעין בחיליה דלעיל ודלרע. רחטין [31] קדמוי שמישא יסדרא [32] ירעיי יתכבוא יגילוא לא בטרין [33] שעה לא נדין אלא כולהון רהטין כאוגדין [34] לימינא [35] ולסמאלא למעבד רעותיה דמן דברא יתדין ליה יאי [36] למישבחא ולמסגוד קדמוי, ענין ואמרין למרדכי והא [37] אשכחן דאבהתך [38] סגדין קדם אבהתיה דהמן, עני מרדכי ואמר להון מן איתוי דסגדין קדם אבהתיה דהמן, אמרין ליה לא בריע יעקב קדם עשו אחוי דהוא אבי דהמן, אמר להון אנא מן זרעיתיה דבנימין, וכד סגיד יעקב קדם עשו בנימין [39] לא ילוד הוה ולא סגד קדם אניש [40] מן יומוי, מטול [41] כדין נטר יתיה קיים [42] עלמיא [43] במעי אימוי עידן [44] דיסקון לארעא דישראל ייתי בית מקדשא בארעיה ותישתי שבעתיה בתחומיה יכל בית ישראל [45] יכדין המן יעמטיא בריעין יסגדין בארעיה יאנא לית אנא בריע יסגיד קדם המן [46] ישיעא יבעיל דבבא הדין:

5). יהוה כד אמרין ליה יומא יומא [47] ולא [48] קביל מנהון ותניאו להמן [49] דנהון אין קיימין מילוי דמרדכי מטול דאמי להון דהוא יהודאה:

---

1) V דהכדין H דהכי. — 2) H V קדמוי, 3) K מלכתא, — 4) H V את, — 5) K > להון. — 6) H V שמעון, — 7) V מילתא חדא, — 8) V ואימרון H ואימרו, — 9) H בחומא, — 10) V > מן, — 11) H V איתתא, — 12) K ויומיה. — 13) V ובתילדותיה H ובילדותיה — 14) K כאיביה H ביכיאה. — 15) H V ואיליא ורויבויא. — 16) H חימיתיה, — 17) K יסיפי. — 18) H V אנא סגיד אנא. — 19) H V אכלא. — 20) V ומלאכוי נורא, — 21) H וברעותיה, — 22) V סגיתיה H סגיאה. — 23) K כחלא. — 24) H V במלחא — 25) H באוצר, — 26) H V יתבה, — 27) H V עביד, — 28) H V תחומיה, — 29) V במימריה H מימריה. — 30) H V עלמא, — 31) H קדמוהי. — 32) H וכימא, — 33) H V שעא חדא, — 34) H V אזלין לימינא, — 35) H V ולשמאלא. — 36) H למדבחא למשבחא, — 37) H V אשכחנן. — 38) V סגידו, — 39) H הוה במעי אימיה, — 40) H מיומוי. — 41) K כדין, — 42) H עלמא, — 43) H V במעי דאימיה, — 44) V די יסקון H יסקון, — 45) H ישרון, — 46) K רשיעא, — 47) H לא. — 48) H V שמע להון, — 49) H דניהוון חזיאן, —

6. וחוא המן מטול דלא [1] מרדכי צבי למכרוע ולמסגוד [2] קדמיה ואיתמלו המן על מרדכי חמתא:

7. [3] וחות קלילא בעיני למישטא ידא במרדכי בלחודוי [4] ממול דחויאו ליה דמרדכי יהודאה הוא ובעא המן לשיצאה ית כל יהודאי די בכל מדינתא דמלכא אחשורוש עמיה דמרדכי:

8. ביחא קדמאה [5] הוא יחה ניסן בשתא דתרתא [6] עסר למלכא אחשורוש אפיל מילתא הוא עבא קדם המן מן יומא ליומא ומן יחא ליחא דתרין [7] עסרא הוא יח אדר:

9. ואמר המן למלכא אחשורוש אית עמא חד [8] דיהודאי [9] מתבדר ומשתלשל בגי עממיא בכל מדינת מלכותך גיתנין [10] וחוא רמא, מלקטין פישגי שבת ויתבין בחצבי תמה, ועובדיהון שנין מכל [11] עמא וגימוסיהון [12] מכל מדינין ובנימוסנא לא מהלכין ועובדנא לא [13] צביא נפשיהון [14] ועיבידתא דמלכא [15] ליתיהון עבדין, וכד חזיין לנא רקקין בארעא וחוין [16] לנא [17] במידעם מסאב, יכד אנחנא נפקין למימי ולמשמע [18] ולמעבד [19] בעיבידתיה דמלכא מנהון סלקין [20] בשירין [21] ופרסין [22] גידרין ועלין בחדרין ונפקין בחצופין וכד אנחנא יחטין מתפום [23] יתהון [24] מהדרין וקיימין [25] מבירקין עיניהון וחרקין שיניהון [26] ומבטשין ריגליהון ומבחלין [27] יתהון ולית אנחנא יכלין למתפש יתהון, מן בנתיהון לא יהבין לנא ומן [28] בנאתנא לא נסבין להון, ומן [29] דדבי מנהון למעבד עיבידתיה דמלכא מפיק [30] ליומא בשיהי פיחי, ויומא דאינון צבין למזבן מנגא אמרין לנא יומא שריא הוא ויומא דאנחנא צבין למזבן מינהון אסרין עלין שוקין ואמרין [31] לנא יומא אסיא הוא, בשעתא קדמיתא אמרין שמע קרין [32] בתינגא צלוי מצלינן [33] בתליתיתא אמרין לחמא אכלין ברביעיתא אמרין לאלחא דבשמיא מברכין דיחב [34] לנא לחמא ומיא בחמישיתא נפקין ובשתיתא תיבין ובשביעיתא [35] נשיחון נפקין לאפיחון ואמרין [36] אייתיאו גרסוא דעקת לבון [37] בעיבידתא דמלכא ישיעא, עלין [38] לבית בנישתהון קרין בספריהון ומתרגמין בנביאיהון ולישין למלכנא ותברין לשלטננא ואמרין הדין הוא [39] יומא דנח ביה אלהא רבא, [40] נידתהון [41] לשבעא [42] יומין ונפקן נשיחון בפלגות ליליא ומסאבן [43] ית מיא, לתמניא יומין גזרין [44] ית עלת בניהון ולא חייסין עליהון ואמרין דניהוי שנין [45] מן בני עממיא, לתלתין יומין קריין יחא ואמרין חד חסר וחד מלא, ביחה ניסן תמניא יומין טבין עבדין ביה ועבדין [46] הדליקה [47] ומרבותא וגרפין חמיעא מן קדם פטירא ואמרין דין [48] דאתפרקן [49] ביה

1) H V צבי מרדכי.— 2) H V קדם המן.— 3) V והוה,— 4) V דמטול.— 5) H V עשרה.— 6) H V עשר.— 7) H V ביהודאי.— 8) V מבדר.— 9) H V וריחא,— 10) H V לית אינון,— 11) H עממיא,— 12) K בכל.— 13) K צבין,— 14) V ועיבידתיה,— 15) H V בעצרתא,— 16) H V לן,— 17) H במידעם,— 18) H V > ולמעבד.— 19) H בשיזרין.— 20) V יפרצין H ופרכין,— 22) V גדירין H גודרין,— 23) V יתהום.— 24) H מהדרים,— 25) H מבדרין,— 26) H ומבטנין.— 27) K יתהנא,— 28) H V בנתנא,— 29) דרבדב.— 30) H V ליומא ההוא,— 31) H V לן,— 32) H V בתיניתא.— 33) H בתליתאה,— 34) V לן,— 35) V > נשיחון,— 36) V איתון H לא אייתין.— 37) H V בעיבידתיה.— 38) H לבי,— 39) H V יומא טביעאה,— 40) V נידתהום H נירותיהון,— 41) H לשבעה,— 42) K יומא,— 43) H > ית — 44) K > ית.— 45) H מכל.— 46) V הדליקא,— 47) H ומרביתא,— 48) H V דאיתפריקו,— 49) K > ביה.—

[1]) אבהתנא מן מצרים וקריין יתיה יומא דפסחא. עלין לבית [2]) כנישתא דילהון
[3]) קריין בספריהון ומתרגמין בנבואיהון, ואמרין בחדין [4]) דמתגיירי חמיעא מן קדם
פטרא דכרין תתגיירי מלכיתא דשיעיתא [5]) מבינא כן יתעבד לנא פירקנא מן
מלכא טפשא הדין. ביה סון תרין יומין טבין עבדן ביה עלין לבי [6]) כנשתהן
קריין קריית שמע ומצלין קריין באדייתא ומתרגמין בנבואיהון לישן [7]) למלכנא
ותברין [8]) לשלטנא וקריין יתיה יומא דעצירתא וסלקין לאיגר בית אלההון וישדין
חזרי ומלקטין [9]) יתהון ואמרין הוכמה דמתלקטין חזרי הכדין יתלקטון בניהון מן
בינא יאמרי דין [10]) היא דאתיהבת אידיא דאברהנא על טרא דבירי. לעידן בעידן
ריש שתא קדין [11]) חד בתשרי עלין לבי כנשתהון [12]) קריין בספריהון ומתרגמין
בנבואיהי דישין למלכנא יתברין לשלטנא ומקמין בשוצדתא ואמרין על יומא דהוברן
אבהתנא קדם אבונן דבשמיא דכרנא דילנא יעול לטב ודבעלי דבבנא יעול לביש
ומדיר. [13]) בתשעה ביה נכסן [14]) דין יאמרי יאבלין ושתין ומתפנקין אינון נשיהון
[15]) בניהון ובנתיהון, [16]) בעסרא ביה קדין יתיה צומא רבא וצוימין אינון נשיהון
בניהון ובתיהון [17]) יאת [18]) בני בנידין ציצין ומעקין יתהון ולא חיסין עלידהן ואמרין
יומא דין מתכפרין דיבנא [19]) דובי דילנא ומבטשין ומתוספין על הובי בעלי דבבנא,
עלין לבי כנשתהון וקדין בספריהון ומתרגמין בנבואיהון לישן [20]) למלכנא ותברין
[21]) לשלטנא יאמרין הכדין תתכפי דדין [22]) מלכיתא מן עלמא ובעין רחמי ומתנין
דישית מלכא ייתבי שלטניה, בחמשא [23]) עסרא [24]) ביה נשללין מטלין אנר בתיהון
ומקדן הובתהון וישתטין לילבנא וקטבין אתיבנא ומשיחין [25]) חולבנא [26]) וחרבן
[27]) ועבדיהון פיגדין ולא חיסין עבדין לדין דישתא ואמרין [28]) במידעם דעבד מלכא
בני בדי אבהנא עבדן ועלין לבי [29]) כנישתא ומצלין יחדין וחדרין בהשעתא
[30]) ישתדיי ומקדן חיך נסין [31]) ולא יהעין [32]) אין מילט [33]) ליישן לנא אי
[34]) ברבא מברכין לנא וקריין יתיה חגא דמשללתא ולא עבדין עיבידתא דמלכא
אמרין [35]) לנא יומא אסיא [36]) לן [37]) ומפקין ליה לשתא בשיתי פיהי דלא [38]) יעבדו
ביה עיבידתא דמלכא. להמשין שנין קדין [39]) יבילא. לשבע שנין קריין שמיטה.
לתדין [40]) עשר ירחין קריין שתא. לתלתין יומין קדין ירחא ועבדין יומא טבא.
[41]) לשבעא יומין קדין שבתא יעבדין ליה יומא דיחא מדי מלכא; כד הוה מלכותהון
קיימא עלידהן קם [42]) עלידהן מלכא חד דוה שמיה מחשבן בישן [43]) יבעא למשיצאת יתנא [44]) ולאיבדנא מן עלמא. תרתין פטיגין קשל יתנא יחד שבק,
ומשבק לעבדין כביש יתה. דחבין כתיב. ימדרש בחבל השכב אותם ארצה. ובתרוחי

[1]) V H אבדהן.— [2]) V H כנישתהן.— [3]) V H יקדין.— [4]) V דנגדיק.—
[5]) H V מן בינא.— [6]) V כנישתהן H כנישתהון.— [7]) H למלכא.— [8]) V לשולטנא.—
[9]) V יתדים.— [10]) H היא יומא.— [11]) V H בחד.— [12]) V קדין H כל דמיזבנין bis. fehlt bis
[13]) V בתשעא.— [14]) V חיון אוזין.— [15]) V ובניהון.— [16]) V בעשרא.— [17]) V ואוף.—
[18]) V > בני; בניהון nur.— [19]) V חובי.— [20]) V למלכנא.— [21]) לשולטנא.— [22]) V
מלכ' טפשא.— [23]) V עשר.— [24]) V > ביה.— [25]) V חולפנא.— [26]) V וחרבן.— [27]) V
ועקרן.— [28]) V במידעם.— [29]) V כנישתהון.— [30]) V ושוורין.— [31]) K לא.— [32]) V אי.—
[33]) K ליוטי.— [34]) V ברוכי.— [35]) K לן.— [36]) V הוא.— [37]) V ומפקי לה.— [38]) V
יעבהין בהון.— [39]) V יובלה.— [40]) V עפר.— [41]) V לשבע.— [42]) V מנהון.— [43]) K > ובא.—
[44]) V ולאובדא יתנא.—

קם מלכא חד מן [1] מלכנא דהוה נבוכדנצר שמיה. סלק עלידהן ואחריב [2] בית מקדשיהון [3] ובו קרתהון יאייתי יתהון בגלותא ויתן רוחהון דיתא יעד כען לא שבקון [4] יאמרין בני [5] אבהתנא אנהנא דמן עלמא למלכיא לית אנהנא פלחין יצדין [6] לשלטניא [7] לית אנהנא משתמעין ולכל אתי יאתי אינידהון אפלין יעבדין למבעי רחמין קדם אלהא [8] ויתית [9] מלכא וייתבי [10] שולטננא. [11] ילית אנהנא ידעין: [12] יכד נחתי [13] אבהתהון [14] למצרים לא נחתו [15] תמן אלא בשבעין נפשין יכד סליקו מתמן סליקו בשיתין [16] ריבוא והשתא דאיתיהון בגלותא לית להון מידעם ואמרין בני זסדין שבון אנהנא דמן עלמא ילית [17] מסבנין [18] יסדין בישהין בעלמא. יעמא דין בני קרייתא מבדר. מעמין מיבנין קריא ומעמין חלין ביצין. כל דמובנין [19] בעושקא מובנין וכל [20] דמובנין בשויא [21] מובנין, והשתא אין צבי מן מלכא אתן [22] עשרא אלפין ככרי כספא מן בית גנזי דילי [23] לבית גנזי [24] דילך משול כנימוסי מלכא לא מהלכין ועיבדתיה דמלכא [25] לא עבדין ולמני מלכא לא ישוי למשבק יתהון בחיי:

9). [26] אלא אין על מלכא שפר [27] יכתב בתבא למיבדא יתהון עשרת אלפין ככרין [28] דכספ אתקיל על ידי עבדי עיבידתא [29] למיתיא [30] לבי גנזי דמלכא ומן [31] כל מאני שיתין [32] ריבון דמלכין [33] אבהתהון מן [34] שעבידהון מצראי:

10). יאעבר מלכא ית עוקתיה מעילוי ידוד ויהב יתי לחמן בי דעידתא אנהנא מעיקהון דיהודאי:

11). יאמר מלכא להמן [35] כספא יהיב לך ועמא למעבד ביה מה דשפר בעינך, ואת [36] מלכא אחשורוש לא חיך [37] זבונא ולא חיך [38] מובנא, [39] וזבונא יהב [40] דהבונא [41] ומובנא שקיל דהבונא את לא [42] זבונא ולא [43] מובנא [44] דיהבת [45] עוקך להמן ואמרת [46] ליה [47] כספא [48] יהיב לך ועמא למעבד ביה [49] כשפר בעינך. עלך איתקיים כתבא, גום יהב באף חיי. קדשי דדהבא [50] בגזירא החורא, [51] כמה דלא שפירן [52] קדשי [53] לחוניה [54] כדין לא [55] יאי לך מלכותא ואת דני לאיתתא שפירא [56] ידית טעמא:

12). [57] יאתקרין ספרי דמלכא ביחא קדמאי בתלת עשר ביר [58] דהוא ירח ניסן [59] ואיכתב כל מה דפקיד המן על יהודאי על יקידי דמלכא ועל רברבני

---

1) V מלכיא דהוה קדמך דהוה נבוכ׳ שמיה, — 2) V ית בית, — 3) K וכן. — 4) K V ואכדרין, — 5) V אבההא. — 6) V לשלטוניא, — 7) V לא, — 8) V דימות, — 9) V מלכנא, — 10) V שולטננא, — 11) K ולית אנחנא ידעין, — 12) V כד, — 13) K אבהתא, — 14) K למצדים, — 15) K תמן, — 16) V רבבן. — 17) V מסבנין, — 18) V יסוחרים. 19) H V מובנין בעושקא, — 20) H V דובנין, — 21) H V מובנין (V זבנין) בשויא, 22) H עשרה, — 23) H לבי, — 24) H מלכא. — 25) V H לית אינון, — 26) H אולהין, 27) V וכתב, — 28) V די כסף, — 29) V H למיתיא, — 30) V H לבית. — 31) V יבל H יכל. 32) V H ריבבן, — 33) V אבההום, — 34) V שעבודהום, — 35) V H כספך, — 36) H אחשו׳ מלכא, — 37) H זבינא, — 38) V H מובננא, — 39) H זבונא, — 40) H דהבונא, 41) V H ומזבננא. — 42) H זבינא, — 43) V H מובננא, — 44) H די יהבת. — 45) V עיזקך H עיקתך. 46) V ליה, — 47) V H כספך, — 48) K יהב. — 49) V H מה דשפר. — 50) V כנחזיוה. — 51) V בניא, — 52) H קדשי דדהבא בנחזרא דחורי, — 53) V דחויתא, — 54) K כן, — 55) V H יאיא, — 56) V יסרי H יסרי, — 57) K יאתקרן, — 58) H ביום דהויא, — 59) V יאתכתב.

ראת בכל מדינתא ומדינתא ועל [1] כל [2] שלטני דעמא [3] ודעמא. מדינתא ומדינתא הך כתבא ועמא ועמא הך לישנה בשמיה דמלכא אחשורוש [4] אכתב ואיחתם בעזקתיה דמלכא:

13). ואשתדרן אגרתא בידוי דרהטיא לכולהן [5] מדינתא דמלכא אחשורוש לשיציא [6] ולמקטול ולמיבדא ית כל יהודאי מן טליא ועד סבי, וטבליא ונשיא ביומא חד בתלת [7] עסר יומין ליחא דתרי [7] עסר דהוא ירח אדר [8] ואוף בתיהון [9] בזו:

14). ואיתפשד כתבא ואסתמת מלתא לכל מדינתא ומדינתא איתגלי לכל [10] עממיא [11] דיהוון איטימוס [12] עתידין ליומא הדין על כל [13] דין למודעא יתך [14] במידה לא [15] בטיל. אתין חזין אחרי דיסף על [16] דובני לארע [17] נכראתא בני בניהון אודבנו [18] לארע [19] נכראתא ובניהון לא אשתתף עם אחרי [20] משול נפקו מבני [21] בנוהי פרקן לישראל הוא מרדכי ואסתר:

15). ירהטיא נפקו טרידין ודהיפין במילתיה [22] דמלכא ודיטגמא [23] איתפסמת בשושן בירתא ומלכא והמן יתיבו למיכל ולמשתי וקרתא דשושן הות בכיא:

IV.

1). ומרדכי צדיקא הוה ידע [24] ברוחא [25] דקדשא ית כל [26] מה דאתעביד שחרי מלכא להיכליה ביד [27] עבדוי [28] צדיקא לות חגי זכריה ומלאכי דיתבין בלישכת הגזית ימתגבאן תמן על שורא רבא [29] דבירושלם ומן בתר [30] דאתגביאו ביה שבעין [31] ותרין מגדלין; שדר אחשורוש ישיעא ואיתי מאה ועשרין [32] ושבעא [33] ספרין מן מאה ועשרין [34] ושבע מדינן גבר וגבר מגולתיה [35] בידיה ופינקסיה [35] בידיה [36] ויתיבו [37] בתרעי שושן וכתבו ושלחו גזירתא קשייתא על יהודאי ועל נימוסיהון יאיגרתא קדמיתא [38] כתבו [39] להון בשמיה דמלכא [40] וחתמון ליה [41] באיזקתיה דמלכא [42] אחשורוש ושדרין יתיה ביד [43] רהוטיא, והכדין [44] הוה כתיב באגרתא ובפוגני [45] מגמי אינון [46] דמני מלכא אחשורוש לכל עממיא אימיא ולישניא די יתיהון בכל ארעא שלמכון יסגא, מהודענא לכון דגבריא [47] חד אתא לזותנא לא מן אתרנא [48] ולא מן מדינתנא הוא ואתא לאיתיספא עלנא ולאתגברא על בעלי דבבנא. בדקנן ביה והמן שמיה בר אגג מלכא בר עמלק רבא בר רעואל בר אליפז בוכריה דעשו בר שליטין [49] מרי נכסין ועתידין [50] ארעין. וישאל מיני שאילתא ועיירא וקלילא וחזי לי על יהודאין ועל מילהון ועל נימוסיהון דלא בישרין. ואמר לי בר נפקו

---

[1] V כל, — [2] V H שלטנוי, [3] K ועמא — [4] V איתכתב ואיתחתם, — [5] H V מדינתיה, — [6] H למיקטול, — [7] V H עשר, — [8] H ואף, — [9] H בוזו, — [10] V H עמיא, [11] V H היהון. — [12] V עכדין K עבידין, — [13] K הן, — [14] H במיה, [15] V H כמידה, — [16] V דובינוי H דו׳ יתיה. — [17] V H נוכריתא, — [18] V H לארעא, — [19] V H נוכריתא. — [20] H מטול כן. — [21] V H בנוי, — [22] V המלכא, [23] H איתפרסת, — [24] V ברוח. — [25] V קודשא, — [26] K > מה. — [27] K > עבדוי. — [28] H צדוקיא. — [29] V H דיורשלם, — [30] H דאיתנבי, — [31] V יתרתין, — [32] H ושבעה, — [33] V סיפרין, — [34] V ושבעא, — [35] K > בידיה. — [36] K יתיבו, — [37] H בתרע, — [38] V כתבון, — [39] K H ליה. — [40] H וחתמו, [41] V K באיזקתא, — [42] V H > אחשורוש, — [43] H רהוטיא. — [44] V > הוה, — [45] V K נוגמי. — [46] H ומני. — [47] V > חד, — [48] V H הוא ולא. — [49] V H ומרי. — [50] H ארעין.

ממצרים [1]) שיתין דיכבן מאני כספא [2]) מאני לכל גבר וגבר. ועמא הדין וכנית לקטלא. כען אנא מלכא אחשורוש סגי [3]) חדיתי ודעתי שפירת עלי [4]) וכספא נסיבית מניה ועמא וכנית ליה לקטלא. כען אכולו וישתו וחדו [5]) כמי דאנא אכיל וישתי וחדי. דאחד בקשתא ליחד בקשתא [6]) ודאחד בסיפא ליחד בסיפא ויזקו וישלושו כהון לארבעת עשר ולחמשת [7]) עסר ליה אדר [8]) דלישנא ולא [9]) תחוסן לא על [10]) מלכיהון ולא על שלטניהון ולא על רברבניהון ולא על דרדקיהון [11]) אלהן יתהון קטולי [12]) ומשוניהון בהו גבר גבר לנפשיה. דמני מלכא אחשורוש לכל [13]) עממיא אומיא ליישניא ולכל את׳ ואת׳ [14]) ולכל [15]) מדינתא ומדינתא ולכל שבטא ושבטא ולכל דעי ודעי ולכל קריה [16]) וקריה [17]) דאשתכח [18]) ביה עבדא יהודאה או אמתא יהודאיתא יתנסבון רברבנוהי על תרעי בתיהון [19]) מקדם דלא קבילו גזירתיה דמלכא דאנא [20]) מלכא אחשורוש צבי דלא [21]) ישתכח יהודאה על אפי ארע מלכותי: וכד חזא מרדכי צדיקא ית [22]) גזירתא דאיתגזרת ית איניתא דאתחתמת צדא לבישו מן קדמוי ומאזרוי ואתכסי שקא [23]) ואתפלפל בקטמא ואירים בקליה ואמי יי מה רבא היא גזירתא דגזר עלנא מלכא וחמן לא [24]) על פלגא גזר ופלגא שבק ולא על תילתא ולא על רביעיתא [25]) אילהן על [26]) גופנא כולא גזר למיעקר ולשיצי יתהא מן שורשהא, וכד חזי עמא [27]) דבית ישראל ית מרדכי צדיקא דרב וחשיב עלהון כולהון [28]) אתכנשון [29]) ואתון לותיה עד דיהוון עם [30]) סגיא ורב לחדא דלית לחון מניין. קם מרדכי על ריגלי בנו קהלא עני וכן אמי לחון. עמא בית ישראל חביבא ויקרא קדם אבוהי דבשמיא לא ידעיתון כמה דחמה ולא שמעיתון כמה דגזר עלנא מלכא וחמן לחובדא יתנא מעל אפי ארעא ולשיצאה יתנא מתחות שמיא. לית לנא [31]) מלכא דנסתמך עלוהי ואף לא נביא [32]) דבעי רחמין [33]) עלנא. אתר לית לנא למיעייק [34]) יאף לא מדינתא דנשתיזיב לתמן. בכל את׳ ואת׳ [35]) איתכתבת עלנא וכבל [36]) מדינתא אישתדר עלנא. הויגא בענא דלית להון רעי. וכאילפא ביגא דלית ליה מדברנא. והיגן ביתמין דלית להון אבא וכד אינון [37]) ינקין אמההן מתחנ׳ בה שעתא אפיקו ית אינא לתריעי שישין ואפיקו [38]) עלי ספיא דאריתא כד מברך בישקא ומפלפל בקטמא [39]) והוו קריין ביה בצר לך ומצאוך [40]) את כל הדברים האלה כי אל רחום יי אלהיך, קם מרדכי על ריגליה [41]) בנו קהלא עני ואמר, עמא בית ישראל חביבא ויקרא ניקום וניחזי מן אנשי נינוה כד אשתלה עליהון יונה בר אמיתי נבייא למיתפך ית קרתא דנינוה ויקם מכרסיה יקריה ואעדי תגא מניה ויתכסי [42]) בישקא [43]) ואתפלפל בקטמא ואכריז בנינוה ואמר, מן גזירתיה דמלכא [45]) ודרבנוהי

[1]) H אפיקו עמהון שיתין. — [2]) H מאני דהבא. — [3]) H חויתי. — [4]) V מניה fehlt bis —
[5]) V כמה. — [6]) V H דאחיד. — [7]) V H עשר. — [8]) V דלישנה. — [9]) H תחוסו. —
[10]) K לא על שלטניהון ולא על מלכ׳. — [11]) V אלא הן. — [12]) V ויה מנוניהון — [13]) V —
עממיא. — [14]) K > ולכל. — [15]) V מדינא H מדינה. — [16]) V > וקריה. — [17]) V H
דמשתכח. — [18]) V H בה. — [19]) H מן קדם. — [20]) V — מלכא. — [21]) H אישתכח. —
[22]) K גזירתיה. — [23]) V H ויתפלפל. — [24]) V > עלי. — [25]) V H אלאהן. — [26]) V בולה גופנא. —
[27]) V H בית. — [28]) H יתכנשון. — [29]) H ואתין. — [30]) V H רב וסגיא. — [31]) K > מלכא. —
[32]) V H דיבעי. — [33]) H — עלנא. — [34]) V אוף H אף. — [35]) V H איתכתב. — [36]) H V
מדינה. — [37]) V H לחון. — [38]) K > ינקין. — [39]) V עליה. — [40]) V והוון. [41]) V H > את. —
[42]) V ואנר fehlt bis. — [43]) V H שקא. — [44]) V H ויתפלפל. — [45]) H ירברבנוהי. —

למימר אנשא ובעירא [4] תרי וענא לא תפקון למרעי ומיא לא ישתון ותבו מן אריתהון בישתא ומן חטופא דבידיהון. [2] יתב במטרתיה מן [3] בישתא החשיב למעבד לחיון ילא עבד: [1] יאף אנחנא נעבד [5] כותהון וגזר צומין וניקדי תעניתא דיגלינן [6] מן ירושלם: יכי אתחייבי שנאיהון דבית ישראל אתת בת קלא יקרת ליה לנבוכדנצר מלכא דבבל יאמרת ליה נבוכדנצר מלכא [7] בסראה קום יסוק על ירושלם יאחריב [8] יתך [9] ואקלי בית מקדשא בגוה. [10] בה שעתא החיא [11] נבוכדנצר מניה בישתה [12] ומיכל ומייתי בידיה מטול דהות ידע מה דהוה בסוף [13] משתייתיה דמנדיב בר אשתלח עלוהון מלאכא משני מיומא וקטל בחון תמניסר [14] ריבון [15] יחמשה אלפין ילא אשתיירו במשתייתיה דמנדיב אלא היא בלהודו. ובד אידבי מדבי [16] ובוע ית [17] לבושוי ולבש שקא ויתיב בעפרא ושרי [18] למחתי [19] דמעין מן אנפי [20] בייש בכיתיה כבל עלוכון [21] בני ישראל מן נד דנא דהון דנפק עלוכון. יעפק בני קרתא ויצוח צווחתא רבתא ומייתא [22] לחדא:

2). ואתא לקדם תרע [23] בלטורין [24] דמלכא מטול [25] דגזירתא איתגזרת כלא ייתי [26] אנש לתרע בית מלכא בלבושא דשקא. הוה גברא [27] מן דבית ישראל אזיל לגברא עממיא ואמר ליה [28] אנא בעי מינך ניחוי אנא [29] ובנוי [30] ואיתתי לך לעבדין ובלחוד [31] נשתיזב מן [32] הדין קטלא. אמר ליה גברא עממיא לבי ישראל לא חזית מה דכתיב בדישנמא דפרס [33] מלכא אחשורוש דכל [34] גבר [35] עממיא [36] דמשתכח [37] בציזוי גברא יהודאה [38] מתקטיל כוותיה. [39] בכין הוה גברא בר ישראל אזיל לביתיה בעקתא רבתא. כד שעתא אתקיים על דבית ישראל מה דכתיב בספר אירמיא הנשה [40] יתובון תמן לבעלי דבביכון לעבדין ולאמהן ולית דקנו. יבכל יומא ייומא היה כל גברא יגברא [41] אולין וקרין בדישנמא דפרס [42] מלכא אחשורוש ימינה היו יתין כמה אית להון ניחא בגו עלמא. בכין אתקיים על דבית ישראל מה דכתיב בספר אירמיא הנשה ויהון חייך תלין לך [43] מקבל ותהי [44] תוה ליליא [45] יומא ולא תאמין בחייך בצפרא תימי לאימת [46] יהא רמשא [47] ולרמשא [48] תימי לאימת [49] יהא צפרא מן ומיתא [50] דלבבכון דאתמעון ומן חזי עינכון דתחזון;

13). יבכל מדינתא ומדינתא יבכל אתר ואתר ובכל עדן דפתגמיה דמלכא ומיטתיה מטיין אבלא תקיף ליהודאי ויומא [51] יבניא ימספדא [52] וסקא ועפרא משכבא לסגיאן:

---

1) V תור,— 2) V ותב יי,— 3) H V בישא — 4) V ואוף,— 5) V בוותהום,— 6) H מירושלם,— 7) H כשדאי,— 8) H > יתה,— 9) V H וקלי,— 10) H בשעתא,— 11) H נבו׳ רשועא,— 12) מוביל,— 13) H מישריתא,— 14) H ריבבן,— 15) H וחמשא,— 16) H יכועת לביושוי,— 17) V לבושיהי,— 18) H לאהתא V למיהתא,— 19) V דמיעין,— 20) K ברוש,— 21) V H דבית,— 22) V H עד לחדא,— 23) V H פלטירין,— 24) K דמלכא,— 25) K הגזרתיה,— 26) V H אינש,— 27) H מבית ישר׳,— 28) V H בעי אנא,— 29) V יבנוי,— 30) H ואיניתי,— 31) V H נישתיזב,— 32) H ניהדין,— 33) H הפקוד מלכא,— 34) V גברא,— 35) H > עממיא.— 36) H ראישתכח.— 37) K נהוו V ציזוי,— 38) H V ניתקטיל.— 39) H יבן,— 40) H יתודבנין,— 41) K אזין H חזיין — 42) K דמלכא,— 43) H מלקבל,— 44) H תוי,— 45) H ויממא.— 46) V H יהוי,— 47) V H ברמשא,— 48) H V תימרין.— 49) V H יהוי.— 50) H דלבבין.— 51) H יבכיה.— 52) V H ושקא.—

4). ואתין [1] עלימתא דאסתר [2] וסריסיה [3] ויתניאן לה ואתוית מלבשא
לקדא וישדית לביושין למלבשא למרדכי ולמיעבד שקיה מיניה ולא קביל׃

5). [4] וקראת אסתר להתך [5] חד [6] מן סריסי דמלכא דהוה קאים
[7] קדמאה ופקידת יתיה על מרדכי למדע מה דין ועל מה דין׃

6). ונפק התך לות מרדכי לפתיא דקרתא דקדם תרע בית מלכא׃

7). וחוי ליה מרדכי ית כל מה דארע יתיה וית פיושׁ כספא דאמר המן
[8] למתקול לבית גנוי דמלכא מטול יהודאי [9] למובדיהון׃

8). וית פיושׁ כתבא [10] דדיטגמא דפרים בשושן [11] למיישׁצא יתהון יהב ליה
למהוי לאסתר ולמיתניין לה ולמפקד עלה למיעל לות מלכא ולמתחננא מיניה
ולמיבעי מן קדמוי מטול עמה׃

9). ואתא התך ותני לאסתר ית מלוי דמרדכי׃

10). ואמרת אסתר להתך [12] ופקידתיה מטול מרדכי׃

11). כל עבדוי דמלכא ועמא דמדינתיה דמלכא ידעין דכל [13] גבר ואיתתא
דיעול [14] לות מלכא [15] לפלטורין גויתא [16] כדלא מתקרי [17] חד [18] היא גזרתיה
למתקטלא אלא אין אושיט ליה מלכא ית שרביטא דדהבא ויחי. ואנא הא תלתין
יומין מצליא דלא יבעי יתי מלכא דלא יחטי יתי דכד הוה מתרביא ליתיך הות אסתר
לי׳ דכל איתתא דתשתבי מן בנת ישראל ותזיל לבית עממיא מן [19] צבות נפשה
לית לה [20] חולק ואחסנא בגוי שבטיא דישראל. ועל דהוה התך שליחא בין אסתר
למרדכי תקף [21] רגזיה דהמן [22] עלוי וקטל יתיה׃

12). ואתחוויו למרדכי בבתבין ית פתגמי אסתר׃

13). ואמר מרדכי לאתבא לאסתר דילמא תדמין בנפשיך ותימרין דאנא
[23] אורמנית למלכותא למהוי מלכתא ודילמא תחשבין [24] בלבך ותימרין לית אנא
[25] צריכנא [26] דהמן למבעי על דבית ישראל. דאין ריגלא דחד מן יהודאי מתנפקא
לא תחשבין בנפשיך [27] דאנת מישתיזבא מן בית מלכא מן כל יהודאי. מאימת שאיל
אבוי דאבוך גרם לחון לישראל ית בישתא הדא דאם [28] קיים מידעם דאמר ליה
שמואל נבייא לא נפק עלנא המן ישיעא מזרעיה דבית עמלק לא נפק עלנא בי
המדתא הדין ולא זבין יתנא בעשרא אלפין כבין דכסף מן ידוי דמלכא אחשורוש
ולא מסר [29] קדישא בריך הוא ית ישראל ביד תרין רשיעין. דמן שיזויא לא אתא
עליהון על דבית ישראל אלא עמלק אבא [30] דאבוי דהמן ישיעא ואנה קרבא עם
יהושע בר נון [31] ברפידים ובצלותא דצלי משה [32] רבנא איתמחי [33] דכרנא דבית
[34] עמלק. בים קומי ובעי רחמין מן קדם אבוך דבשמיא על עמא דבית ישראל.

1) V עלימאתא.— 2) H וסריסהא.— 3) H וחויאו.— 4) H V וקרת.— 5) V < חד.—
6) H מסריסי.— 7) H V קדמה. 8) H V למתקל. — 9) H V למובדא יתהון.— 10) V ודיט׳.—
11) V לטיישיצא H למיישיצי.— 12) V ופקדיניה. — 13) H גברא.— 14) V < לות.— 15) H
לפלטורין.— 16) V כד לא.— 17) H V חדא.— 18) V < היא.— 19) H צבות.— 20) H חלק.—
21) V H רוגזיה.— 22) K < עלוי.— 23) V אזרמנית H אוריבות.— 24) H בלביך.—
25) H V צריכון.— 26) V למבעי רחמין.— 27) k דאנא.— 28) H קאי.— 29) H V קידשא.—
30) V אבוי.— 31) K < ברפידים.— 32) V H רבינו.— 33) V דוכרניה. 34) H V < מן
עלמא.

[1] דמן דעבד דינא בקדמאי הוא יעבד דינא [2] מן בתראי. מן מאן הוא תקוף חמן
ישועא או מן מאן הוא אתקיים [3] גזירתא מן עמלק אבא אבוי דאתא עליהון על
דבית ישראל ושרד יתיה [4] קדשא בריך [5] הוא. [6] ממן הוא תקוף מן תלתין וחד
[7] מלכין הוא תקוף דאתון עליהון על דבית ישראל ונפק עליהון [8] יהושע בר נון
במילתא דשמיא יקטל יתהון. ממאן הוא תקוף מן סיסרא הוא תקוף דאתא עליהון
על דבית ישראל בתשע מאה [9] ארבעין רתיכלא [10] ואחד עליהון על דבית ישראל
עובין דמיא [11] במדעם דלא ישבלין ילא [12] יילין נשיהון לית בעליהון ילא יפדון
ולא יסגון בעלמא מסר יתיה [13] קדשא בריך הוא בי איתתא וקטלת יתיה. מן מאן
הוא תקוף מן [14] בני גבראתא הוא תקוף דאתו [15] ואגחו קרבא עם דבית ישראל
ואתימסרו ביד דוד וביד עבדוי וקטלו יתהון. ברם לא תמנעין [16] פומך מן צלו
ושפייתך [17] מלמבעי רחמין דבוכית אבהתנא אשתיבו ישראל מן קטלא. ומאן דעבד
[18] ניסין לישראל בכל עידן ועידן הוא ימסי [19] ית שיאנא בידנא [20] ונעבד
[21] ביד בריעת נפשנא. ברם לא תדחין בנפשיך דאת מתשתיבא בית מלכא מכל
יהודאי, אלא אידכרי דאיתך מן [22] בנוי דשאול מלכא דישראל דאיתאמר [23] למלכא
דישראל [24] למשיציא [25] ית דכרניהון דבית עמלק מתחות שמיא וחס על אגג מלכיהון
דעמלק ואיתיב יתיה עמיה. וביה בליליא איתעברת [26] איתתיה מיניה וקם המן מן
דרעיתיה ובעא למובן כולהון יהודאי ולמעקר יתהון ועל דחס אבוך על אגג מלכיהון
חות ליה לתקלא. וכד קם פרעה על דבית ישראל בארעא דמצרים ושעבד יתהון
אייתי [27] קדשא בריך הוא מחתא על מצראי שנין דא מן דא [28] ואפיק לדבית
ישראל בריש גלי וקמו מצראי ורדפו בתריהון וכד חזו ישראל ית מצראי צליין קדם
אבהתן דבשמיא יפיק יתהון יבוע ימא קדמיהון יאעבי יתהון ביבישתא וארתכו
דפרעה וחילותיה טבע בימא ואת ובית אבוך קומו לחון [29] לבית. ותוב [30] דאתכנשו
על דבית ישראל עממיא לנחלא דארנונא הוא קודשא בריך הוא [31] דרמז לטוויא
וחפו [32] טוריא חד לחד וחפין לעממיא ודבית ישראל עברו במישרא מלעיל וכל
דאית בכרכיא איתקטלו קדמיהון אלא את ודבית אבוך קומו לחון [33] לישראל. ותוב
כד אתא סיסרא ירדת בתריהון בתשע מאה רתיכין דפרזלא כוכביא מן שמיא נחתו
ועכדי קרבא עם סיסרא. כד הוא ריחצנותהון דבית ישראל יתקוף פרקנותהון:

14 . אלא אם מישלא [34] תישלין בעידנא הדין קדישתין ופרקתהון מצמה
לחון פורקנא מן אתרא אוחרנא דבכל [35] שעתא מצמח לחון [36] פורקנא ואת ובית
אבוך [37] תיבדון [38] ומאן [39] ידע דלמא דחסבין על [40] חובי דבית אבוך קרבת למלכותא:

[1] H V דמאן. [2] V מבתראי. [3] V גזירתיה. [4] H V קודשא. [5] H V דמן עלמא.— [6] H V מן מאן. [7] V מלביא.— [8] K יהושע.— [9] H V ארתיכין.— [10] K ואחד.— [11] H V במידעם.— [12] V ייולין — [13] H V קודשא.— [14] K בני חרפה H גוליות ואהיתי.— [15] H V ואגוחו.— [16] H V פומיך.— [17] H V מן למבעי.— [18] K לישד' ניסין.— [19] K ית.— [20] H ויעביד.— [21] H בחון.— [22] H בני שאול.— [23] H V ליה.— [24] H למשייציא.— [25] H לדוכרניהון.— [26] H איתתיה.— [27] H V קודשא.— [28] H V ואפיק לדבית.— [29] H V כד איתכנשו H דאיתכנש.— [30] V דמז — [31] K לטוויא.— [32] H V לדבית ישראל.— [33] H תישלון.— [34] H V שעין.— [35] H פרקא.— [36] V תבדין.— [37] K דמאן.— [38] K דידע.— [39] K דחובי בית.—

15). ואמרת אסתר לאתבא [1]) למרדכי:

16). [2]) אזיל [3]) וכנוש לכולהון יהודאי דאית בשושן ביירתא וצומו עלי לא תיכלון ולא תשתון תלתא יומין ותלתא לילוותא [4]) ואנא אנא ועולמיתי אצום כוותהון וכבן אעיל לות מלכא דלא פוקדנא ואין נאבד בהדין עלמא בנלכון אית לי חולקא לעלמא דאתי. ויפוק חתנא [5]) מבי [6]) משכבויה [7]) סקא אסר וכלתא מבי גנגא כד חישא מפלפל בקושמא. ואינשי ובעירי ותורי וענא לא יטעמון מידעם ואפילו ינקי [8]) מן דדי [9]) אמהון, בת שעתא בריר ביה בקהלא ואשכחו ביה [10]) תרי [11]) עסר אלפי כתני בחדי [12]) ואקניטו יתהון שופרי בימינהון ואריתא בשמאליהון בכין וענין וכן אמרין כלפי לעילא, אלהא דישראל הא אריתא דיהבת [13]) לן הא עמא דחימא בטיל מן עלמא מאן קאים יקרי [14]) בה ומדכי על שמך, שמישא יסחיר יחשך נהוריהון ולא ינהר דהא לא אתבריאו אלא בדיל עמך, ונפלין על אפיהון ואמרין, ענינו אבינו ענינו, ענינו מלכנו ענינו, ושופרי תקעין עמהון, עמא עניין בתריהון עד דכבו חילי שמייא ונהי [15]) אבהתא מן [16]) קבריהון:

17). ועבר מרדכי ועבד [17]) ככל מה דפקדת עלוהי אסתר:

V.

1). והוה ביומא תליתאה כד צמת אסתר תלתא צומין צומא בתר צומא קמת מן עפרא ומן קטמא כד [18]) כפיפת קומתה ולא [19]) פישטה ואיתקנת [20]) בתיקונא כמה דמיתקנין [21]) מלכיתא לבישא דמלכיתא [22]) מטקס בדהבא טבא דאיפי היא שיראה [23]) פינגאן טבא [24]) דמטקס באבנין טבין ומרגלין דאייתי יתיה מדינת אפריקי ואחת בישא כלילא טבא [25]) ודהבא [26]) וסמא ברעלתא [27]) מסאנין דאיבריזין יבתי בן אסתר בצליותא מצליא וכן אמרת, את הוא אלהים דאברהם ויצחק ויעקב ואלהיה דבנימין אבא, לא מן דשפירא אנא קדמך אנא [28]) עלא קדם מלכא טפישא הדין [29]) אלהן [30]) עמך בית ישראל דלא [31]) יאבדון מן עלמא [32]) הדין, דבדיל ישראל בריתא ית עלמא כוליה דאן ישראל יאבדון מן עלמא [33]) מן ימי [34]) קדמך קדיש קדיש בכל יומא [35]) ויומא תלתא ויתנין, כמדעם דשיזבתיה [36]) חנניה מישאל יעזריה מן אתון נורא יקדתא ית דניאל מן גוב [37]) דאריותא את שויב יתי מן [38]) ידיה דמלכא [39]) טפישא הדין, וגמול עמי חינא וחיסדא בעינוי, בבעו אסתר אמרת [40]) מילתא [41]) ובתחנונים סדרת צלותא, בבעו מינך שמע צליון שמע צלותי בעידנא הדין גלינא ושריגא מן ארעא ובדיל חבנא מסרתא יתנא דיתקיים כנא פתגם דכתיב, ותודבנון תמן לבעלי דבביכון לעבדין ולאמהן ולית דקני. והא [42]) אנחנא

---

[1]) H ית מרדכי.— [2]) V H איזיל.— [3]) V וכנוש.— [4]) H ואף.— [5]) H כוותהום.— [6]) V H מבית.— [7]) H משכבא.— [8]) H שקא.— [9]) H מדדי — [10]) V H אמהתהון.— [11]) V H תרין.— [12]) H עשר.— [13]) H וקניטו.— [14]) K להון.— [15]) V H ביה.— [16]) H אבהתנא.— [17]) V H קבריהון.— [18]) V כל.— [19]) V כפיפא H כפיפת.— [20]) V H פישטא.— [21]) V בתיקונה — [22]) V H מרכתא.— [23]) H מיזיקס.— [24]) K פרנגאה H פרנגא.— [25]) דמטכס.— [26]) H דדהבת.— [27]) V וכמורת H ושרית.— [28]) V מסנין.— [29]) V H עיולא.— [30]) V H אלא הן — [31]) V עמא.— [32]) V H יבדון.— [33]) V H < הדין.— [34]) V H מאן [35]) K קדמך.— [36]) V H ייומא.— [37]) V לחנניה.— [38]) K ארויתא.— [39]) K ידי [40]) K דשפשא.— [41]) H מולתא.— [42]) V ובתחנונין.— [43]) K אבהתנא.

מיכאל ילית הכי, ייתא נפקא לקטלא וכילנא [1]) מתמסרין לחרבא ילקטלא ולשיציא נמיא כחדא, ויעיה דאברהם לבושין [2]) סקא, וקטמא רמי להון על יישהון, אם רשו [3]) אברהתא מה חשו בגויא, [4]) אם נשתיצי מאן [5]) מידי קדמך, טפליא אם חשו קדמך עקי חדייא מה חמו, יתבי יישלם נעי מקבייהון דמסריתא בניהון למתנסבא, בעגני שמיא את מעבי יתנא מה קלילן אינון יתי דהוין, להמן ישיעא [6]) מסריתא ילבעלי דבבנא לאתנסבא, מדכיא אנא קדמך עובדי רחמין מן אברהם אישרי למיתי, נסיתא יתיה בכל נסיונין, בדקתא יתיה [7]) ישתכח מהימן סעיד וסמיך לבני רחומי רעועיל [8]) יתהון בחותם קיימא, [9]) עולבנגא תבע מן המן יפורעניתא מן בי המדתא, בדע מויה על ידי עמך דבעא לשיצאה יתנא כחדא צר [10]) ותשנוק לעמך [11]) הוה לאעקא להין בכל אתייהון קיים עלמא קיימתא עמנא עקידת יצחק זקיף יתנא רמא רמן בספא למלכא למיכן יתנא [12]) בעשיא אלפין בכרין, שמע בקלנא [13]) ועני יתנא [14]) יאפיקנא מן עקא לריוחא, רבי תקיפין רבי רמן ולא יהוי תקומה למפלחיה: אסתר צווחת צווחא רבא וילילת [15]) יללה [16]) מרורה, [17]) בבכיה ובדמעין אמרת מילתא [18]) ובתחנונין [19]) סדרת צלותהא, ניזונה איתתר מן קדם פומה ועיינהא איסתמיין מן קדם דמעתהא, יעיית אתתי בלבי יאמירת הילמא איעיל קדם מלכא ולא יקבל מני חא אנא עלא קדם מלכא למבעי רחמין על [20]) אחסנתי, ומלאך דרחמין יקבל [21]) יתי וייעיל עמי חנא וחסדא, וכותא דאברהם תיעול קדמיי, עקידת יצחק תוקוף יתי, חניה דיעקב [22]) יתיחיב בפומי, חיסדיה דיוסף על לישני, טוביה לאיניש דמתרחיין עלוהי ילא בחית כל דיחיין בית יניניה וישמאליה יפשוט לי דכתן בריא עלמא כולה, כל ישראל [23]) בעין עלי רחמין דעליכון אנא [24]) מצליא ומבעי רחמין, דמידעם דמתחזן איניש קדם קודשא בריך הוא [25]) משתמעה צלותיה בעידן עקתיה, ניהוי בעובדי אבהתנא יעבד [26]) כוותהון יהוא יעביי לנא ית בעיתנא, שמאליה דאברהם [27]) אחידא בצואריה דיצחק ויניניה על סכנא [28]) למעבד בגויא רעית מיטרך ילא עיכב מן [29]) שלוחיתך, [30]) פתחתה דקיעא כוין כוין למיתן אתר למלאכי מרומא צווחין במרר וכן אמרין הכל לעלמא אם כך עבד, קריא אנא קדמך עני יתי [31]) דאנת עני לכל מאן דדחיק ליה ולכל מאן דעייקא ליה, ואת חוי לעקתא דנפיש רחמנא וחננא איתקריתא מרחיק רני ינסבי למעבד טובי יקשיט [32]) שביק [33]) לעיין ילתיובן נשי קיימא יסגדא לרחמיי ולנשמי ביקדי איניתא לאלבי דיין [34]) יאף [35]) לאברהתא דילנא, הדין הוא קיימא דקיימתא עמהון, שמעת יונה וחות [36]) בגיא [37]) ויתיבת [38]) באיתא על מתברא שמע בקלנא ועני יתנא ואפיק יתנא מציה לריוחה, תלתא יומין צמית קדמך לקבל תלתא

[1]) H איתמסרון. — [2]) H שקא. — [3]) H V אבהתנא. — [4]) H V אין. — [5]) H V מודה. — [6]) H V מסרתא יתנא — [7]) V והישתבח. — [8]) V יתהום. — [9]) H עולבנא. — [10]) V יתשנוק H. — [11]) H דהוה. — [12]) H V בעשר. — [13]) V יאעני. — [14]) H V ואפיק יתנא. — [15]) H יללא. — [16]) H V מרורא. — [17]) H V בבכיא. — [18]) H ובתחנונים. — [19]) H סדרא. — [20]) H אחסנתא. — [21]) H צלותי. — [22]) H V איתיחיב. — [23]) H בעין. — [24]) V K אלא למבעי. — [25]) V משתמעא. — [26]) V כוותהום. — [27]) H V אחידה. — [28]) V H K Punkt erg. > H למעבד. — [29]) H שליחותא. — [30]) V פתחה H פתחתא. — [31]) H V דאות. — [32]) H שביק. — [33]) H V לעייא. — [34]) H ואוף. — [35]) V לאבהתא — [36]) H נביא. — [37]) K > ויתיבת. — [38]) K באיתא.

יומין דאזל אברהם למיעקד בריה על גבי מדבחא קדמך וקיימתא ליה קיימא ואמרת ליה, דכל אימת [1]) דנעלון [2]) בנך [3]) לאננקי אידכר להון עקדת יצחק אבוהון [4]) ופרוק יתהון, ותוב צמית תלתא יומין [5]) לקבל תלתא יומין [6]) דקמון [7]) ישראל בשיפולי טורא דסיני ואמרו כל דמליל יי נעביד ונקבל, ופרוק [8]) יתהון מן עקתא [9]) הדא, וענת אסתר ואמרת אלהא מרי חילותא בדיק לכבין וכוליין אידכר בשעתא הדא [10]) זכותיה דאברהם יצחק ויעקב ומן שאילתי לא אתהדר ומן בעותי לא אתעכב: וקמת בתרע בית מלכא נוהה לקבל בית מלכא ומלכא הוה יתיב על כרסי [11]) דמלכותיה בבית מלכותא לקבל [12]) תרע מלכא:

2). והוה כד חזא מלכא ית אסתר מלכתא קיימא בדיתא [13]) ואתגמלת חנא וחסדא קדמוי והמן [14]) אספלקטורי דמלכא [15]) בעא למקטל ית אסתר ואושיט מלכא לאסתר ית שרביטא דדהבא וקרבת אסתר [16]) ומטת ברישא דשרביטא:

3). ואמר לה מלכא מה ליך אסתר מלכתא ומה בעותיך דמו לפלגא דמלכותא ואתן לך:

4). ואמרת אסתר אם קדם מלכא [17]) שפיר ייתי מלכא והמן יומא [18]) דין לשיריתא דאעבד לכון:

5). ואמר מלכא [19]) אוחו [20]) ית המן למעבד [21]) כפתגמא דאסתר. ואתא מלכא והמן לשיריתא דעבדת אסתר:

6). ואמר מלכא לאסתר [22]) במשקיא מה שאלתיך [23]) אסתר [24]) ואתן לך ומה בעותיך דמו לפלגא דמלכותא ואעביד:

7). וענת אסתר ואמרת שאלתי ובעותי:

8). ענת מלכתא ואמרת אנת מלכא אין אשכחית חסדא וחמין קדמך [25]) ואין על מלכא [26]) שפיר למיתן [27]) שאלתי ולמעבד ית בעותי ייתי מלכא והמן לשיריתא דאעביד [28]) לכון ולמחר אעביד [29]) כפתגמיא דמלכא: ומטול תלתא פיתגמין זמנת אסתר ית המן לשיריתא. פתגמא קדמאה דידעת אסתר דחמא המן היך התך בשליחותא בין אסתר למרדכי ואמרת [30]) אסתר אזמין ית המן לשיריתא. [31]) פתגמא תנינא מטול [32]) דעקרת [33]) סיגאתא מליבה, ותוב ארמי טננא בן אחשוריש להמן ודיימר מלכא מה היא חדא מילתא [34]) דמכולהון [35]) שליטיא דידי לא קרת אסתר לשיריתא אלא [36]) להמן. פתגמא תליתאה אמרת אסתר כולהון דבית ישראל עייניהון [37]) תליין עלי ואיבעי מן מלכא אחשוריש ונקטליה להמן אלא אזמין יתיה לשיריתא מטול דנתהפך לבהון דבני ישראל ונתפנין לות אבוהון דבשמיא וגבעי רחמין מן קדמוי:

9). ונפק המן ביומא ההוא [38]) כד חדי ושפיר לבא וכד חזא המן ית מרדכי יתיב בתרע בית מלכא ולא קם ולא זע מיניה ואתמלי המן על מרדכי חמתא:

1) V דנעלין H דיעלון.— 2) H ברך.— 3) K לאננקי.— 4) V H ואפרוק.— 5) H V כתלתא.— 6) H דקמו.— 7) H V > וישראל.— 8) V יתהום.— 9) H הדין.— 10) H זכותא.— 11) H מלכותיה.— 12) H בית.— 13) H איתגמלת.— 14) H אספקלטוי.— 15) V למיתי.— 16) H V ומשת.— 17) V שפר.— 18) H V הדין.— 19) V קריאו H קריאן.— 20) H V להמן.— 21) H V ית פתגמא.— 22) H במשקיא דחמרא.— 23) V אסתר מלכתא.— 24) V ואיתוהיב ליך.— 25) V ואם.— 26) V שפר.— 27) V ית שאילתי.— 28) V להון.— 29) H V איך מילוי.— 30) H > אסתר.— 31) H V ויומנא.— 32) H V העקור.— 33) H סנאתה.— 34) H ומכולהון.— 35) H V שולטניא.— 36) K המן.— 37) H V עלוי תליין.— 38) K > כד.—

10). [1] ואיתחמם המן ועל לגו ביתיה ושדר [2] ואייתי ליה ית יהודיש איתתיה:

11). ותני להון המן ית יקרא דעותריה ורבותיה דבנוי ויתכל [3] מה דרומם יתיה מלכא ויתכל [3] מה דנטיל יתיה לעיל מכל רברבניא ועבדוי דמלכא:

12). ואמר המן [4] אוף לא קרית [5] אסתר עם מלכא לשירותא דעבדת אלא לי ואוף למחר [6] קרינא אנא עם מלכא:

13). וכל כדין לא סליק לי כל זמן דאנא חזי ית מרדכי יהודאה יתיב בתרע בית מלכא:

14). ואמרת ליה זרש איתתיה וכל רחמוי אין שפר בעינך נימר קדמך מילתא חדא איך פורענותא [7] יתעביד ליה למרדכי גברא יהודאה הוא חד מן [8] צדיקיא דאיתבריאי בעלמא. אין בחרבא [9] תקטל יתיה כבר תחפך חרבא יתרמי עלנא. [10] נימי יתיה [11] לרגימותא כבי רגמיה דוד לגלית פלישתאה. ואם בתורא דנחשא ניטמיד [12] כבי בועיה מושה ונפק מיניה. דיוק יתיה [13] לימא כבי בועזיה בני ישראל ועבדי בניה. [14] מטיר יתיה לני אתין נייא יקידתא כבי עקידתי חנניה מישאל יעזריה ונפקו [15] מיניה. יתרמי [16] לגוב אריותא כבר [17] לא אריותא לדניאל. [18] יתרמי קדם כלבין כבי [19] דאסתתמי פום כלבין באדעא דמצדים. [20] למדבריא נגלי יתוה כבי בעזבריא נפישי יסגיאי. מה קטלא נקטיל יתיה וחדא דתא יתעביד ליה. נימי יתיה [21] לבי אסירי כבר מן בית אסירי אמליכו [22] ליוסף. סכינא תתרמי על צווריה כבי אתתיך סכינא מעילוי ציאריה דיצחק. נעזר עיניה ונשבוק יתיה. כבר [23] יקטל בנא [24] כמה דקטל ישמשון פורענותא דגבריא. הדין לא ידעינן מה נעביד. צליבא רבא יתעביד ליה ועל כבא דביתיה דמיה [25] ישתפך. קומתיה יתרמי על צליבא ויהוין יתיה כל חביבוי ידמוהי. שמיא ואדעא בחדא ציתין על צליבא דאתקין המן למרדכי. [26] הקדים [27] בצפרא [28] ועיל קדם מלכא ושאיל מיניה על צליבא הדין: כה שעתא הדיא לא שכב ילא [29] שליט המן [30] בר המדאתא עד דאזל ואייתי [31] ית נגיא ית [32] קיינאי, נגיא דעבדין צליבא, [33] יקיינאי דמתקנין מנין דפיזל. ובנוי דהמן חייצין ידעין ייש איתתיה מגגא בבעירן ענה המן רשיעא ואמי אגיא לנגדי אנא ידיב [34] ולקיינאי אנא מתקן שידיתא על צליבא הדין. כה שעתא קם המן רשיעא [35] למעבייא [36] ית צליבא בקיומתיה, נפקת בת קלא משמי מימרא ואמרת ליה, לך [37] יאי המן [38] רשיעא ולך שפיר בר המדתא. ושפר פתגמא קדם המן ויעבד צליבא לנפשיה:

1) V ואיתחמם,— 2) H V וקרא.— 3) K > מה.— 4) H אף.— 5) H V אסתר מלכתא.— 6) H V אנא קרינא לה.— 7) H איתעביד,— 8) H צדיקא,— 9) H V ניקטול.— 10) H V הכ.— 11) V לגרימותא.— 12) H V הא כבר.— 13) H V ליכא רבא.— 14) H נרמי,— 15) H V מגויה.— 16) K לגו פום.— 17) V דלא.— 18) H איתרמי.— 19) H אסתתמו.— 20) K נגלי למדברא.— 21) V לבית.— 22) H ית יוסף.— 23) V יקטול.— 24) H V כמא,— 25) H אישתפך.— 26) K > הקדים V תוגא.— 27) V K לצפרא.— 28) K > ועול.— 29) K V שלא.— 30) H בן,— 31) H > ית.— 32) H קייכאי,— 33) H וקיכא.— 34) H ולקיכא.— 35) H למנסייה.— 36) H > ית.— 37) V יאה.— 38) V > רשיעא.— 39) H ית צליבא.—

VI.

1). [1] ביה בליליא נדת [2] שינתא דמלכא. ביה בליליא נפק [3] פיקודי לחודא. ביה בליליא אידבית שדה [4] לדבייתיה דאבימלך. ביה בליליא אתקטלו כל בוכרי [5] דמצראי. ביה בליליא אתגליין [6] גביאין לנביאי יחלמין לחילמי [7] חזייא. ביה בליליא איתרגיש עלמא כוליה מדינן וכל דיוריהון אבלא רבא [8] וכל כריא מסגדא ויליא וכל מדינתא עוליקין אסירין [9] סקון סבין וסכן שקפין על לבהין וכולהון צוחין במרי וכקל רב מיללין ואמרין, וי וי דחזינן עקא על [10] עקא [11] תבריא על תבריא [12] ומתבדנא קדמיתא לא [13] איתסינן [14] ולמחתנא לא אתיהיבת. אמר ימדיינא לא איתנחמנא ובבי ליבא לא עבדי מיננא דקריית אבהתנא רשישא על ארעא ומקדשנא סגי סגאה ועזיתנא [15] רשישו בעלי דבבנא, ופירעה ומצראי לא עצו עלנא בחדא עצתא ומלכי עממיא לא חשיבו עלנא כמחשבתא חדא למהוי עיתידן [16] למימא הדין [17] לשעייתנא מעל אפי ארעא. גלי היך גלי ליה למרדכי הוא הוא דגזרת מיתא איתגזרת על בית ישראל [18] אף לעבדין ולאמהן לא יבעי יתהון. ביה בליליא נדת שינתיה דקדשא בריך הוא במרומא ואי לא כתיב הדין קרייא לא אפישר למימריה [19] ויהי בישן יי [20] וגו׳ עורה למה תישן יי, וחס ושלום לא אית קדמוי [21] שינה, אלא כד חטין [22] ישראל עביד גרמיה דכוות דמיך ברם כד עבדין רעותיה לא [23] נאים ולא דמיך דכתיב הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל. הא לא [24] נאים ולא דמיך נטורא דישראל: ביה בליליא נדת שינתיה דמרדכי צדיקא דהוה שחור ולא שביב והוה שביב ולא דמיך. [25] והוי [26] ישראל בגישתן ויתבין קדמוי ואמרין ליה את גרמת [27] להון לדבית ישראל ית כל בישתא הדא דאין [28] קמתא [29] מוקדם המן רשיעא [30] וכרעתא וסגדתא ליה לא אתת עלנא ית כל עקתא הדא. מתיב מרדכי ואמר להון לדבית ישראל [31] לבושא [32] דהוה לביש המן רשיעא ציירין עלוהי תרין צלמין [33] חד מן קדמוהי וחד מן אחורוהי ואין קמית וסגדית ליה [34] אישכחית חויתי פלח לטעוותא. ואתון ידעין [35] דמן דפלח לטעוותא [36] ייבד מן עלמא הדין ומטרידי מן עלמא דאתי ושתקן מיניה כל בית ישראל: ביה בליליא נדת שינתיה דהמן רשיעא [37] דהוא שהי ולא שביב [38] והוה לא דמיך מחמת דהוה מתקן ית צליבא למצלב ית מרדכי עלוהי ולא הוה ידע [39] דלגרמיה הוה מתקן יתיה: ביה בליליא נדת שנתיה דאסתר [40] מלכתא צדיקתא דהות [41] עבדת לחמא לאעלא ית המן בשירותא עם מלכא: ביה בליליא נדת שינתיה דמלכא טפשא אחשורוש [42] דהוא

1) bei jeder Wiederholung H V 2) ביה בליליא ההוא. H V 3) שינתיה.— V פורקנא H מרדכי.— 4) H V לבייתיה — 5) H V מצראי,— 6) K נבואה.— 7) H חוזא.— 8) V כל,— 9) H שקין.— 10) H עקתא.— 11) H V ותברא.— 12) H ותברנא.— 13) H איתסינא.— 14) H למחתנא.— 15) V רטישו.— 16) fehlt bis incl. V ביה בליליא נדת שינתיה דהמן רשיעא.— 17) H לשיצי יתנא.— 18) H אף.— 19) K וויקן.— 20) K > וגו׳,— 21) H שינתא,— 22) H דבית ישראל.— 23) K נים.— 24) K נים.— 25) H דהוו.— 26) H בית ישראל,— 27) K > להון.— 28) H את קמת.— 29) H קרם vielleicht קדם? מקדם?.— 30) H וכרעת.— 31) H דבושא.— 32) H דהבא לבוש, 33) K מאחורוי חד מן קדמווי.— 34) H אשכחית דפלחית.— 35) H דמאן.— 36) H יאבד — 37) V דהוה.— 38) H K והוא,— 39) H V דלנפשיה.— 40) H V > מלכתא,— 41) H V עבדא,— 42) V דהוה שכיב ולא דמיך.—

שדיר ילא שכיב [1] יהוא שכיב ילא דמיך דנקטת יתיה ויהא דנקטת למלכי וכן אמר לכל רבבנוהי מה דאכלית לא הני [2] לי ומה דשתיתי לא איתקבל עלי. שמיא דיתין עלי ישמי שמיא מיתין בקלהין דדא מתנן אמרית למשבק למדינתא ילא שבקית לידין, אי אסתר ימן מכוונן למנקטל יתי ילא עלת אסתר לישיזיבא עמי אלא [3] להמן בלחודוי: ביה בליליא ההוא על דוכרנה דאברהם יצחק ויעקב קדם אבידן דבשמיא דאישתלח מלאכא מן מיתיא הוא מיכאל רב חיילא דישראל [4] ויתיב [5] בישא דמלכא [6] ונדי ית שינתיה מיניה בוליה ליליא עד דאתי לאעלא קדמוי ית ספר דוכרניא דומתא והוו קריין ביה קדם מלכא עובדי דניהון דמלכי קדמאי [7] דהוין מן קדמוי ייתיב לעיל [8] מן עניני דמלכא אחשורוש והוה מסתכל מלכא [9] דהוו כדמות גבר. עני ואמר ליה למלכא, המן [10] בעי למיקטלך ונמליך חלפיך והוא מקדים בצפריא ובעי למישאל מינך גברא דפריקך מן מותא [11] יבעי למיקטליה אלא אימר ליה להמן מה למעבד לגברא דמלכא צבי ביקריה והוו דלא שאיל מינך אלא בלבישין יבירא דמלכותא יסוסיא דרכיב עלוי מלכא וגברא דהוה קרי בספר דוכרניא עם שופרא הוה:

2). הוה מסתכל והוו דכתיב בספר [12] דכרניא דחוו מרדכי על בגתנא ותרש תרין שלטני דמלכא נטרי ישיה דמלכא דבעין לאישטא [13] יהיתין למיקטל למלכא אחשורוש:

3). יאמר מלכא מי [14] יתעבד יקרא ייבירא למרדכי מטול הדין מילתא. יאמרי עולימוי דמלכא [15] ישמשנוי לא איתעביד ליה מידעם:

4). ואמר מלכא מאן בדרתא. והמן על לדרת בית מלכא ברייתא למימר למלכא [16] למתלי ית מרדכי על [17] אעא דאתקין ליה:

5). ואמרו עולימוי דמלכא לותיה הא המן קאי בדרתא ואמר מלכא ייעול:

6). יעל המן יאמר ליה מלכא מה למעבד לגברא דמלכא צבי ביקריה. דשיב המן בלביה ואמר מאן בכל עבדוי דמלכא יקיר כוותי ולמאן יתרעי מלכא למעבד [18] יקר יתיר מני:

7). עני המן ואמר למלכא גברא דמלכא צבי ביקריה:

8). ייתון לבושא דמלכא דהוה לביש ביה מלכא וסוסיא דהוה רכיב [19] עלוהי ויתיהב כתרא דמלכותא בריישיה:

9). ויתנון לבושא וסוסיא על ידי דגברא [20] פיתוגיא מן [21] שילטוני דמלכא וילבשון ית גברא דמלכא צבי ביקריה וירכבון יתיה על סוסיא דמלכא בפתיא דקרתא ויהון מכרזין [22] קדמוהי ואמרין כדין יתעביד לגברא דמלכא צבי ביקריה. בכן אסתכל מלכא וחזא ית המן וחשיב [23] בליביה ואמר המן [24] בעי למקטלי ונמליך חלופי בעי כמה דחוית בחווי:

10). ואמר מלכא להמן המן המן סיהב ועול [25] לבי נגוי דמלכא וסב [26] מתמן ית כסיא דאיגיא שבא יסב ויתנן לבישא שיראה שבא פריגאן דמטכס

---

1) H V דמיך fehlt bis, — 2) H אהני. — 3) K המן. — 4) V דיתיב, — 5) H V ברישיה, — 6) K ונדית שינתיה. — 7) H דהוו. — 8) H מעינוי. — 9) H V וחזו, — 10) V H למקטלך בעי. — 11) K > ובעי למיקטליה, — 12) H V דוכרניא, — 13) H ידי, — 14) V איתעבד, — 15) K ישמשנוי, — 16) V למימר. — 17) V צליבא, — 18) H V יקרא, — 19) H V עלוי, — 20) H פיתוגפא, — 21) H שילטוני, — 22) H V קדמוי, — 23) K > בליביה, — 24) H V למקטלי בעי. — 25) V לביתי — 26) K > מתמן. —

באבנין טבין ומרגלין ותלין באדבע [1]) קדנאתא דילה וגא דדהבא ורומנא לבל ריחא ריחא, וסב מתמן כלילא [2]) רבא דדהבא מוקהגיא דאתין יתה לי מן קדין [3]) מדינתא ביומא קדמאה דקמית במלכותא, וסב מתמן ספסרא ושריונא טבא דילי דאיתין יתה מן בוש מדינתא, ותרתין דרעין דלבושיהון לבושא דמלכותא דמרגלית דאתין יתהון [4]) לי [5]) ממדינת אפריקי ופוק לאוריא דמלכא, ודבר מתמן סוסיא דקאי בדישה דאוריא [6]) דשמיה שיפרנו דעלוהי רכבית ביומא קדמאה דקמית במלכותא, וכל אילין [7]) מני יקרא ורבותא דאמרית לך תזיל ותעבד למרדכי: עני המן ואמר למלכא אית יהודאין סגיאין בשושן בירתא [8]) דשמהון מרדכי להדין מתהון איזיל, אמר ליה אחשורוש למרדכי יהודאה דיתיב על תרעא דילי, וכד שמע המן [9]) ית פתגמא הדין סגי באש עלוהי ויוהי אישתני, ועינוי איתחשכן ופומיה [10]) איסתלף ורעיונוהי אשתגישו וקטרי הרציה משתיין וארכובתיה לא לרא נקשן, עני המן ואמר למלכא [11]) מרי מלכא נפישין אינון מרדכי דאית בעלמא ולית אנא ידע [12]) על הידין מרדכי את אמר [13]) עני מלכא ואמר להמן הלא לא אמרית לך אלא על מרדכי דיתיב בתרעא דילי, [14]) עני המן ואמר למלכא מרי מלכא נפישין אינון תרעי דמלכא ולית אנא ידע [15]) על הידין תרעא את אמר לי, עני מלכא ואמר להמן הא לא אמרית לך אלא על תרעא דעיילין מינוה [16]) מן בית נשיא ועד בית מלכא, עני המן ואמר למלכא גבר ההוא סניא דילי וסניא דאבהתי, [17]) עשרה [18]) אלפי ככרי כספא יתיהבון ליה והדין יקרא לא יתעביד ליה, עני מלכא ואמר להמן הלא [19]) עשרה אלפין [20]) ככרי [21]) כספא יתיהבון ליה ועל כל ביתך [22]) אנא משליט ליה [23]) ולא יתמנע מינה הדין יקרא, [24]) עני המן ואמר למלכא [25]) עשרה בנין דאית לי ירהטון [26]) קדם כורסיא והדין יקרא לא יתעביד ליה, [27]) עני מלכא ואמר להמן את ובנך ואיתתך [28]) עבדין יהון למרדכי יהודי יקרא לא יתמנע מינה, עני המן ואמר למלכא [29]) מרי מלכא גבר הדיוט הוא, מני יתיה על מדינתא חדא או על דיסתקא חדא והדין יקרא לא יתעביד ליה, [30]) עני מלכא ואמר להמן על מדינן [31]) ומחיין אנא משליט יתיה וכל מלכי ימא ויבשתא ישתמעון ליה והדין יקרא לא יתמנע מינה, [32]) עני המן ואמר למלכא טיבעיה וטיבעך ייזיל בכל [33]) עלמא ובכל [34]) מדינתא והדין יקרא לא יתעביד ליה [35]) עני מלכא ואמר להמן גבר דאמר טבתא על מלכא ישתיב [36]) דישה דמלכא [37]) מן קטלא טבעי ושבעיה זיל [38]) בכל עלמא [39]) ובכל מדינתא והדין יקרא לא יתמנע מינה, עני המן ואמר למלכא פיודתקין ואינן [40]) אישתדרן [41]) בכל מדינת מלכא לאיבדא ית עמיה דמרדכי [42]) יתבטלן יהדין יקרא [43]) חך מתעביד [44]) ליה, עני מלכא ואמר להמן אינן ופיודתקין דשדרית אנא מבטל יתהון

1) H V קרנתא, — 2) K דדהבא רבא. — 3) K > מדינתא. — 4) K > לי, — 5) H V מן מדינת, — 6) K > דשמיה, — 7) H מאני, — 8) ושמהון, — 9) K > ית, — 10) V יסתלף, — 11) V > מרי, — 12) V > על. — 13) V ענה, — 14) V ענה. — 15) V > על, — 16) H מבית, — 17) H V עשרא — 18) H V אלפין, — 19) H V עשרא, — 20) V ככרין, — 21) דכספא, — 22) K מלכא, — 23) H V והדין יקרא לא יתמנע מינה. — 24) V ענה, — 25) H V עשרא, — 26) K קדמוי, — 27) V ענה, — 28) K יהוון עבדין, — 29) K > מרי מלכא, — 30) V ענה, — 31) H V ועל מחוזן, — 32) V ענה, — 33) K עבוא. — 34) H מלכיתא, — 35) H ענה, — 36) K רישא, — 37) H מקטלא. — 38) H V בכולי, — 39) K > ובכל מדינתא, — 40) K V אישתדרת, — 41) V לכל, — 42) K > יתבטלון, — 43) V איך, — 44) H V > ליה. —

[1] יכיל יקיא לא יתמנע מינייה, תניינת נזיד בית מלכא יאמר ליה המן המן בעולא לא תבטל פתגמא מן כל [2] מה דאמרית:

11), כד [3] המא המן רשיעא דפתגמוי לא מתקבלין קדם מלכא וכל מילוי לא משתמעין על [4] לבי גנזי [5] מלכא כד כפיפא קומתיה ולא פשיטא כד אביל והפי רישיה כד אודנוהי מרטשן כד עינוהי מחשכן [6] כד איסתלק פומיה [7] כד אישתמם ליביה [8] כד מנוהי מבזען וכד קיטרי חרציה משתריין וארכובתיה דא לדא נקשן, נסיב מתמן לבישא דמלכותא דאיתמן יתיה למלכא אחשירוש ביומא קדמאה דקם במלכותא, ונסיב מתמן כל מאני מלכותא במידעם דאיתפקד, ונפק מתמן כד מכדל ליל לאורייא דמלכא נסיב מתמן סוסיא דקאי בריש אוריא דמתלין ביה מיטפין די דהבא ואחד [9] בריסני דסוסיא וכל [10] מאני מלכותא טען [11] על כתפוהי ומתקטרין קטריי [12] ומחלזין חלווי, [13] אזל וקם על מרדכי צדיקא ענני ואמר ליה, קום [14] לך מרדכי צדיקא בר אברהם יצחק ויעקב קדים ליה [15] סקוך וקטמך [16] לעישרה אלפין ככרין כספא דאמרית לאעלא [17] מן בית גנזי דילי [18] לבי גנזי [19] דמלכא ולא איתקבלין מן קדם דאיתיכין דכוכין קדם אכיכין דבשטיא דכבל עידן דאתין מצלין [20] קדמוי הוא מקבל צלותכון וסריק יתכון מן יד בעלי דבביכון, השתא קום לך מרדכי צדיקא מן [21] סקך ומן קטמך ולבוש [22] לבושא דמלכותא ורכוב על סוסיא דמלכיתא, ענני מרדכי צדיקא יאמר ליה להמן המן רשיעא כי ידיעא דבית עמלק אוריך שעה חדא איכול לחמא [23] דגירין ואישתי מיא מרירין, ובתר כן אפיק יתי וצלוב יתי על צליבא, [24] ענני המן ואמר [25] למרדכי קום לך זרעא טבא מן יומיכון ניסין רבירבין [26] מהעבדין לכון, [27] וצליבא דאתקנית לבישותי אתקנית יתיה, השתא קום לך [28] מרדכי לבוש לבושא דמלכותא [29] ורכיב על סוסיא [30] דמלכיתא [31] דפתגמי דמלכא לא תיכטיל, [32] ענה מרדכי יאמר להמן דאיתי תלתא יומין ותלתא [33] לילוון בציומא היכדין רכיב על סוסיא דמלכותא כד שמע המן ית פיתגמא הדין על לבי גנזי [34] מלכא ואפיק [35] מתמן כל מיני בוסמנין ומושחנין טבין ומשה יתיה ואסחי יתיה ואלביש יתיה לבושא דמלכותא ותקין יתיה שפיר בכל תיקוני מלכותא, ואוכיל יתיה מן סעודתא דשדרת ליה אסתר מלכתא מן קדם [36] דאירכיב על סוסיא [37] דמלכא, אשתדרון ליה מן בית מלכא עשרין [38] ושבעה אלפין עילוי כרסין וכסא דהבא ביומיהון [39] יכיהון דדהבא בשטאליהון ישתבחון [40] קדם מרדכי צדיקא יאמרון, כדין יתעבד ליביא דמלכא [41] דביא שניא יארעא צבי ביקרהון, וכד חזו [42] דבית ישראל [43] אזלו מן ימינה ומן שמאליה [44] ומעניין ואמרין הכדין

---

[1] V יכי הדין.— [2] K H > כל. — [3] H V הוא. — [4] V רבית — [5] H V דמלכא.— [6] H V וכד פומיה איסתלק — [7] H V וכד לביה אישתמם.— [8] H V וכד.— [9] V ברוסניה.— [10] V מני.— [11] V > על כתפוהי.— [12] H רמחלזין.— [13] H V ואזל.— [14] K > לך.— [15] H שקך.— [16] V עישרא.— [17] H מבית — [18] V לבית.— [19] V מלכא. — [20] H V קדמיהי.— [21] H V שקך.— [22] K V לבישין. [23] H V הגדין. [24] K ענני ואמר.— [25] H ליה למרדכי.— [26] H איתעבידו.— [27] K צליבא H וצליבת.— [28] K > מרדכי.— [29] H V ורכיב. [30] V דמלכא. [31] H V דפתגמי.— [32] H V ענני. [33] K > לילוון.— [34] H V דמלכא. [35] K כל מיני בוסמי מתמן.— [36] HV דורכוב.— [37] V > דמלכא. [38] H ישבעא. [39] H V יכיהון. [40] K > קדם. [41] H V > דבדא שניא וארעא.— [42] K בית.— [43] V אזלון.— [44] K דמעניין H ענין.—

יתעבד לגבייא דמלכא דבית שמיא [1]) ויארעא צבי ביקריה. [2]) אדיקת אסתר [3]) וחמת ית מרדכי בר אחוי דאבוהא דלבישא לבושא דמלכותא וכתרא דמלכותא יהיב בריישיה ורכיב על סוסיא דמלכא אוריאת וישבחת לאלהא דשמיא על פורקנא הדין. כד יהיב מרדכי [4]) סגא על נישמיה וקטמא יהיב על ריישיה לעני מעיקן. ובהדיא שעתא דחוויתיה למרדכי בר אחוי דאבוה ענת [5]) ואמרת ליה עלך איתקים כתבא דכתיב בנביאי קדישי. מקום מן עפרא מסבינא ומן קיקילתא למכיבי יהא למיתבא יתהון [6]) עם שליטין יכריסיא דיקרא מחסין יתהון. ואף מרדכי שבח ואמר הפנת [7]) מספידא דידי לחדוותא עברת [8]) סגא מיני ואלבישת יתי [9]) לבושא דמלכותא אשבך יתך יי אלקי [10]) פריקי דלא חדית [11]) לבהתן כבעלי דבבי עלי:

12). בכין חזר מרדכי לתרע בית מלכא ביקר ויכרכי סגיאה יהמן איסתחף ואיל לביתיה אבל ומכסי ריישיה: [12]) ובהא שעתא הוון בידוי דהמן ארבע אומנון סבריא ספריה למרדכי. ובנאת דאסתי יתיר. עלויי דהוה נעיד סוסיא. ביומא חמיה מכריו קדמוי כדין יתעביד לגבייא דמלכא צבי ביקריה:

13). ותני המן לזרש איתתיה ולכל [13]) רחמוהי ית כל מה דארע יתיה. ואמרין ליה חכימוי וזרש איתתיה שמיע [14]) לך מן קדמייתא דהוון תלתא גוברין יהודאין במדינת בבל חגניה מישאל ועזריה [15]) ועל דלא שמעו למילוי דנבוכדנצר שרא יתהון לאתגא דנורא ונפקו מן שלהוביתא דנורא ומיטא לא [16]) הוה [17]) ביהון אלא נפק לישנא דנורא מנו אתגא ואכיל למאן דאכלי קריצהון. וישתא אין איתי מרדכי מן בניהון [18]) דאינון גוברין או עבדוי דחד מנהון דאת שרית למיפל קדמוי [19]) לא תיכול למקום קדמוי ארום מיפל תיפל [20]) קדמוי ולא תקום:

14). עד דאינון ממללין עמיה ושלטונוי דמלכא קריבו וסרהיבו למתיא ית המן למשקיא דעבדת אסתר:

VII.

1). ועל מלכא והמן למשתי עם אסתר מלכתא:

2). ואמר מלכא לאסתר אוף ביומא תנינא במשקיא דחמרא מה שאילתיך אסתר מלכתא [21]) ויתיהיב לך ומה בעיתיך [22]) דמי לפלגא דמלכותא [23]) ויתעביד:

3). וענת אסתר מלכתא ואמרת אין אשכחית חסד ורחמין קדמך מלכא ואן על מלכא שפיר תיתיהיב לי נפשי בשאילתי ועמי בבעיתי:

4). ארום אזדבנית אנא ועמי למשצייא ולמתקטלא ולמובדא ויאלו לעבדין ולאמהן אזדבנן [24]) שתיקתא [25]) הויא ארום לית בעיל דכבא [26]) שתיק שני בשנא דמלכא:

5). ואמר מלכא אחשורוש למתרגמניה ואמר [27]) מתרגמנית לאסתר מלכתא מאן [28]) אדין גבייא דחשיב ליביה למעבד כדין:

---

1) H ויית ארעא. — 2) K אוקירת H אודיקאת. — 3) H V וחזת. — 4) H שקא. — 5) V ואמרה. — 6) K > עם שליטין. — 7) H V איספירא. — 8) K שקא. — 9) H לבושי. — 10) V פריקי. — 11) V אלקי. — 12) H V וכה. — 13) H V רחמוי. — 14) H לן. — 15) K ועד. — 16) H הות. — 17) V בהום. — 18) H V דגוברייא האינון. — 19) H V > לא תיכול למקום קרמוי ארום. — 20) V H > קרמוי. — 21) V ויתיהיב. — 22) H V דמי. — 23) H V ויתעבד. — 24) H V שתקא אנא. — 25) הוינא. — 26) H V > שתיק. — 27) V > מתרגמניה. — 28) V יודין וכר מאן יודין H הרא דין וכר מאן דין.

6). ואמרת אסתר גברא בישא ובעיל דבבא המן בישא הדין. ולמה אתקרי שמיה המן הא [1]) מאן בעא למפשט ידיה באוסתהון דיהודאי דאיתקריין בני דתי כולא והוא [2]) בעא למקטל יתהון. והמן איתזיע מן קדם מלכא ומלכתא:

7). ומלכא קם בחמתיה מן [3]) משתיא דחמרא ועל לגינת [4]) ביתן והמן מקצצין קדמוי [5]) אילנין טבין דתינוה חמתיה מגיה ולא נחת. והמן קם למבעי על נפשיה מאסתר מלכתא משום דחזא ארום דשלימת עלוי בישתא מן קדם מלכא:

8). ומלכא תב מגינת ביתנא לבית משקיא דחמרא מסתכל והמי דהמן רמי על ערסא דהויא אסתר יתיבא עלה ואמר ליה מלכא [6]) אף למכבש ית מלכתא עמי בטרקלינא את בעי. יתגמא נפק מפום מלכא ואפי דהמן היין חפיין:

9). ואמר דרבונא חד מן סריסיא קדם מלכא והוא הרבונא דכי לבישתא אלא על דרא דכי לטב משום דעם המן הוה בעיצתא דנסב עצתא למיעבד צליבא למרדכי וכד חמא דשלמא בישתא על המן ועל ביתיה אזל הוא הרבונא ואמר ליה למלכא. אוף לך [7]) מלכא בעי המן [8]) מקטל ונסיב ית מלכותא מינך. ואי לא מהימנת לי שדר וחזי ית צליבא דעבד המן למרדכי דמליל טבתא על מלכא. והא קאי בביתיה [9]) דהמן רומיה חמשין אמין. עני מלכא ואמר למרדכי [10]) צליבו יתיה עלוי. יעל מרדכי אתקיים [11]) כתבא דכתוב [12]) בכתובי קדישי. כד יעי [13]) קדם י אדהתיה דגברא אוף בעלי דבבוי יסמכון [14]) עימיה:

10). עני מלכא ואמר למרדכי יהודאה דישיזוב מלכא מן קטול קום אזיל סב [15]) ית המן בעיל דבבא בישא מעיקהון דיהודאי וצלוב יתיה על צליבא דאתקן [16]) לנפשיה ודון יתיה דינין בישין [17]) ועיבד ביה היך דישפר באפיך. בה שעתא נפק מרדכי מן קדם מלכא ונסב ית המן [18]) מתרע בית מלכא. עני מרדכי ואמר להמן [19]) איתא לך [20]) עימי המן סנאה ובעיל דבבא בישא מעיקנהון דיהודאי ונצלוב יתי על צליבא דאתקינתא לגבך. עני המן ישיעא ואמר למרדכי צדיקא. קדם עד [21]) דלא יסקון [22]) יתיה [23]) לצליבא בבעו מינך מרדכי צדיקא [24]) לא תצלבני כהדין דצלבין לגברין דישין [25]) וגברי עלמא לא ספנית יתהון ויכרבני מדינתא [26]) אישתעבדי קדמיי אריישית מלכין במימר פומי ובמללל שפיתי בהילית מילין. יאנא המן פתשגן דמלכא הוה שמי [27]) מתקרי [28]) בבא דמלכא. ויע אנא מינך מרדכי צדיקא דלא תעבד לי היכמה דחשיבית למעבד לך. חום על יקרי ולא [29]) תקטלינני [30]) ותחבלינני כאנג [31]) אבי. טב אנת מרדכי עביד היך טיבותך מקטול נפש. [32]) לא תקטלינני [33]) כמה דלית בכון [34]) קטולי נפש. לא [35]) תדבר לי שנאתיה דאנג וקנאתיה דעמלק לא תקני בי בבעיל דבבך בלבך ולא [36]) תיעבד לי היך מה דעבד יקום עשי אבא. גיסון רברבין איתעבידו לך [37]) כמה דאיתעבידו לאבהתך כד עברו בימא. עייני כהתן

---

1) H V מן.— 2) H בעי.— 3) V משקיא.— 4) H V ביתנא.— 5) H לאילנין.— 6) H V אוף.— 7) V < מלכא.— 8) H V ניקטל.— 9) V < דהמן.— 10) V צלוב H צלובו.— 11) H V מה.— 12) H V בכיתבי.— 13) H V מן קדם.— 14) H < עימיה.— 15) H יתהון מן בעלי דבבא K < ית.— 16) K < לנפשיה.— 17) H V ועביד.— 18) H V מן תרע.— 19) V איתי.— 20) K עני.— 21) H V לא.— 22) H יתי.— 23) H V על צליבא.— 24) V דלא.— 25) H וגברי עלמא.— 26) H אישתעבי.— 27) H V והוה מתקרי.— 28) V אבא Punkt. corrig.— 29) H תקטלני.— 30) V ותחבליני H ותקבליני.— 31) V אבא.— 32) H לא תקטליני.— 33) H V כמא.— 34) H V קטולי.— 35) V תדבר.— 36) H תעביר.— 37) V כמא.—

למחני יתך ופומי לית אנא יכיל למפתח קדמך על [1]) דנסבית [2]) עלך עצתא מן [3]) רחמי ומן דיש איתתי. בבעי מינך חום על נפשי מרי מדכי צדיקא לא תמחי שמי בספריא בעמלק אבא, וסיבותי על צליבא לא תצליב [4]) ויהך דאת בעי קטול יתי, דישי תעדי בסייפיה דמלכא דכה מתקטלין כל רבכני מדינתא. שרי המן צית ובכי ילא מידכן מדכי [5]) אדעיה ליה: וכד הוא המן [6]) מילוי לא מיסתמעין [7]) נטל אילין ובכיתא על נפשיה במצעות [8]) גנתא ביתנא. מתיב וכן אמר אציתי לי אילניא וכל שתילי [9]) דשתילי מן ימא דבראשית דבר המדתא בעי [10]) למסוק [11]) לאלכסנדריא דבר סנדריא. איתבנשו כולהון יעבו עיצה מן דיומיה המשתן אמין יצטלב המן על דישיה. ויבא אמרה קוצייא אנא ילית אנא יכיל [12]) יצטלב בדישי [13]) דמיני נסבין חמרא [14]) דניסוכין, אדרא [15]) אמר [16]) יצטלב ברישי [17]) ולא יכילנא [18]) יצטלב בדישי דילא אנא. אמרת תאינתא [19]) יצטלב בדישי ולא יכילנא [20]) יצטלב בדישי דמיני נסבין לביכוריא ומני לבדש אדם וחוה, זיתה אמרה יצטלב בדישי ולא יכילנא דיצטלב בדישי דמני נסבין מישחא למנרתא. חכים רזא ברא יתי למפרע שטריה דעובדיה נביאה [21]) סב [22]) חרובא דיצטלב ברישיה, אמר דיקלא קדם נטוריה ידעין כל בני בישרא דהוא המן רשיעא בר בריה דאגג עמלקאה כל מלכיא יודון קדמך דאת הוא אלהא ולית בר מינך לך יאי למפרוק בניא [23]) כמא דפרקתא ית [24]) אבהתהון, מתיב קודשא [25]) בריך הוא ואמר ליה [26]) יישר חילך כל מה דאמרת נסיב יתך בעצה [27]) דיצטלב בדישך דאת הוא לבנישתא דציון שבויה, אמרת אתרוג דיצטלב בדישי ולא יכילנא דיצטלב בדישי דעלי [28]) אתיא כל עמא בולהון למיסב מן אבי לשבתא קדמך, פתח אסא פומיה [29]) יצטלב בדישי ולא יכילנא דיצטלב בדישי דעלי אמרין ששון ושמחה ועוד [30]) הא אנא שותף עם אתרוגא. צווח בלוטא ואמר [31]) יצטלב ברישי ולא יכילנא דיצטלב ברישי דדבורה [32]) מניקה דרבקה [33]) קבורה תדותי. קרא ביטמא [34]) ואמר [35]) יצטלב בדישי דילא יכילנא דיצטלב בדישי [36]) דאבשלים בריה דדויד איתלי ברישי, רומנא אמר [37]) יצטלב ברישי ולא יכילנא דצדיקיא מתילין לקבלי, שמעו מני אמר ארזא צליבו יתיה להמן רשיעא [38]) ולעשרה בנוי [39]) עלי צליבא דאתקין [40]) יתיה לנפשיה [41]) דחכין כתבא מפרש וצלבי [42]) יתיה על צליבא דאתקין למרדכי [43]) והמת דמלך מלכיא נחא:

VIII.

1). ביומא ההוא יהיב מלכא אחשורוש לאסתר מלכתא ית [44]) בייתא דהמן בעיל דבבהון יהודאי ומרדכי על קדם מלכא דחייאת אסתר מה דיא לה:

1) H דאינסבית,— 2) H V > עלך, 3) V רחמוי,— 4) V והיא,— 5) H V אודניה,— 6) V H דלא משת' מילוי,— 7) K בטל,— 8) H V גנתה,— 9) H V דשתילית מן יומי בראשית,— 10) V מיסוק H סוק,— 11) H V לאלכסנדריא,— 12) V דיצטליב,— 13) H V מחמת דמיני,— 14) K בניסוכין,— 15) H אמרה,— 16) H איצטלב,— 17) H V ולית אנא יכילא,— 18) V דיצטלב H איצטלב,— 19) H איצטלב,— 20) V דיצטלב H איצטלב.— 21) V טב,— 22) H V חרונא, 23) V כניה. 24) H V אבהתנא,— 25) K > ברוך הוא,— 26) K ישר,— 27) H דאיצטלב,— 28) H V אתי,— 29) H V דיצטלב,— 30) H V דאנא,— 31) H V דיצטלב,— 32) V מניקתה H מניקתא,— 33) H V קבורא,— 34) V אמר,— 35) H V דיצטלב,— 36) H דרישי דאבשלום,— 37) H איצטריב,— 38) H V ולעשרא,— 39) K > עלי, 40) H V יתיה,— 41) H הכין,— 42) H V ית המן,— 43) H V יחמתא,— 44) H V בייתיה.

2). [1] ואעבר מלכא ית עזקתיה דאעבר מהמן ויהב יתיה למרדכי ושויאת אסתר ית מרדכי על בייתיה דהמן׃

3) יאוסיפת אסתר ומלילת קדם מלכא ונפלת קדם [2] רגלוי יבכת ויתחננת ליה למעבד ית בישתא דהמן בר המדתא אגגיא ית מחשבתיה דחשיב על יהודאי׃

4). ואושיט מלכא לאסתר ית שרביטא דדהבא [3] דהוה בידיה וקמת אסתר [4] ועלת קדם מלכא׃

5). ואמרת [5] אסתר למלכא אין על מלכא [6] שפר ואין אשכחית חסד וסתמין קדמוי וישר פתגמא קדם מלכא ותקנא אנא בעיני [7] יתכתב כתבא למבטל ית [8] אגרתא מחשבתא דהמן בר המדתא [9] אגגיא דכתיב [10] למובדנא ית [11] כל יהודאי דאית בכל [12] מדינתא דמלכא׃

6). ממול [13] דחזך אנא יכלא למיחמי [14] ית בישתא דאירע ית עמי וחזך איכול יאיתי באבדנא [15] דמולדתי׃

7). ואמר מלכא אחשורוש לאסתר מלכתא ולמרדכי יהודאה, הא את סרחת מן [16] שירוי דשאילתיך ואמרית ליך [17] מהודן [18] אומה איתיך [19] אעבד מינך מלכין ושלטונין ומן [20] הודיא דרעיתא [21] את [22] דאיעבד מינך הגמונין ופוליטרכין ואמרת [23] לי לית אנא ידע דאבא ואימא מיתו וטלייתא ועירתא שבקן יתי, [24] הא בייתיך דמן ידבית לאסתר ייתיב צליבי על צליבא על דפשיט ידיה ביהודאי׃

8). ואתון כתבון על יהודאי היך דשפר בעינכון [25] בשום מלכא וחתמו בעזקתיה דמלכא מטול דכתבא [26] דמכתב בשמיה דמלכא [27] ויתהתם בעזקתיה דמלכא לא בטיל׃

9). יאיתקריאו ספרי מלכא בעידנא הדיא בירחא תליתאה [28] דהוא ירח סיון בעשרין ותלתא יומין ביה [29] ואכתב [30] ית כל מה דפקיד מרדכי על יהודאי ועל יקירי דמלכא ועל רברבני ועל שלטונוי דמדינתא דאית מהינדקי ועד כוש מאה ועשרין ושבע מדינן מדינתא ידיעתא היך כתבא ועמא ועמא היך לישניה ועל יהודאי היך כתבהון והיך לישנהון׃

10). [31] יאיכתב [32] בשמא דמלכא אחשורוש ואיהתם בעזקתיה דמלכא ואשתדרון [33] אגרתא ביד רהיטיא בסוסוואתא דרכבי ריכשא ערטילאי בני רמכאי׃

11). דיהב מלכא ליהודאי [34] די בכל קריתא יקריתא למתכנשא ולמיקם על [35] נפשהון למשציא ולמקטל ולמעבד ית כל [36] זולייאתא עמא [37] ומדינתא דמעיקין להון [38] וטפליא ונשיא אוף עובדיהון [39] מבזזון׃

12). ביומא [40] חד [41] בכלהון מדינתא דמלכא אחשורוש בתלת [42] עשרי לירחא דהוא [43] עסר ירח אדר׃

---

1) K ואעדי,— 2) H V רגלוי,— 3) K H > דהוה בידיה.— 4) H ונפלת,— 5) K > אסתר למלכא,— 6) V שפיר,— 7) H ותכתב,— 8) V איגראתא.— 9) K > אגגיא,— 10) V למובדא,— 11) H > כל,— 12) H V מדינתיה,— 13) V הוך.— 14) V בבישתא,— 15) H דמילדתי,— 16) H V שירויא,— 17) H V כן הידי,— 18) H V אומיא,— 19) H ואעביה,— 20) V הודי,— 21) K V > את,— 22) K דאיעבד,— 23) K > לי,— 24) V השתא H שהא.— 25) H V בשמיה דמלכא.— 26) V דמתכתבא H דמתכתב,— 27) V יתחתם,— 28) V הוא,— 29) H V יאיתכתב,— 30) H V > ית,— 31) V ואיתכתב H ויכתוב,— 32) H V בשמיה,— 33) K ספריא,— 34) H V דאית,— 35) V נפשיהון.— 36) H V חלוואתא,— 37) H V ומדינה,— 38) H V וטפלא.— 39) V ניבזזון H ניזבזון,— 40) V חדא.— 41) V בכל,— 42) H V עשר,— 43) H V עשר,—

13. [1] ביש בתבא [2] דיטגמא [3] איתפרסת. מלכא אחשורוש שדר אגרתא על יתבי [4] ימא ויבישתא, ועל ארכוני מחוזאי ועל רברבני חילוותא [5] דדיורין בכל ארעא וסני כתבא כתבית [6] למהוא לכון [7] דבמטול דבעממין סניאין [8] שליטין ועל יתבי ימא ויבישתא אמליכית ובה במלכותא לא [9] נתרבב אלא ברוחא [10] ניחתא [11] ובמכיכות [12] רוחא, נהלך כל יומא ובשלמא סניאה למשוויא יתכון שלמא סני יכל דסניון תחות מלכותי יכל דעבי דמיתגרא בימא ובישתא למיתחבבא בין עמא [13] לעמא ובין לישנא ללישנא חד אנא מן סופא דארעא ועד סופא, כדין כתבית למהוא לכון [14] על [15] תמימותהון וקשיטותהון דהוינן רחמין לכל עמא ומוקרין לכל מלכיא ועבדין טב עם שלטוניא דארעא ואית מנהון [16] גברין בישין [17] ואיתקרבן למלכיותא ימלכיתא איתמסרת בידיהון [18] ובעגיליותהון [19] יבשקרוהתהון אטעיין ית מלכותא וכתבון [20] ית אגרתא דלא [21] תקנון קדם שמיא [22] ואף בבני אנשא בישן, ועל מלכותא הינן קשיין והוא שאילתא דשאילו מן מלכא נקטלון גבין צדיקין ודמא זכיא סגיעתא [23] נשפכון כד בישתא לא עבדו ודינא דקטלא לא הוו חייבין יאיתידין אינון ניבין צדיקין. [24] אמתי דמשכחוא בכל חד יא ויחדי דחכים בכל דבמתא ימיטא בהון לא אשתכח ולא באימתהון יאנא חשיבית בגרמי דאומתא [25] אחדנייתא שאיל מני [26] אנא כדלא הויתי ידע דיהודאי שאיל מני דמתקריין בגוי דמי כולא [27] דהוא ברא שמיא וארעא ובמלכין [28] רברבין ותקיפין מני דבר יתהון ולא בהתהון, משול אף דהמן בר המדתא [29] מהינדייה ומן זרעיה דבית עמלק היה יאתא לייתן ייזא מינן שבתא [30] רבתא וישבתא סניאה ויבותא ויבנין יתיה ויקרנין יתיה וקרנין יתיה אבוי דמלכא ומן ימניה דמלכא הוה יתיב והוא לא ידע למסכיא יקריה איה לא למקבלא מלכיתא אלא [31] מיחדי הוה בליביה למקטל למלכא ולמסב מניה [32] ית מלכותא משול דהמן בר המדתא צלבנן [33] יתיה וכל דהוה שוי אסקנן ברישיה ומן דברא שמיא וארעא אסיקת מחשבתיה ברישיה:

14. ייתמיא רבני יבשא ישלטוני נפקו טריהן ויחדיהן בגויתיה דמלכא ייטגמא [34] איתפרסת בשושן ביתא:

15. ומדהי נפק מן קדם מלכא בלבישא דמלכיתא [35] כד הדי ישפיר ליביה ביקרא סני יכיבי יתיא [36] לביש לבושא דמלכותא מילתא כיפסא [37] ותכלתא שיר [38] בדהבא טבא דאופיר ומקבעין ביה מרגליין ואבנין טבין לגו מן סרבלא [39] אבנין טבין לביש מונקא דכרום ימא מערבאה לגו מניה לביש ביתונא דארגוונא דציירין [40] עלה דמות כל ציפר גדפא ועופי שמיא [41] והוו [42] דמיה [43] דכיתונא ארבע מאה [44] ועשרין ככרי דהבא וחמיינא מחית בחרציה [45] ומקבעין

---

1) H V פירוש.— 2) H V ודיטגמא.— 3) V איתפרסמת.— 4) H מויא.— 5) H V די דיורין.— 6) H למיחזיא.— 7) H V רבו מטול.— 8) H V שלטית.— 9) H V נתרורב.— 10) H נוחתא.— 11) H V ובמכיכותא.— 12) H V > רוחא.— 13) K ועמא.— 14) H ועל.— 15) H תמימותן.— 16) V גוברין.— 17) H V ואיתקריבי.— 18) V ובנכולוהון.— 19) V ובשקרוהון.— 20) K > ית.— 21) V תקנון.— 22) H V ואוף.— 23) K V נשפעין.— 24) H דמשתכחא. 25) V אחריתא.— 26) K כדלא אנא.— 27) H והוא.— 28) V תקופין ורברבין.— 29) H V מהנדייא.— 30) H > רבתא.— 31) H V הוה מיהרהר.— 32) K > מהרהר.— 33) V > יתיה.— 34) V איתפרסמת.— 35) H > כד.— 36) V לביש.— 37) V ותיכלא.— 38) K ברהבא אופיר.— 39) V > אבנין טבין.— 40) K בה.— 41) V והוין.— 42) H דמי.— 43) K > דכיתונא.— 44) V ועשרים.— 45) H V דמקבעין.—

[1]) בארכיוהי אבני בירלא מוקן [2]) פרתמין [3]) רמי ברגליה [4]) מחתן [5]) במוקדונן
דדהבא [6]) ומחן בומרגון וספסירא מדאה תלי בחרציה [7]) מחתא [8]) בחולת חלית
דדהבא וציר עלוהי קרתא [9]) דירושלם ועל ידיה דספסירא ציר [10]) עלוי גדא דמחזא
הדיא מדאה מחית בישיה וצעיר בצבעונן ועביד למלכי לעילא מניה בלילא
[11]) דדהבא רבא [12]) מקרונא ולעילא מן כלילא שושפן דמקבעין בדהבא [13]) דידעין
כל עממיא אומיא ולישניא [14]) דהוה מרדכי יהודאה למקומא קריא דכתיב ויחזון כל
[15]) עממי ארעא ארום שמא דיי [16]) אתקרי עלך [17]) וידחלון מינך. ובמפקיה מרדכי
מן תרעא דמלכא שוקיא באסא מכיכן דרייתא בארגונא נעיד טולא בחבלי בוצא
עילנן מדהבן בישידהן בלילא [18]) דכהניא נקטין בידיהן [19]) חצוצרותא [20]) ומכריזין
ואמרין כל דלא יתן שלמא למרדכי ושלמא ליהודאי הדמין יתעביד וביתי נוולי
[21]) ישתווה. [22]) ועשרה [23]) בני המן [24]) סרין ידיהון ואולין קדם מרדכי צדיקא ואמרין
מאן דיהב אגיא ליהודאי ומשלם אגיא [25]) דרשיעי בישיהון יהדין המן אבונן טפישא
דהתליהון על עיתיה ועל יקרית מרדכי [26]) עמונא תביה [27]) בצומא ובצלותא דאסתר
צדיקתא [28]) מדיקא מן חרבא דלית אפשר [29]) למלכא דמהלכא עם בני [30]) אינשא
[31]) בשוקא חזר מרדכי עינוי [32]) וחזא [33]) יתה ואמר ברוך יי שלא [34]) נתנני טרף
לשניהם. מתיבא אסתר [35]) ואמרת עזרינו מעם יי עושה שמים וארץ. סגיאין [36]) מן
בני אינשא [37]) הוי דיין על מפלתיה דהמן ישועא ומודון ומשבחין על פרקנא דהוה
ליהון ליהודאי ומשבחין על פרקנא [38]) ויקרא דהוה ליה למרדכי צדיקא בומנא הדיא
דהכין כתיב ומרדכי [39]) צדיקא נפק מן קדם מלכא בלבושא דמלכותא תיכלא
[40]) וגילא וכלילא דדהבא רבא ומכיך בביצא וארגונא ויקרתא דישושן צהלה
[41]) ושמחה:

16). [42]) וליהודאי [43]) הות נהורא וחדותא ודיצא ויקרא:

17). ובכל מדינתא ומדינתא ובכל קריתא וקריתא אתרא דפתגמוי דמלכא
ונורתיה מטיין דיתא ודיצא ליהודאי [44]) ימשקיא [45]) ויומא [46]) טבא. סגיאי מן
עממיא ארעא מתגיירין מטול [47]) דנפל דחלתא דיהודאי עליהון:

IX.

1). ובתרי [48]) עסר [49]) לירחא [50]) הוא ירחא דאדר בתלת [51]) עסר יומין ביה
דקריבו פתגמוי דמלכא וגורתיה למתעבדא [52]) ביומא דסבירו בעלי דבביהון דיהודאי
למישלט בהון [53]) ביה ביומא אתהפיכו יהודאי וישליטו בשנאיהון:

[1]) H בארכיוהי. — [2]) V פדתין H פרתמין. — [3]) V רמית. — [4]) V מחזון. —
[5]) H V במיקדונין. — [6]) V ומיהתני. — [7]) K > מחתא. — [8]) V בחולת. — [9]) V
H ויורושלם. — [10]) V עליה H עלה. — [11]) H V רבא דדהבא. — [12]) H V מקדונא. —
[13]) V דידעון. — [14]) H דהוא K מרדכי יהו' דהוה. — [15]) H V עמי. — [16]) H V יתקרי. —
[17]) H V > וידחלון מינך. — [18]) H וכהניא. — [19]) V חצוצרתא. — [20]) K V ומכריתין. —
[21]) V ישתווי. — [22]) H ועשרא. — [23]) H V בנין דהמן. — [24]) V סבורין H חבורין. — [25]) H
דרשועא. — [26]) V עינותנא. — [27]) H V בצומיה ובצלותיה. — [28]) K מרוקא מן חרבא. —
[29]) V דמלכתא. — [30]) H V אינש. — [31]) K > בשוקא. — [32]) H V וחמא. — [33]) K יתהון. —
[34]) V נתנני. — [35]) H יאמרה. — [36]) H > כן. — [37]) V הוין. — [38]) K > יקרא. — [39]) V
H > צדיקא. — [40]) H ומילת. — [41]) H V וחדוה. — [42]) V ליהודאי. — [43]) H V הוה. —
[44]) H ומשתיא. — [45]) H ויומתא. — [46]) K טבתא. — [47]) H דנפלת. — [48]) H V עשר. — [49]) V
H ירחי. — [50]) H V דהוא. — [51]) H V עשר. — [52]) H V יומא. — [53]) K > ביה ביומא. —

2). ואיתבנישו יהודאי בקרויהון בכל מדינתיה דמלכא [1]) אחשורוש למפשט [2]) ית דיתון ולמיקטלא איגשא דבעו לבישתהון וגבריא לא קם מקדמיהון מטול דנפלת אימתהון על כל עממיא:

3). וכל [3]) שלטוני מדינתא ומגיסתרני ורבניא ועבדי עיבידתא [4]) דמלכא משבחין [5]) ית יהודאי מטול דנפלת אימתא דמרדכי עליהון:

4). מטול דתקיף [6]) הוא מרדכי בביתיה דמלכא ושמעיה אזיל בכל מדינתא מטול דגבר מרדכי אזיל ותקיף:

5). וקטלו יהודאי בבעלי דבביהון מחתא הרבא ודקטלא ודשציא ועבדו איך בשנאיהון כרעותהון היך צבוני נפשהון:

6). ובשושן בירתא קטילו יהודאי וגמרו חמש מאה גברין:

10). ית עשרתי בני [7]) דהמן בר המדתא דהוה מעיק ליהודאי קטילו אלא בביזתא לא אושיטו ית ידיהון:

11) ביומא ההוא על מנייגא דקטילא בשושן בירתא קדם מלכא:

12). ואמר מלכא לאסתר [8]) מלכתא בשושן בירתא קטילו יהודאי וגמרו חמש מאה גברין וית עשרתי בני דהמן בשאר מדינתא דמלכא מה עבדו מה שאלתיך ויתייהיב לך ומה בעותיך [9]) תוב ותתעבד:

13). ואמרת אסתר אין על מלכא שפיר יתן אוף למחר ליהודאי דאית בשושן למעבד היך גזירת יומא הדין ית [10]) עשרתי בני דהמן [11]) יתלון על צליבא:

14). ואמר מלכא למתעבדא כדין ודיטגמא [12]) איתפרסמת בשושן. המן איצטלב על תלתא אמין פרשנדתא רזיק מניה אמתא חדא. ברשנדתא איצטלב על תלת אמין דלפון רזיק מניה אמתא חדא. דלפון איצטלב על תלת אמין אספתא רזיק מניה אמתא חדא. אספתא איצטלב על תלת אמין פורתא רזיק מניה אמתא חדא. פורתא איצטלב על תלת אמין אדליא רזיק מניה אמתא חדא. אדליא איצטלב על תלת אמין אריתא רזיק מניה אמתא חדא. אריתא איצטלב על תלת אמין פרשתא רזיק מניה אמתא חדא. פרשתא איצטלב על תלת אמין אריסי רזיק מניה אמתא חדא. אריסי איצטלב על תלת אמין וזתא רזיק מניה אמתא חדא. דהוא עשיראה. עשרתי בני דהמן איצטלבו על צליבא: והוא צליבא משקע בארעא תלת אמין. ובריה הוה רם תלת אמין מן ארעא. והוה אורכיה דצליבא ארבעין וארבעה אמין: והמן [13]) צליב בישיה הוה סכים [14]) דצליבא חמשין אמין: יאתא מרדכי והוא [15]) ית המן ולבנוי דצליבן על צליבא עני מרדכי ואמר להמן את חשבת למעבד [16]) בישא לעמא בית ישראל ויודע [17]) סתירתא אסיק מחשבתך בישך. את [18]) בעי למקטל יתן ולמשציא יתן מתחות [19]) כנפוי דאבונן דבשמיא. ואינון [20]) עבדין [21]) עמך וצלבינון יתך ולבנך תחות כנפך:

---

[1]) V > אחשורוש.— [2]) H V > ית. — [3]) V שילטונוי.— [4]) H V דו למלכא.— [5]) K > ית. — [6]) V > הוא. — [7]) K המן.— [8]) V > מלכתא.— [9]) V עוד.— [10]) H עשרתי.— [11]) K יתלון.— [12]) K V איתפרסת.— [13]) V איצטלב.— [14]) V > דצליבא.— [15]) H V להמן.— [16]) V בישתא.— [17]) V סתירתא.— [18]) V בעית.— [19]) H V כנפי.— [20]) V עבדי.— [21]) H עמך טיבו.—

15). ואיתכנישו יהודאי דהוו בשושן ביתא תוב ביומא דארבעת עשר לירח אדר וקטלי בשושן תלת מאה גברין ובביזתא לא אישיטו ית ידיהון׃

16). ושארא יהודאי דהוו במדינתא דמלכא אתכנישו וקמו מדי נפשיהון ואיתנייחו מן בעלי דבביהון וקטלו בשנאיהון שבעין [2]) וחמשה אלפין בבייתא לא אישיטו ידיהון יאילין אינון [3]) גברין דקטלו [4]) יהודאי בשושן הנין שנאיהון דישראל. דהוון אמרין לדבית ישראל מיבא ועד [5]) דקליל יומין [6]) אנן קטלינן לכון ושיבזין בניכון לארעא׃

17). ביום תלת עשר [7]) יומין לירח אדר ואיתניחו בארב [8]) בארבעה עשר ביה ועבדי יתיה יומא דחדוותא ומשקיא׃

18). יהודאי דהוו בשושן איתכנשו בתלת עשר ביה ובארבעת עשר ביה ואיתניחו [9]) בחמשא [10]) עסר ביה ועבדו יתיה יומא דחדוותא ומשקיא׃

19). מטול הכנת יהודאי [11]) דהוו בכופרניא דיתבין [12]) בקריוא [13]) דקיימתא עבדין [14]) ית יומא דארבעת [15]) עסר לירח דאדר חדוותא ומשקיא ויומא טבא ומשלחין מאני גבי לחבריה׃

20). וכתב מרדכי ית פיתגמיא האילין ושדר איגרתא על כולהון יהודאי דאית בכל מדינתא דמלכא אחשורוש קריבא וריחוקא׃

21). למקיימא עליהון למעבד עבדין ית יומא דארבעת עשר לירח דאדר וית יומא דחמשת עשר ביה בכל שתא ושתא׃

22). היך יומין דאיתניחו בהון יהודאי מן בעלי דבביהון וירחא דאיתהפיך להון [16]) מן אבלא לחדותא ומן [17]) עקתא ליומא [18]) טבתא למיעבד יתהון יומי דמשקיא וחדוותא ומשלחין מאני [19]) גבר לחבריה ויהבין [20]) מתנתא למיסכניא׃

23). יקבלו יהודאי [21]) עליהון ית מה דשריאו למעבד ית מה דכתב מרדכי עליהון׃

24). מטול דהמן בר המדתא אגגיא מעיקהון דיהודאי חשיב על יהודאי למיקטלא יתהון צבע ביסא רמא עיבא ושבתמא לכל עדבא למרמא יתהון ולמישיצאה יתהון׃ וכד חזי לסגן יהבני צליבן על צליבא יתין סגיאין אמרין למה אסתר עברת על נר [22]) דכתיב לא תבית נבילתיה על [23]) צליבא ענת אסתר ואמרית להון על דקטל שאיל מלכא לגייתא דבעינאי הון בנוי צליבן על צליבא מן שירוי דהצדא דשערין עד יומא דנחת מישרא דהוון שיתא יתהון וכד הוון דבית ישראל סלקין נתיהון בבית מקדשא [24]) הוין עמיא אמרין להון [25]) למה אילין צליבן עני דבית ישראל יאמרין להון על דפשט אבידון יהוה בגויי דגבעתאי וקטל יתהון הנין ישיעא דבעא [26]) לשיציא לדבית ישראל על אחת כמה וכמה יהוי הוא ובנוי [27]) צליבן על צליבא כל [28]) יומי עלמא׃

---

[1]) H ושארא.— [2]) H וחמשא.— [3]) H V גברוא.— [4]) K בהון יהודאי.— [5]) K קלין.— [6]) K אנא קטלינן.— [7]) V > יומין.— [8]) H V בארבעת.— [9]) V בחמשת.— [10]) H V עשר.— [11]) H החיין.— [12]) V בקוריא.— [13]) H V הקוקתא.— [14]) K > ית.— [15]) H V עשר.— [16]) V אבלא H מן עקתא.— [17]) H אבלא.— [18]) H V טבא.— [19]) H גברא.— [20]) V מתאנתא H מתנתיה.— [21]) K > עליהון.— [22]) H דכתיב בתורה.— [23]) bei V, später ergänzt ארום מיקבר תקברוניה ביומא ההוא והא המן ובנוי כמה יומין דאיצטליבן דעד השתא לא אתקברו.— [24]) H היו.— [25]) H למא.— [26]) H לשיצאה.— [27]) V צליבן.— [28]) H ימי.—

25). [1] ומעלת אסתר קדם מלכא אמרת מה דכתיב בספרא דישתיצאה ישתיצון [2] ית דוכרניהון דבית עמלק מתחות שמיא. וקם המן מזרעיתיה דבית עמלק וחשיב [3] מחשבת [4] בישא על דבית ישראל ומחשבתיה ברישיה סלקת וצלבו יתיה ויית בנוי על צליבא:

26). מטול כדין קרו ליומתא האילין פורים על שם פורתא ועקתא דארע יתהון מטול [5] כתבא ומפרש באיגרתא הדא מה חזו על כדין [6] ומה ארע יתהון:

27). קיימו וקבילו יהודאי עליהון ועל בניהון ועל כל [7] מה [8] דאיתספון עליהון ולא יפסקון למיהוי עבדין ית תרין יומיא האילין היך כתביהון והיך זמניהון בכל שתא ושתא:

28). ויומיא האילין [9] נזכרין [10] ונתעבדו בכל דרא ודרא [11] זרעיתא וזרעיתא מדינתא ומדינתא וקריתא וקריתא ויומי דפוריא האילין לא יעברון מיגו יהודאי דוכרניהון לא יפסוק מגו בניהון:

29). וכתבת אסתר מלכתא ברתיה [12] דאביחיל ומרדכי יהודאה ית כל תוקפא למקיימא ית איגרתא דפוריא הדא. תגינות מטול דאין הוות שתא [13] דעיבורתא לא יקרון מגילתא באדר קדמאה אלא באדר [14] אחרינא יקרון יתה:

30). ושדר איגרתא על כולהון יהודאי על מאה ועשרין ושבע מדינן דמלכות אחשורוש מילי דשלמא ודקושטא:

31). למקיימא ית יומתא [15] דפוריא האילין בזמניהון היך מה דקיימו עליהון מרדכי יהודאה ואסתר מלכתא [16] היך דקיימו על נפשיהון ועל [17] בניהון מילי [18] דצומא ודתעניתא:

32). ומימר דאסתר איתקים מילי דפוריא האילין ואיתכתב בספרא:

X.

1). ושוי מלכא אחשורוש [19] תמא על ארעא וכד ידע [20] מלכא אחשורוש עמה דאסתר ותולדתה שוי יתהון בני חורין בגו עלמא ושעבד כולהון בני אומתא וכולהון מלכוותא [21] ושוי [22] תמא על ארעא ועל תגארי ימא:

2). וכל עובדיה דתוקפיה וגבורתיה ופירוש רבותיה דמרדכי דרבי יתיה מלכא הלא אינון כתיבין על ספרא דמילי יומיא למלכי מדי ופרס:

---

1) V ובמעלה. — 2) K ויית. — 3) V מחשבתן H מחשבן. — 4) V בישתא. — 5) H V כן כתיב. — 6) bei V später hinzugefügt אבהתנא למיקבע יומיא האילין על ניסיא דעבד להון מרי שמיא מטול היכנא עבדו דיידעון בניהון מה ארע יתהון. — 7) V גיורייא. — 8) V המיתוספן H דמסתופין. — 9) H V נזכרון. — 10) H V ונתעבדון. — 11) bei V spä- ter hinzugefügt לישנא אחרינא: בדריא האילין ובדריא דיומי משיחא יחוסא דכניא וליואי ויחוסא דכולהון ישראל מדינתא דמקפא שורא מן יומי יהושע בר נון ומדינה דלא מקפא שורא מן יומי יהושע וקורויא וכרכיא יהוון קראן ית מגילתא כתיקונהון ועבדין יומי פוריא האילין כהלכתהון דלא יעיברון מן חמיסר ביירחא דאדר ואילך מגו קהלא דיהודאי ודוכרנא דפורענות עמלק לא יסופון ולא יפסקון מן בניהון. — 12) V בת אביחיל. — 13) V דעיבורא. — 14) H תגינא. — 15) V > דפוריא. — 16) K > בניהון. — 17) V זרעיהון. — 18) H V דצומתא. — 19) V תמהא H תמה. — 20) H V > אחשורוש. — 21) K ושדי. — 22) H V תמה.

3). ארום מרדכי יהודאה פתשגר דמלכא אחשורוש [1] גיזברא וסבא דיהודאי רב [2] כל עממיא ומסוף עלמא ועד סופיה אישתמע שמעיה וכל מלביא דחילו מיניה וכד [3] חזון ליה מזדעזעין מיניה. הוא מרדכי דמי לכוכב נוגהא דמזהר ביני כוכביא ודמי לשפרפרא דנפיק בעידן צפרא ודמי [4] לשושנה דקיימא על [5] פרציד דמיא ומטול [6] הכי [7] רבהון דיהודאי ורעי בסניעתהון דאתא ותבע [8] טבאתא לעמיה וממליל שלמא לכל זרעתיה:

---

[1] K גיברא H גידברא. — [2] V H על. — [3] H חזו. — [4] V לשושנא. — [5] V פצירי. — [6] V H הבין. — [7] H הוה רבהון. — [8] H טבתא. —

LEBENSLAUF.

Ich, Moritz David, mosaischer Confession, bin geboren am 18-ten Dezember 1875 zu Gimbsheim (Rheinhessen) als Sohn des Kaufmanns Emil David II und dessen Ehefrau Amalie geb. Rüb. Ich besuchte von Ostern 1885 bis Ostern 1894 das Gymnasium zu Worms a/Rhein und bezog dann mit dem Zeugnis der Reife versehen, die Universität Breslau, um mich dem Studium der semitischen Philologie, Philosophie und Geschichte zu widmen. Gleichzeitig studierte ich am jüdisch-theologischen Seminar daselbst, Theologie. Im Herbste 1896 bezog ich die Universität Erlangen und am 22. Februar 1897 promovierte ich daselbst mit vorliegender Arbeit bei der 1-ten Section der philosophischen Fakultät. Während meiner Studienzeit hörte ich die Vorlesungen der Herren Professoren und Docenten Drr. Abel, Baeumker, Braun, Class, Delitzsch, Ebbinghaus, Falckenberg, Fraenkel, Freudenthal, Guttmann, Horovitz, Kaufmann, Lewy, Rosin. Allen meinen hochverehrten Lehrern, insbesondere Herrn Docent Dr. Braun, der mir die Anregung zur Beschäftigung mit dem Targum scheni gegeben, spreche ich hiermit tiefempfundenen Dank aus.